

ספטמבר 2026 | גיליון 01

חיפה במשפט

כתב עת משפטי רב-תרבותי
בטאון מחוז חיפה של לשכת עורכי הדין

הרוח החיפאית בבית המשפט

השופט אבי לוי, נשיא בית המשפט המחוזי בחיפה,
ויו"ר ועד מחוז חיפה בלשכת עורכי הדין, עו"ד
שאדי סרוג'י, בראיון משותף | עמ' 10

אירועים, השתלמויות
וכנסים של לשכת
עורכי הדין בחיפה

10

אמון, מקצועיות
וצדק. ראיון משותף
עם הנשיא אבי לוי,
ויו"ר מחוז חיפה
בלשכת עורכי הדין,
עו"ד שאדי סרוג'י
עו"ד מיטל אופיר-דגני

5

דבר ראש הלשכה
עו"ד עמית בכר

7

דבר יו"ר מחוז חיפה
עו"ד שאדי סרוג'י

16

מקדימים את השינוי במוקדים
השונים - סדרת השתלמויות
והרצאות

לפניות למערכת: meytal@aln.co.il

עובדי לשכת עורכי הדין במחוז חיפה:

רביטל אלמוז, ויקטוריה מרינו, עו"ד מירה מטאנס, עו"ד
אביב כץ, עו"ד לוטס קצב, מהדי שאהין, עירית דאמוני,
לימור שלמה, גלית רוטנר, וופא חורי איוב, רקפת גלעד,
דאנא גנאים.

הבהרה: הדעות המוצגות בכתבות ובמאמרים הן
דעותיהן של הכותבים והמראיינים בלבד. אין בכך כדי
לשקף דעה או עמדה כלשהי של לשכת עורכי הדין או
מי מנושאי התפקידים.

עורכת: עו"ד מיטל אופיר-דגני

עיצוב גרפי: אפרת פראנק-אלסטר

צילום השער: רמי זרנגר

הפקה: ויקטוריה מרינו, עו"ד אביב כץ, מהדי שאהין

מנכ"לית מחוז חיפה: רביטל אלמוז

ע. יו"ר מחוז חיפה: ויקטוריה מרינו

בהוצאת לשכת עורכי הדין במחוז חיפה

אתר אינטרנט: <https://www.haifabar-law.org.il>

מדור דעות

44

בעת מילוי תפקידו
עו"ד הדס ארנון-שרעבי

46

ננס על גבי ענק
עו"ד איתי יפה

48

שלטון המשפט
עו"ד עפר אטיאס

אתיקה

50

משולחנה של ועדת
האתיקה בחיפה

חדשות הלשכה

62

השתלמויות מקצועיות
קרוב לבית ולמשרד

70

מה קורה במחוז?

74

מורידים את הגלימה,
קופצים למים

58

הכל חוזר למקום

60

לא שותקים מול האלימות

62

גישור ובוררות קרוב
למשרד

מאמרים מקצועיים

34

תושב הרשות הפלסטינית
עבד בישראל ונפגע?
כנראה שיפוצה בחסר
עו"ד מוחמד לוטפי

38

מה קרה לבית המשפט?
עשור ל"חוק קמיניץ" -
תיקון 116 לחוק התכנון
והבנייה
עו"ד ד"ר קייס נאסר

40

האם הלכת "רמי מור"
הפכה את הרשת לעיר
מקלט למעוולים אנונימיים?
עו"ד בן קרפל
ועו"ד אדם קרפל

20

עובדת הטרדה על ידי
לקוח של העסק. האם
המעסיק אחראי?
עו"ד יוסי חכם

22

הבינה המלאכותית -
חלק מהמשפחה?
עו"ד פאתן גזמאוי

26

של מי הנזק הזה?
בראי חוק חדלות
פירעון ושיקום כלכלי
עו"ד פיראס עזאם

28

"מהפכה" בתמורות
לבעלי דירות בהתחדשות
עירונית - האמנם?
עו"ד רון ברנט

30

אתגרי האתיקה המשפטית
בעידן הבינה המלאכותית
עו"ד השאם דאוד

32

מקסימום חירות,
במגבלות האפשר
עו"ד יעל פנקס

כנס חד יומי נזיקין וביטוח מחוז חיפה

יום ג' | 20.10.2026 | 16:00-08:00

מלון "גארדן הוטל", קדושי יאסי 2, חיפה
המפגש השנתי של עולם המשפט בתחום הנזיקין והביטוח

ריכוז אקדמי: עו"ד ערן בקר

מ"מ יו"ר ועד מחוז חיפה ויו"ר (משותף) פורום נזיקין וביטוח ארצי
חבר המועצה הארצית

12:00-11:40

גזרת הקבילות בעדויות רופאים נתבעים בתיבות רשלנות
רפואית

עו"ד רוני וורמברנד, רוני וורמברנד משרד - עורכי דין

12:20-12:00

פסיקת פנסיה לעצמאי האמנם כפל פיצוי?
גבולות הלכת פלוני נ' הפול (ע"א 2197/23) והשפעת הדין המיסוי
עו"ד מורן כהן יונתן, ערן בקר - חברת עורכי דין

13:00-12:20

מבט רחב על ההלכות החדשות בהגדרת תאונת דרכים
השופטת יעל וילנר, ביהמ"ש העליון

ארוחת צהריים

14:45-13:45

פאנל: המשפט המשתנה - טכנולוגיה, מומחים ושחיקת הפיצוי
בראי הפרקטיקה
מנחה: עו"ד ערן בקר
משתתפים:

השופט מוטי כהן, ביהמ"ש השלום חיפה
עו"ד רבקה ינקו פינקלשטיין, ינקו פינקלשטיין - משרד עורכי דין
עו"ד סאמי אבו ורדה, סאמי אבו ורדה - משרד עורכי דין

15:10-14:45

אסטרטגיית איסוף הראיות בתיקי הכרה וחבובות
עו"ד ענת קאופמן, ענת קאופמן - משרד עורכי דין
עו"ד רומי הוניג, רומי הוניג - משרד עורכי דין

15:30-15:10

מה עורכי דין חייבים לדעת על תקנות הבטיחות בעבודות בניה
2026 כדי לזכות בתיק?
אשר אסבן, מומחה בטיחות וחוקר תאונות (ASBAN- Group)

15:50-15:30

זכויות ההורים לאחר נפילת עובר בת.ד, האם לא הגיעה העת?

09:00-08:00

התכנסות, רישום וארוחת בוקר

09:20-09:00

דברי פתיחה וברכה

עו"ד שאדי סרוג'י, יו"ר ועד מחוז חיפה

עו"ד ערן בקר, מ"מ יו"ר ועד מחוז חיפה ויו"ר פורום נזיקין וביטוח ארצי

09:40-09:20

נכים קשים: קיצור תוחלת חיים ותשלום עיתי
השופטת בטינה טאובר, ס. נשיא ביהמ"ש המחוזי חיפה

10:00-09:40

פרקטיקה בניהול תביעות נזיקין נגד המדינה
עו"ד איתן לדרר, המשנה לפרקליט המדינה לעניינים אזרחיים

10:20-10:00

הסוף לשיטת מצליח: איך להפוך את הריבית המיוחדת
מהחריג לכלל (ס' 28 לחוק חוזה ביטוח)
עו"ד ליאור קן דרור, קן דרור, אזרן, הראל ושות' - משרד עורכי דין

10:40-10:20

המתח בין החבות החוזית לנזיקית
עו"ד שאדי אלמאדי, גסאן אגבריה משרד עורכי דין

11:00-10:40

תלושים בדיעבד והכנסה שחורה - הצד האפל של
חישוב הפסדי השתכרות
עו"ד ערן יעקובוביץ, צבי יעקובוביץ - משרד עורכי דין

הפסקה

11:40-11:20

האם הנכות התפקודית משקפת מציאות או מדיניות?
השופט אברהם בולוס, ביהמ"ש המחוזי חיפה

עלות לעו"ד: 230 ש"ח. 50% הנחה למשרתי המילואים
פרטים נוספים בטל' 04-8537078/9
התכנית כפופה לשינויים

المحامي شادي سروجي
رئيس لجنة لواء حيفا وأعضاء اللجنة

עו"ד שאדי סרוג'י
יו"ר ועד מחוז חיפה וחברי הוועד

עורכות ועורכי הדין, שנה טובה! | עו"ד עמית בכר ראש לשכת עורכי הדין בישראל

חברות וחברים יקרים,

אני שמח לברך את מחוז חיפה של לשכת עורכי הדין לרגל השקתו של כתב העת החדש של המחוז, "חיפה במשפט". זו יוזמה חשובה ומבורכת, המבקשת לחבר בין העשייה המקצועית והמשפטית לבין חיי הקהילה התוססים של עורכות ועורכי הדין במחוז. כתב העת מעניק במה לחברות ולחברי המחוז לחלוק מן הידע, הניסיון והמומחיות שצברו, באמצעות מאמרים מקצועיים העוסקים בסוגיות משפטיות רלוונטיות ואקטואליות. לצד זאת, הוא מאפשר להיחשף לעשייה הענפה במחוז, לאירועים, לכנסים ולפעילויות המתקיימים לאורך השנה, וכן להכיר מקרוב את האנשים המרכיבים את הקהילה המשפטית בחיפה ובצפון. בגיליון הנוכחי תוכלו לקרוא, בין היתר, ריאיון עם נשיא בית המשפט המחוזי בחיפה, כב' השופט אבי לוי, המעניק הזדמנות להיכרות ולהצצה אל עבודתה של מערכת המשפט במחוז. לשכת עורכי הדין אינה רק הגוף המייצג את עורכות ועורכי הדין ושומר על מעמדו של המקצוע. היא גם קהילה מקצועית, אשר אחד מתפקידיה המרכזיים הוא להעשיר את הידע של חבריה, ליצור שיח מקצועי ולהעמיד לרשותם כלים שיסייעו להם בעבודתם היומיומית. כתב העת החדש מבטא היטב תפיסה זו. אני מבקש לברך את יו"ר מחוז חיפה, עו"ד שאדי סרוג'י, את חברי ועד המחוז ואת כל העוסקים במלאכה על היוזמה ועל ההשקעה בהוצאת כתב העת. תודה מיוחדת גם לחברות ולחברים שתורמו מזמנם ומניסיונם ולקחו חלק בכתיבתו. אני מזמין את כולכם לקרוא, להעמיק, להכיר וגם לקחת חלק בגיליונות הבאים.

בחינה,

עו"ד עמית בכר,

ראש לשכת עורכי הדין בישראל

קורס Claude לעו"ד

ייעול עבודה משפטית וכלים פרקטיים

ארגז הכלים שיוצא איתו כל משתתף

סקיל מכתב התראה אישי עם הלוגו של המשרד

מקצה לקצה, פעיל ומוכן לשימוש מהיום הראשון

Cowork מותקן ופועל עם הבנה מעשית של איך לעבוד איתו

המתודה לבניית סקילים - הידע איך לבנות סוכן AI

מנחי הקורס

עו"ד אסף אברמזון

מייסד ומנכ"ל Legal Mind
שירותי AI לעולם המשפט והנדל"ן

עו"ד רوعي נימצוביץ

משרד עו"ד רوعي נימצוביץ ושות'
מייסד Legal Mind
שירותי AI לעולם המשפט והנדל"ן

עו"ד שאדי סרוגי
יו"ר מחוז חיפה
לשכת עורכי הדין בישראל

הבית שבנינו יחד

הצגת העשייה במחוז, ביקשנו להעניק במה לידע, לניסיון ולמחשבה המשפטית של חברותינו וחברינו. מחוז חיפה התברך בהון אנושי ומקצועי יוצא דופן, וראוי שהידע הזה יעשיר את כלולנו ויתרום לשיח המשפטי והמקצועי.

אני מבקש להודות מעומק הלב לחברות ולחברי ועד המחוז, שותפיי לדרך, על האחריות, המחויבות, הרעיונות והעשייה המשותפת. הדרך שעשינו וההישגים שהשגנו הם פרי של שותפות אמיתית.

תודה למאות המתנדבות והמתנדבים, ליושבות וליושבי ראש הוועדות ולחברות ולחברי הוועדות, המעניקים מזמנם, מניסיונם ומהידע המקצועי שלהם למען ציבור עורכות ועורכי הדין. חלק גדול מהעשייה הענפה של המחוז מתאפשר בזכותכם.

תודה גדולה לצוות מחוז חיפה היקר, שעל מסירותו, עבודתו ושירותו נשענת העשייה כולה. יו"ר יכול להציב חזון ולהוביל דרך, אך מחוז מצליח לבנה מאנשים. זכותי בשותפים המאמינים במחוז הזה ופועלים למענו בכל יום.

אני מאמין שגם לנו, כציבור עורכות ועורכי הדין, יש תפקיד בחברה שבה אנו חיים. לא רק לייצג ולהגן על זכויות, אלא גם לחבר בין אנשים, לכבד את האחר ולשמור על האפשרות לחיות ולעבוד יחד. מחוז חיפה הוכיח שאפשר לחלוק, לחשוב אחרת ואף להתווכח, ובכל זאת להישאר חברים, עמיתים ושותפים לדרך.

אני מבטי קדימה בתקווה לשנים של שקט, שלום, צמיחה ועשייה. אני רוצה שמחוז חיפה יהיה תמיד המחוז הטוב ביותר עבור חברי: המקצועי ביותר, המתקדם ביותר, החדשני ביותר ובעיקר האנושי ביותר. לא כדי להתחרות באחרים, אלא משום שזו האחריות שלנו כלפי מי שנתנו בנו את אמונם.

עוד עבודה רבה לפנינו. נמשיך לעבוד, להקשיב, ליזום, לעמוד לצד כל חברה וחבר, לחזק את מעמד עורכות ועורכי הדין ולפעול למען מערכת משפט חזקה וטובה יותר. ונעשה את כל זה יחד.

כי הכוח שלנו הוא באחדות שלנו.
לב אחד. מחוז אחד. בית של כולם.

בכירה,

עו"ד שאדי סרוגי | المحامي شادي سروجي

יו"ר מחוז חיפה, לשכת עורכי הדין בישראל

رئيس لواء حيفا، نقابة المحامين في إسرائيل

חברותיי וחבריי, עורכות ועורכי הדין במחוז חיפה, שלוש שנים חלפו מאז קיבלתי על עצמי את הזכות ואת האחריות להוביל את מחוז חיפה. כשאני מביט לאחור, אני רואה רק פעילות, אירועים, השתלמויות ויוזמות. אני רואה בית. בית שבנינו יחד.

אלה לא היו שנים רגילות. מדינת ישראל ידעה מלחמות, כאב ואי ודאות. עורכות ועורכי דין נקראו לשירות מילואים ממושך, משפחות ומשרדים התמודדו עם מציאות מורכבת ושגרת החיים השתנתה פעם אחר פעם. לצערי נאלצנו ללוות משפחות ששכלו את יקיריהן. בתוך כל אלה ביקשתי שמחוז חיפה יהיה נוכח עבור חברי, לא רק כמוסד מקצועי, אלא כקהילה וכבית. עמדתנו לצד המשרתים במילואים, לצד משפחותיהם ולצד כל חברה וחבר שנזקקו לסיוע ולתמיכה.

אחת המשימות החשובות ביותר שהצבתי לעצמי הייתה לשמור על אחדותו של המחוז. מחוז חיפה הוא פסיפס אנושי יוצא דופן של אלפי עורכות ועורכי דין, יהודים וערבים, מוסלמים, נוצרים ודרוזים, ותיקים וצעירים, בעלי השקפות עולם שונות. דווקא בתוך השונות הזו בחרנו במה שמחבר בינינו: בחברות, בכבוד הדדי, באחוה, בערכות הדדית ובמקצועיות. אני מאמין שכאשר אנחנו מאוחדים ויודעים לשלב כוחות, אנחנו יכולים להתמודד עם כל אתגר, להוביל ולהצליח.

מיום כניסתי לתפקיד הצבתי יעד ברור נוסף: שמחוז חיפה יהיה מחוז מוביל, מקצועי, מתקדם, חדשני ובעיקר אנושי. יחד עם ועד המחוז, המתנדבים וצוות המחוז, הרחבנו את הפעילות המקצועית, יזמנו כנסים והשתלמויות, פיתחנו שירותים חדשים וחזקנו את נוכחות הלשכה בחיי היום יום של עורכות ועורכי הדין.

פעלנו גם מול משרדי הממשלה, הרשויות והגופים הציבוריים כדי להציף קשיים, לקדם פתרונות ולשפר את השירות לציבור עורכי הדין. כאשר מבנים שבהם פעלו משרדי ממשלה באזור נפגעו כתוצאה מירי הטילים, פתחנו את דלתות בית הפרקליט והעמדתנו את הבית שלנו לרשותם, כדי לאפשר את המשך עבודתם ולשמור על רציפות השירות. באותם ימים הפך הבית של עורכות ועורכי הדין גם לביתם של עובדי הציבור. בעיניי, זוהי משמעותה של שותפות אמיתית.

במקביל, בנינו קשר מקצועי, ישיר ומכבד עם הנהלת בתי המשפט, נשיאי בתי המשפט, השופטות והשופטים, הרשמות והרשמים. מערכת משפט חזקה ועצמאית וציבור עורכי דין חזק, מקצועי ועצמאי הם שני יסודות של אותה מערכת. חובתנו לעמוד בנחישות על מעמדם ועל זכויותיהם של עורכות ועורכי הדין, ובה בעת לקיים שיח ענייני ולפעול לחיזוק מערכת המשפט ואמון הציבור בה.

כתב העת שאתם מחזיקים בידיכם הוא נדבך נוסף בדרך הזו. לצד

נשיאי בתי המשפט במחוז חיפה

גבעת חביבה
جمعيات حبيبة
Givat Haviva

השתלמות בערבית מדוברת למתחילים

בית הפרקליט, שד' בן גוריון 6, חיפה

מטרת ההשתלמות

ייעול מתן השירות ומענה לקהל יעד רחב יותר

הנושאים העיקריים שילמדו:

הכרות | בית ומשפחה | מקצועות ועבודה | לימודים באוניברסיטה
התמצאות במרחב העירוני

נושאים אלו נבחרו היות והם רלוונטיים בתחום בתי המשפט, והם מאפשרים שיחה
והכרות עם התרבות הערבית

השתלמות מתקיימת בתאריכים:

11.10 18.10 25.10 1.11 8.11 15.11 22.11 29.11 13.12 20.12

סה"כ 10 מפגשים בין השעות 16:30-19:30

עלות הקורס 450 ₪

المحامي شادي سروجي
رئيس لجنة لواء حيفا وأعضاء اللجنة

עו"ד שאדי סרוג'
יו"ר ועד מחוז חיפה וחברי הוועד

עו"ד מיטל אופיר דגני
עורכת העיתון

יועץ הוא פחית

רק אם תכתבו קצר, יקרא אדם את מה שכתבתם. הרעיון העיקרי צריך לבוא מיד בכותרת, או במשפט הראשון. זה נכון לכתבי טענות, למכתבים, לסיכומים. זה נכון לעיתון ולפוסטים בלינקדין. היכולת לכתוב טקסט נמצאת היום אצל כולם בכף היד, והעולם התמלא בכתובים – יפים, מלוטשים ומוגהים היטב. התוצאה היא שאנו מוצפים, וכך גם השופט. אם תכתבו ארוך, אתם עשויים לפספס את הנמען, יתכן שהשופט או הצד היריב – מצויד בצ'אט משלו – יסרוק את הדברים במהירות, וייעזר בצ'אט שיבדוק, יסכם וידגיש את הנקודות הרלוונטיות. אנחנו עורכי הדין, למדנו במשך השנים לזהות מי האדם שמחליט, ולשכנע אותו. אנו רגילים לכתוב לאנשים, לפנות למוח האנושי על ההטיות והמורכבויות שלו. האם הכתיבה לצ'אט צריכה להיות שונה? האם גם לו יש הטיות? מה נוכל לדעת על הצ'אט של הצד השני? איך נוכל לכתוב כך שהוא לא יחמיץ את מה שחשוב לנו ולמיוצגים על ידינו? שאלות טובות. רוצים תשובות? אני מציעה שתשאלו את הצ'אט. אבל אם רוצים ללכת על בטוח, ואם רק אפשר – כתבו קצר. כתבו את הדבר החשוב קודם. זו הדרך הטובה להגדיל את הסיכוי שעין אנושית תקרא את הדברים, לפני שיעברו לחסדי הצ'אט.

עם צאת הגיליון הראשון של עיתון "חיפה במשפט" אני מבקשת להודות לכל הכותבים המוכשרים שהכינו בהתנדבות מאמרים ודעות לעיתון. העיתון כולל מאמרים מקצועיים הנוגעים בסוגיות החשובות המעסיקות את העוסקים בתחומים המשפטיים השונים. בהתאם לפורמט של העיתון – הם קצרים יחסית – כאלה שיש סיכוי ממש טוב שתקראו בעצמכם. העיתון הוא ראי של המחוז – רב-תרבותי ומגוון, מלא בניגודים, כישרון ומומחיות, וזה נפלא! תודה רבה לעו"ד שאדי סרוגי, יו"ר מחוז חיפה, שדחף וקידם את הוצאת העיתון, למנכ"לית המחוז, רביטל אלמוז, ולעובדות לשכת עורכי הדין ויקטוריה מרינו ועו"ד אביב כץ. אני מקווה שבין הדפים תוכלו למצוא רעיונות מעוררי מחשבה, להעמיק את הידע המקצועי והאישי, וליהנות מהקריאה.

בברכה,
עו"ד מיטל אופיר-דגני

ראיון

אמון, מקצועיות וצדק: "הקלף המנצח שלנו הוא סגל שופטים מצוין". ראיון משותף

נשיא בית המשפט המחוזי בחיפה, השופט אבי לוי, ויו"ר מחוז חיפה בלשכת עורכי הדין, עו"ד שאדי סרוג'י, בשיחה משותפת על שיתוף הפעולה עם עורכי הדין שבלעדיו בית המשפט לא יוכל לתפקד, על המחסור בשופטים (שבינתיים נפתר בזכות שיתוף פעולה בין שר המשפטים לשופטי בית המשפט העליון ובתיווך לשכת עורכי הדין) והשפעתו על רמת הענישה; על המלחמה בנשק הבלתי חוקי ועל המהפכה שהבינה המלאכותית כבר מחוללת באולמות המשפט ובלשכות השופטים.

מראיינת: עו"ד מיטל אופיר דגני

ומדליות הוקרה על שירות ארוך בגופי הביטחון. על השולחן מונח פטיש צבוע אדום "מכור ל'הפועל'".
בחדר משוחחים בנחת שני המרואיינים, שלהם לא מעט מן המשותף: שניהם נולדו ב-15 באוגוסט, שניהם אנשי עבודה

על קיר לשכתו של נשיא בית המשפט המחוזי בחיפה תלויה תמונה ישנה של בית המשפט החיפאי מתקופת המנדט – מכונית ישנה, בניין קטן, מוקף בטבע ירוק שקדם לבנייה החיפאית. בספרייתו, מלבד הספרים, גם תעודות רבות

אחסון בבית המשפט ואף הציע להעמיד לרשות אנשיה חדרים בתוך בית המשפט בהם יוכלו לעבוד עד שיוסדרו עבורם פתרונות קבועים יותר. המטרה הייתה לאפשר למערכת המשפטית להמשיך לתפקד ולהקל על הפרקליטים המתמודדים עם מוראות המלחמה בביתם כמו גם במקום העבודה. ביום ראשון (מיד לאחר האירוע) הנשיא הגיע לבית המשפט מהבוקר, התקיימו ישיבות, ותוך כמה ימים, אחרי שפינו את האזורים שבהם נשקפה סכנה לחיי אדם, בית המשפט חזר לעבוד. בכלל, גם עם מחסור בשופטים, אין פיגורים בבית המשפט הזה".

מאשרים עונשים נמוכים, גם אצלנו וגם בעליון, בגלל העומס

בית המשפט המחוזי בחיפה פעל בחסר של שישה שופטים. הראיון נערך לפני שמונו שופטים חדשים לבתי המשפט במחוז חיפה, ובראיון לוי הביע תקווה שהליכי המינוי הצפויים יביאו למילוי התקנים עד תום ולאורך זמן.

"יש לנו באמת סגל מצוין של שופטות ושופטים, ובזה נעוץ יתרוננו הגדול", אומר לוי. "אלה שופטים שעובדים קשה ומוותרים על הזכויות שלהם. אנשים שומעים שיש פגרה של חודש וחצי, אבל מתוך התקופה הזאת שופטים מבצעים תורנות בת שבעה ימי עבודה ואף יותר מכך, ומנצלים את יתרת הזמן כדי לכתוב פסקי דין בביתם. ככל שנותר זמן מבליים מעט עם המשפחה, הילדים והנכדים. יש גם שבתון, שאפשר לנצל ללימוד, להתעדכנות או לכתובה; למרבה הצער, בשנים האחרונות, אם בכלל אושר שבתון הוא יועד לכתוב פסקי דין ולמניעת פיגורים בעבודה".

המוקד שלנו הצליח ב־96 אחוזים. כלומר, רק ארבעה אחוזים מן התיקים הלכו לשמיעת הוכחות. במציאות של מחסור קבוע כבר ברמת התקנים וודאי בנקודות זמן שבהן גם התקנים החלקיים הללו אינם מלאים, הליכי מיקוד הצילו את התחום הפלילי כולו

"בשנתיים האחרונות שופטים כאן ויתרו על שבתונים. הם באים לבית המשפט ועובדים גם בפגרה. בבית המשפט המחוזי בחיפה אין פיגורים. על אצבעות יד אחת אפשר למנות את המקרים שבהם שופטים ביקשו ממני הארכה לצורך מתן הכרעת דין (תוך יותר מ- 30 ימים, כפי שהחוק מחייב). לפעמים מדובר בתיקי הרכב שבמסגרתם נשמעו עדויות שמילאו שלושת אלפים, ארבעת אלפים או חמשת אלפים עמודי פרוטוקול, לצד מוצגים בהיקף דומה; על ההרכב לתת

שמתקשים לשבת מן הצד, ושניהם מדברים על מערכת המשפט החיפאית במונחים של משפחה ממש. רק בכדורגל נפרדות הדרכים: הנשיא לוי הוא אוהד מושבע של הפועל תל אביב; סרוג'י, כמובן, ירוק.

החיוך נותר בחדר גם כשהשיחה עוברת אל הנושאים המורכבים יותר: אל הבניין שרעד מפגיעת הטיל; אל המזכירות שפוננו והועברו לחלקים אחרים של היכל המשפט; אל השופטים שמוותרים על שבתונים ועובדים גם בפגרה; אל שאלת המלחמה בפשיעה במגזר הערבי; והעיקר - כיצד מנהלים משפט הוגן כאשר מערכת שלמה פועלת בתנאי מחסור.

לוי החל את דרכו המקצועית בשנת 1986 בפרקליטות הצבאית, שבה שירת כ־12 שנה והגיע במסגרתה לתפקידים בכירים - פרקליט מחוזי וסגן התובע הצבאי הראשי. כן כיהן כשופט במערכת הצבאית על ערכאותיה השונות במגוון תפקידים: סגן נשיא, נשיא ושופט בית הדין לערעורים. לאחר מכן שימש כיועץ המשפטי של שירות הבטחון הכללי, וייעץ למועמד הטרי להיות שר, מר יורם כהן. בתקופת שירותו בפרקליטות הצבאית, שימש בין היתר כתובע במשפטו של אחמד יאסין, מייסד חמאס ובמשפטם של רוצחי החיילים אילן סעדון ואבי סספורטס ז"ל. לוי מספר כי לצורך המשפט, ועקב חשש כי ייעשה ניסיון לחלץ את יאסין בכח, נבנה בשנת 1991 בניין משפטים מאובטח במעבר ארז, שבו התנהל המשפט. יאסין הורשע באותו משפט, אך לאחר מכן שוחרר בעסקת ח'אלד משעל. לא עבר זמן רב והוא חוסל בהפצצת חיל האוויר.

לוי סיפר כי את עו"ד שאדי סרוג'י, שותפו לראיון, הוא מכיר מזה כ-20 שנה. עו"ד סרוג'י משמש כיו"ר לשכת עורכי הדין במחוז חיפה וסניגור פלילי ותיק, שעומד ונלחם מדי יום ביומו על זכויות לקוחותיו, ומשמיע את קולם בפני הרשויות ובפני בית המשפט.

תוך כמה ימים מפגיעת הטיל – בית המשפט חזר לתפקד

הטיל נפל ביום שישי, בעת שבבית המשפט התקיימו דיוני מעצר, במרחק של כמה עשרות מטרים מן הבניין.

"הבניין כולו רעד", מספר לוי. "נגרמו נזקים משמעותיים מאוד, שבסופו של יום הסתכמו בעשרות מיליוני שקלים בבית המשפט בלבד. לתיקונם, הוחלפו לוחות זכוכית רבים שהיוו את גג המבנה היפיה. ברגע שהזכוכיות קרסו נאלצנו לסגור שטחים רחבים מאוד, בשל החשש מנפילה של שברי זכוכית ופגיעתם באנשים המצויים מתחתם. מה שנפגע בעיקר היה אגף המנהלה והמזכירות. המזכירות הועברו במבצע מהיר לאגף השיפוט, לספרייה ולאזורים באגף המנהלה שנפגעו פחות".

"אבל בית המשפט התחיל לתפקד ממש ימים לאחר מכן, תחילה באזורים המצומצמים שאושרו לכך, ובהמשך, אגף אחר אגף, נפתחו עוד אזורים לפעילות. בגלל שבית המשפט בנוי בצורה שמאפשרת לבדד חלקים מסוימים, אפשר היה לחזור מהר יחסית לפעילות".

סרוג'י מוסיף: "גם הפרקליטות נפגעה, והנשיא הציע על מנת להקל על אנשיה שיעבירו את תיקי הפרקליטות אל אזרי

בהסתמך על החומרים רבי ההיקף הללו הכרעת דין. עובדים כאן קשה מאוד. אלה שופטים טובים, אכפתיים ומסורים, ונכון – אנחנו במינוס שישה".

אלא שלדברי לוי, למחסור יש גם השפעה על הענישה. הוא מביא כדוגמה אדם שהחזיק נשק אוטומטי ותחמושת, נסע לביתו של אדם אחר, ירה לעבר הבית וגרם נזק, כאשר רק בנס איש לא נפגע.

"במקום מתוקן, על מעשה שכזה ראוי להטיל עשר שנות מאסר", אומר לוי. "אצלנו מדברים על שלוש או שלוש וחצי שנים. למה? זה קשור לעומס. אדם שיודע שהוא צפוי לקבל עשר שנים, אין לו מה להפסיד. הוא ינהל את התיק. לעומת זאת, אם הוא יודע שהוא יכול לקבל ארבע שנים, כדאי לו לקבל ארבע שנים ולא לנהל את המשפט, כשהוא עצור כל הזמן ובסוף עלול לקבל עשר. הוא גם מקבל אחריות, מתחרט ומפצה, הרבה פעמים".

בשב"כ יש כלים שבאמצעותם אפשר להגיע להרבה יותר תוצאות מאשר במשטרה. אם ייתנו למשטרה יכולות מתאימות, יהיה לנו סיכוי. זה לא אומר שנמנע את כל הפשיעה, אבל נצליח לשים יד על הרבה יותר אנשים שמחזיקים נשק ופועלים באמצעותו. היום מצליחים פחות מדי, לפי כל קנה מידה

אני שואלת אותו במפורש אם משמעות הדברים היא שמאשרים עונשים נמוכים בגלל העומס, ונענית:

"מאשרים עונשים נמוכים, גם אצלנו וגם בעליון, בגלל העומס", משיב לוי. "אין מה לעשות, יש קשר בין הדברים. מערכת שאיננה עמוסה, ואשר מכהנים במסגרתה מספר שופטים אשר תואם את כמות התיקים המוגשים לפניה, כזו המאפשרת לשמוע ביישוב הדעת תיקים מההתחלה ועד הסוף, מטילה עונשים הולמים, חמורים ומרתיעים יותר".

אם כל עורכי הדין ילכו להוכחות – בית המשפט לא יוכל לתפקד

אחד הכלים המרכזיים להתמודדות עם העומס הוא המוקד הפלילי, שאותו החל לוי להפעיל עוד כשהיה סגן נשיא, בשנת

2024.

"מטרת הליכי המוקד היא לייתר את הצורך לשמוע תיקי הוכחות", הוא מסביר. "שמיעת תיק הוכחות היא אירוע בזבזני. בלי קשר לשאלה אם בסופו של יום הנאשם יזוכה או יורשע (ולעיתים ההודאה תגיע לאחר שנשמעו רוב העדים והזמן השיפוטי הרב כבר הושקע) – זהו הליך ארוך וממושך המחייב השקעת זמן שיפוטי ניכר. אם במסגרת דיון מוקד אתה מצליח לשבת עם הצדדים, לנתח את החומר ולהביא אותם להסכמות, שלפעמים כוללות תיקונים עמוקים בכתב האישום ולפעמים הליכה של כברת דרך לקראת הנאשם, חסכת שמיעת תיק הוכחות".

"המוקד שלנו הצליח, לפי הנתונים האחרונים שקיבלתי, ב־96 אחוזים. כלומר, רק ארבעה אחוזים מן התיקים הלכו לשמיעת הוכחות. המוקד גוזל המון עבודה, אבל כשהוא מצליח ומושג הסדר בין הצדדים ניתן גזר דין בלי צורך בשמיעת הוכחות. בסופו של יום בעולם כולו זה מה שמאפשר לנהל הליכים פליליים. במציאות של מחסור קבוע כבר ברמת התקנים וודאי בנקודות זמן שבהן גם התקנים החלקיים הללו אינם מלאים, הליכי מיקוד הצילו את התחום הפלילי כולו".

במחוזי חיפה פועלים ארבעה הרכבים של שלושה שופטים בתיקי רצח, ניסיון רצח, אונס, טרור ופשעה חמורה.

"אם לא המוקד, העסק היה קורס. ממש", אומר לוי. "כל תיק שאני מנתב לשופט לשמיעת הוכחות אומר שהרכב שיושב בתיק רצח, תיק ריגול, תיק טרור או תיק אונס ישותק יום או יומיים בשבוע, כי אחד משופטי ההרכב יישב בתיק אחר".

ואולם, לוי מדגיש כי ההצלחה אינה נובעת מכך שהסניגורים מוותרים: "צריך לתת צל"ש לעורכי הדין הפליליים של חיפה. לא משום שהם מקריבים את הלקוחות שלהם. ממש לא. הם רחוקים מ'למכור' את הלקוחות שלהם. ההפך הוא הנכון – הם נלחמים כמו אריות על כל נאשם. הם עולים על כל התקלה שיש בתיקי המשטרה והפרקליטות, מתעקשים על כל צעד ושעל, על תעודות חיסיון ועל כל מה שכרוך בכך. הם לומדים את התיק, מכירים כל מילה בתיק, ומנהלים משא ומתן קשה וקשוח מול הפרקליטות ומולי".

"אבל לצד זה יש אווירה של חברות ושל עשייה משותפת. השופט יודע את מקומו, התובע יודע את מקומו והסניגור יודע את מקומו. כולם הולכים כדי להשיג תוצאה, וכל אחד יודע שבסוף תושג עסקה הוגנת: עסקה שבה אם הפרקליטות 'יותר' היה זה בגלל קשיים בהוכחת האשמה, ואם היה זה הסניגור הוויתור נבע מכך שמדובר בתיק חזק, ובסוף ניתן עונש סביר והוגן".

גם סרוגי' מהנהן: "כל אחד יודע את מקומו".

לוי מוסיף כי התלות בשיתוף הפעולה היא הדדית: "אנחנו חיים בכלכלת חסר. אם עורכי הדין רוצים 'לתקוע' את בית המשפט, הם יכולים לעשות את זה בקלות. אם כל עורכי הדין יכפרו באשמה ויגידו: אנחנו רוצים עכשיו לנהל הוכחות – ייגמר, בית המשפט לא יוכל לתפקד. באותה מידה, אם הפרקליטות תגיד שאין הסדרי טיעון, גם היא יכולה 'לתקוע' את ההליכים בבית המשפט. שני הצדדים יכולים. אנחנו חיים על שיתוף פעולה. שיתוף הפעולה עובד ומגיעים לתוצאות הוגנות והגונות".

באים לשתף פעולה

לוי מספר כי הוא יושב בכארבעים דיונים בשבוע, במשך שלושה או ארבעה ימים.

"אני בא כל בוקר עם חיוך, כי אני יודע שאני אפגוש עורכי דין כמו שאדי וכמו החברים של שאדי – אנשים שכיף לראות אותם בבוקר. אתה יודע שהם לא באים לטרור אותך. הם באים כדי לשתף איתך פעולה, כדי שאתה תעזור להם לעזור ללקוח שלהם, מפני שהם מאמינים בך".

"אתה צריך לעמוד באמון הזה. הם מאמינים שאתה לא תמכור אותם ושלא תלחץ עליהם להגיע למשהו שאינו הוגן. זאת אווירה ששווה לבוא ולהכיר, כי היא באמת חריגה. ברוב המקומות יש אווירה לא פשוטה. זה טבעו של הליך משפטי – הוא הליך של יריבות. כל צד מושך לכיוון שלו, והשופט צריך להרגיע את כולם. לפעמים הוא קצת יותר עם הצד הזה ולפעמים עם הצד האחר, ואז צד אחד כועס עליו והצד השני כועס עליו. אצלנו זה אחרת".

שיתוף הפעולה אינו בא על חשבון החובה להימנע מהרשעת חפים מפשע:

"הבסיס אצלי הוא שנאשם שלא עשה – שלא יעז להודות. אני אף מקפיד לומר לו זאת בפתח ההליכים. אני מבהיר לו שאם הוא מודה במה שלא עשה, הוא מכשיל אותי. נכשלתי כשופט אם הרשעתי אדם במה שהוא לא עשה, אפילו אם נתתי לו עונש קל".

"התפקיד שלי הוא להסתכל בחומר ולהסביר את הראיות. אני לא הייתי במקום האירוע, ואני לא יכול לדעת בוודאות מה קרה, אבל אני יכול לומר לנאשם: אלה הראיות, הן נראות חזקות, ואתה יכול לנהל את התיק. אם הוא מודה, מתחרט

ומפצה, הוא עשוי לקבל עונש נמוך יותר. אם הוא מנהל את ההליך, אינו מקבל אחריות ואינו מפצה, הוא חשוף לעונש אחר. אני מסביר את זה, וההחלטה היא שלו. אני תמיד אומר להם: אל תודו במה שלא עשיתם".

גם נפגעי העבירה זוכים לצדק מהר יותר

אני שואלת את סרוג' כיצד ניתן לדבר על צדק לנפגעי עבירה, כאשר סיום התיק בהסדר כרוך לעיתים בענישה נמוכה יותר. "יש הרבה נפגעי עבירה שהסבל שלהם הוא להמתין עד העדות, או לעמוד על דוכן העדים ולהיחקר בחקירה נגדית", אומר סרוג'. "אני פוגש נפגעי עבירה שבאים פצועים – חלקם בכיסא גלגלים, חלקם עם קביום – וצריכים להעיד ולשבת מול מי שהם טוענים שפגע בהם. הסיטואציה הזאת קשה להם מאוד, ומצד שני, בלי העדות שלהם אין תיק".

"סיום התיק בשלב מוקדם טוב גם לנפגעי העבירה וגם לאינטרס הציבורי. כאשר יש נפגעת עבירת מין, בחזרה שעברה טלטלה בחיים שלה, היא צריכה לבוא ולהיחקר על ידי סניגור שמנהל חקירה נגדית צולבת. זה לא נעים. כמובן שהחקירה מתנהלת תוך מתן הכבוד הנדרש לנפגעת עבירה, אבל זה עוד אירוע קשה שהיא צריכה לעבור".

"כאן נכנסים האיזונים: בין העונש שהיינו נותנים לנאשם אחרי שניהל את התיק, לא חסך את עדות המתלוננת, לא חסך זמן שיפוטי ולא קיבל אחריות, לבין אדם שאומר: אני לא רוצה שהמתלוננת תבוא, תפגוש אותי, תיחקר ותיזכר באירוע. לכן ההליך הזה יכול להיות טוב לכל האינטרסים – לנאשם, לאינטרס הציבורי ולמערכת המשפט".

סרוגי מספר על תיק של שמונה נאשמים ושמונה סניגורים: "הנשיא אבי לוי ידע כל פרט ופרט בתיק, לאחר שלמד את החומר. הוא זיהה את החוזקות ואת החולשות. התיק הזה יכול היה להתנהל במשך שנים. זה לא הליך שבו אומרים לכל אחד כמה מילים ומסיימים. זה מעין מיני-משפט, בפני שופט שהוא מן המקצועיים בארץ בתחום הפלילי. המחוז ובית המשפט זכו".

כולנו מבינים שעולם הקלדנות, זהו, נגמר. כל הוויכוחים שהיו עד היום – אם דבר מסוים נאמר כך או אחרת – יפחתו מאוד

לוי מוסיף: "בחלק מהתיקים אנחנו מצליחים להגיע לסיכום שלפיו הנאשם יפקיד סכום פיצויים משמעותי לטובת נפגע העבירה, כתנאי לעצם קיומו של ההסדר. אפשר לומר שאם ישמעו את התיק ממילא ייפסקו פיצויים, וזה נכון. אבל אם אדם מקבל חמש או שש שנים והולך לבית הסוהר, הפיצויים לא ישולמו. במקרה הטוב הם ישולמו אחרי שישתחרר, יעבוד ויעקלו לו את החשבון".

"כאשר נפגע עבירה מקבל סכום משמעותי של עשרות אלפי

שקלים ואף יותר כתנאי להסדר, כולם מרוויחים. הוא מקבל פיצוי, פעמים רבות גם התנצלות, ולא צריך להמתין שלוש שנים למשפט ועוד שנתיים לערעור".

"שום דבר לא יכול להחזיר את הגלגל לאחור. אי אפשר להחזיר אדם שנהרג או נפצע קשה, ואי אפשר להחזיר בחורה למצב שבו הייתה לפני שנפגעה. ההליך המשפטי יודע להעניש, הוא יודע לפצות ולוודא שהפיצוי ישולם, והוא נותן לנפגעת את שלוות הנפש שאומרת: 'האמינו לי'. האיש לקח אחריות, התנצל, הצטער ושילם. אני לא אומר שהיא סלחה לו, אבל היא יודעת שמן המערכת המשפטית היא קיבלה את מה שהיא יכולה לקבל".

הפשעה במגזר הערבי – קודם כל מלחמה בעבירות הנשק

אי אפשר לדבר על פשיעה חמורה מבלי להתייחס לנתונים החמורים של הפשיעה במגזר הערבי. לדברי לוי, המאבק בפשיעה במגזר הערבי חייב להתחיל בכלי הנשק הבלתי חוקיים. "נשק הוא הבסיס לאירועי הרצח", הוא אומר. "מדברים היום על כ-500,000 כלי נשק לא חוקיים בישראל, רובם במגזר הערבי והדרוזי. השאלה היא כמה אנחנו תופסים. יש לי כ-400 תיקים בשנה של דן יחיד, ומתוכם 150 עד 200 כוללים נשק. זה מעט מאוד ביחס לכמות שעליה מדברים, ובכל יום נכנסים למדינת ישראל כלי נשק בדרכים שונות". הפתרון, לדעת לוי, הוא מתן כלים למשטרה, בדומה לכלים של השב"כ, כשהוא מזכיר כי במשך שנים שימש כיועץ משפטי של השב"כ.

"בשב"כ יש כלים שבאמצעותם אפשר להגיע להרבה יותר תוצאות מאשר במשטרה. אין מה להשוות בין חקירה בשב"כ לבין חקירה משטרתית, מבחינת האמצעים המודיעיניים, הסמכויות והמודיעין בשטח. אי אפשר להשוות את היכולת של רכז שב"כ שיושב בשטח ליכולת של רכז מודיעין במשטרה. אם ייתנו למשטרה יכולות מתאימות, יגייסו כוח אדם ברמה הנדרשת וייתנו לה תורת הפעלה מתאימה, יהיה לנו סיכוי. חייבים לעשות משהו גדול מאוד. זה לא אומר שנמנע את כל הפשיעה, אבל נצליח לשים יד על הרבה יותר אנשים שמחזיקים נשק ופועלים באמצעותו. היום מצליחים פחות מדי, לפי כל קנה מידה".

נאשם שלא עשה – שלא יעז להודות. אני אף מקפיד לומר לו זאת בפתח ההליכים. אני מבהיר לו שאם הוא מודה במה שלא עשה, הוא מכשיל אותי. נכשלתי כשופט אם הרשעתי אדם במה שהוא לא עשה, אפילו אם נתתי לו עונש קל

סרוג'י מסכים שיש צורך בכלים נוספים, אך מסתייג מהעתקת סמכויות השב"כ אל החקירה הפלילית: "אני לא יודע אם צריך להגדיל את סמכויות החקירה של המשטרה, או לתת לה עזרה מבחן באמצעות גופים שאמונים על הדברים האלה", הוא אומר. "ניתן לאפשר שימוש ברוגלות ובכלים שיכולים להביא לראיות קבילות בהליך הפלילי, אבל לא להעניק סמכויות כמו של שירות הביטחון הכללי, שפוגעות בזכויות חשוד, למשל מניעת מפגש עם עורך דין. צריך לזכור שעבודת השב"כ מטרתה מניעה; המשטרה מטרתה גילוי האמת. כאשר המטרה היא למנוע, חלילה, פיגוע, יש סמכויות שמחייבים להשתמש בהן. אבל אנחנו לא רוצים להגיע למצב שבו אדם, תחת תנאים לא טובים, מודה במשהו שהוא לא עשה. החוסר הוא בכלים טכנולוגיים ובאפשרויות חדשות, שניתן להפעיל תחת פיקוח ולהביא באמצעותן ראיות ופענוח תיקים".

צ'אט המשפט הוא אירוע מהפכני

לקראת סיום השיחה אני שואלת את לוי כיצד צפויה הבינה המלאכותית לשנות את עבודת השופטים.

"המערכת הכניסה את צ'אט המשפט, וצ'אט המשפט הוא אירוע מהפכני", אומר לוי. "מגיע לשופט אזורי תיק חדש, עם כתב תביעה, כתב הגנה, כתב תשובה ועוד מסמכים. יש לו עשרה תיקים כאלה בבוקר, והמערכת יכולה לתמצת כל אחד מהם לכמה עמודים. הכלי גם לוקח פסק דין, מגיה אותו ומשפר אותו. הוא מסוגל לסייע אפילו מבחינה סגנונית, ולעזור בהיבטים נוספים של כתיבת פסקי דין והחלטות. זה עולם אחר".

השינוי המהותי השני, לדבריו, הוא תיעוד הדיונים. "הנושא של תיעוד הדיונים עובר ממש בימים האלה מהפכה. כולנו מבינים שעולם הקלדנות, זהו, נגמר. אין לנו כמעט קלדנים חדשים; אנשים לא באים לעבוד כקלדנים. נוסף על כך, ברור שהמרת קול לטקסט מהירה הרבה יותר מהקלדה, גם של הקלדנית המהירה ביותר, והיא יכולה להיות מדויקת יותר. המערכת הכניסה מערכת שמקליטה את כל הדיון, ולאחר מכן מתקבל טקסט אוטומטי. קיימת גם אפשרות לשפר את הטקסט, משום שהוא עדיין לא מושלם, באמצעות גורם שמקבל את קובץ השמע ואת התמליל האוטומטי ומתקן אותו. בסופו של דבר נקבל פרוטוקולים מלאים ומדויקים, וכל הוויכוחים שהיו עד היום – אם דבר מסוים נאמר כך או אחרת – יפחתו מאוד. אלה שני דברים גדולים מאוד, שלהערכת ישימו את מערכת בתי המשפט, בתוך שנה או שנתיים, במקום אחר לגמרי".

הרוח של חיפה באמת שורה על המקום הזה

סרוג'י מספר כי כל פנייה או תלונה המגיעה אליו בעניין שופט מועברת לנשיא ונבדקת. "כל פנייה שמגיעה לשולחנו של הנשיא, מבחינת אייבנה עם שופט או בין שני צדדים, נפתרת בצורה המקצועית והנכונה ביותר", הוא אומר.

לוי משיב: "זה גם בזכות שאדי. הוא הנהיג את זה שלא רצים ויורים ישר לנציב במלחמות עולם. שופט נהג שלא כשורה? זה יכול לקרות. שאדי בא, שם את הדברים על השולחן, ואני בודק אותם. במקרים המתאימים השופט מתנצל – גם זה היה. במקרים המתאימים אנחנו מושיבים את הצדדים כדי ליישר את ההדורים. עושים את זה ברוח טובה".

הרוח של חיפה באמת שורה על המקום הזה. כשהתמנית, איילת שקד הייתה שרת המשפטים והיא שאלה אותי: אתה תל אביבי, מה יש לך לבוא לחיפה? אמרתי לה שהאווירה של חיפה היא אחרת. היא אווירה של ידידות, אווירה של חברות ואווירה טובה".

סרוג'י, מצדו, אומר על לוי: "זה האדם שכל השופטים בבית המשפט המחוזי בחיפה הולכים אחריו. מנהיג, נשיא אמיתי. הצדדים בדיונים אוהבים אותו, מעריכים אותו, מעריכים את המקצועיות ואת היושרה. זכינו".

לוי משיב: "אני מכיר את שאדי הרבה מאוד שנים, עוד כשהופיע לפניי לפני עשרים או עשרים וחמש שנה. אני חושב שהערכה כזאת של עורכי דין למי שהוא נבחר ציבור היא דבר נדיר. נבחר ציבור נמצאים רוב הזמן תחת ביקורת, ואני לא שמעתי מילה של ביקורת על שאדי. הוא דואג למשפחות של עורכי דין ולעורכי דין שנפגעו במלחמה. כל דבר שהם זקוקים לו – הוא נמצא שם בשבילם".

רק בכדורגל נותרת המחלוקת בעינה. לוי מספר כיצד הגיע עם בנו לשער חמש כאוהד הפועל תל אביב. כאשר העיתונאי ג'וש בריינר זיהה אותו ושאל כיצד נשיא בית משפט מגיע ליציע "כאחד האדם", השיב לוי: "בהפועל אני אחד האדם".

הראשון ששלח לו את הכתבה של ג'וש בריינר היה, כמובן, שאדי סרוג'י – אוהד מכבי חיפה. ■

כנס דינר מולאנומיה בבית הפתחאלי חיפה:
"חברותא ודינר מולאנומיה דשינוי עוין דיין"

"עוין דיין דעידן דא - איך עיון דיסני"

מקצימים את השלנו

במחוז חיפה לא מחכים - הבינה המלאכותית כבר כאן, משנה את המקצוע ואת העבודה בקצב מהיר, ואנחנו עושים הכל כדי שתהיו מוכנים.
במוקדים השונים - סדרת השתלמויות והרצאות מסייעת לעורכי הדין במחוז ללמוד ולשמור על הקצב

AZ "דעלס האפס" - איך עיון דנפריי

הפגישות AZ חדרה

AI "דענאן האמפאט" - איד עיין חיפה

AI "דענאן האמפאט" - איד עיין דנהיה

"א קצב הינע" - הצלחאן איד ה-AI - איד עיין דיסנא

סדנא דביא הפאקאט חיפה: "אקדאז עס צו נאן, מאד אדאטאן"

אפאז חשיפה אקאס "קאוד" האמאדא דא הפאד אדינא אלאאאא

סדנא "האמא הנאן" - אאן אאאא דאן חאאאא אאאאא עס AI

לשכת עורכי הדין – מחוז חיפה
שמחה להציע לעורכי הדין מהמחוז אפשרות להזמין

חותמות מקצועיות בהתאמה אישית

חותמות איכותיות בהתאמה אישית

מחירים נוחים לחברי הלשכה

איסוף נוח מ:

לשכת הקשר היכל המשפט חיפה, שד' פלי"ם 12
בית הפרקליט, שד' בן גוריון 6, חיפה

מהרו להזמין!

הזמנה דרך האתר בלבד! לפרטים נוספים
ניתן לפנות לגב' רקפת גלעד 074-7487163

עו"ד שאדי סרוג'י
יו"ר ועד מחוז חיפה וחברי הוועד
المحامي شادي سروجي
رئيس لجنة لواء حيفا وأعضاء اللجنة

לשכת עורכי הדין בישראל - ועד מחוז חיפה
THE ISRAEL BAR - HAIFA DISTRICT COMMITTEE
نقابة المحامين في اسرائيل - لجنة لواء حيفا

מאמרים מקצועיים

המשפט משתנה כל הזמן,
ואנחנו כאן כדי להישאר צעד אחד לפניו

בעמודים הבאים תמצאו מאמרים, פרשנויות ותובנות מקצועיות
מאת עורכות ועורכי דין חברי מחוז חיפה -
על הסוגיות שמעסיקות אותם בעבודתם.

חדלות פירעון | נזיקין | התחדשות עירונית
דיני משפחה | אפוטרופסות | אתיקה
דיני עבודה | לשון הרע | תכנון ובנייה

עובדת הוטרה על ידי לקוח של העסק. האם המעסיק אחראי?

בתי המשפט הטילו אחריות על מעסיקים גם לגבי מקרי הטרדה מינית שבוצעו על ידי גורם זר ליחסי העבודה

מאת: עו"ד יוסי חכם¹

של יום היא סיימה את העסקתה בחברה.

הבעיה המשפטית

במוקד הדיון עמדו מספר שאלות תקדימיות:

1. האם ניתן לראות באדם שאינו עובד החברה "ממונה" לצורך החוק למניעת הטרדה מינית?
2. האם אירוע שמתרחש בוילת מגורים בחו"ל נחשב כאירוע שבוצע "במסגרת יחסי עבודה"?
3. מהי רמת **אחריות המעסיק** במניעת הטרדות מצד גורמים שלישיים שיש להם זיקה עסקית לחברה?

ההנמקה המשפטית: הרחבת מושגי היסוד

א. הגדרת ה"ממונה" – מבחן ההשפעה והמרות

בית הדין הארצי קבע כי המונח "ממונה" אינו מושג טכני-חוזי אלא מושג מהותי. ההנמקה להטלת אחריות על האדם הנוסף התבססה, בין היתר, על כך שהמעסיק העניק לו כוח והשפעה על העובדת. מאחר שהצלחתו המקצועית של הפרויקט (ועתידה של העובדת בחברה) היו תלויים בשיתוף הפעולה של השותף, נוצרו פערי כוחות ומרות המקימים אחריות לפי החוק.

ב. סביבת העבודה המורחבת

בית הדין אימץ פרשנות תכליתית למושג "סביבת עבודה". נקבע כי כאשר מעסיק משגר עובד לחו"ל, "סביבת העבודה" מתרחבת לכל מקום שבו שוהה העובד לצורך ביצוע המשימה, ובמיוחד כאשר המעסיק הוא זה שבחר ומימן את מקום הלינה ועיצב אותו כמרחב עבודה משותף.

סוגיית הטיפול באירועי **הטרדה מינית בעבודה** הופכת מורכבת שבעתיים כאשר האירועים נשוא התלונה מבוצעים שלא על ידי עובד או ממונה כהגדרתו הפורמלית בחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998 (להלן – "החוק"). סעיף 7(א) לחוק מטיל חובות על מעסיק לנקוט אמצעים סבירים למניעת הטרדה מינית והתנכלות במסגרת יחסי עבודה, על ידי עובדו או על ידי ממונה מטעמו אף אם אינו עובדו.

שאלה שיוכלה להישאל היא, מהן החובות המוטלות על מעסיק אשר עובדת שלו הוטרה על ידי לקוח של העסק במסגרת יחסי העבודה. כך לדוגמה ניתן לשאול מהי אחריותו של משרד עורכי דין כאשר לקוח מטריד עובדת של המשרד. שאלת האחריות למעשי אחר אינה תיאורטית והיא נדונה לראשונה בהרחבה בפסק הדין בעניין פלונית.²

סיפור המקרה: עבודה ולינה בוילת בחו"ל

המערערת, סמנכ"לית שיווק בחברה ישראלית, נשלחה למשימות עסקיות במדינה זרה. לצורך ביצוע המשימה, שיכנה אותה החברה בוילת שכורה בבעלותו של איש עסקים מקומי ("האדם הנוסף"), שהיה שותף אסטרטגי של החברה. הווילת שימשה בו-זמנית גם כמרחב מגורים וגם כמרחב עבודה שבו התקיימו ישיבות ופגישות.

במהלך שהותה, חוותה המערערת לטענתה הטרדה מינית פיזית וקשה מצד האדם הנוסף. האירועים התרחשו בוילת, לעיתים לאחר צריכת אלכוהול משותפת כחלק מהבילוי המקובל עם השותף העסקי. עם שובה לישראל, התלוננה העובדת בפני מנהלה, אך הטיפול בתלונה היה לקוי, ובסופו

¹ הכותב הוא מנהל מחלקת דיני עבודה בחכם את אור-זך, עורכי דין, וממלא מקום יו"ר פורום עבודה ארצי בלשכת עורכי הדין.
² ע"ע (ארצי) 64261-10-18 פלונית - חברה אלמונית (נבו 7.1.20).

ג. חובת המנע והמדרון החלקלק של האלכוהול

בית הדין הדגיש כי בסביבות עבודה "מועדות לפורענות" – כגון נסיעות לחו"ל הכוללות קרבה פיזית ושימוש באלכוהול – על המעסיק לנקוט אמצעי מנע מוגברים בתוך התקנון **למניעת הטרדה מינית** שלו ובמתן הנחיות ברורות לעובדים. השילוב של אלכוהול וטשטוש גבולות בין פרטי לעסקי מחייב את המעסיק בערנות יתרה.

במקרה זה הטיל בית הדין הארצי חובות על המעסיק גם בשל מעשיו של אותו אדם אשר לא היה כאמור עובדו של המעסיק, וזאת בדרך הרחבת פרשנות המונח "ממונה" בחוק לכולל גם לקוח בנסיבות שתוארו.

מקרה מאתגר יותר נידון ונפסק לאחרונה (12/4/2026) ב**פרשת פלונית – בי"ח שיבא**.³

בסביבות עבודה "מועדות לפורענות" – כגון נסיעות לחו"ל הכוללות קרבה פיזית ושימוש באלכוהול – על המעסיק לנקוט אמצעי מנע מוגברים בתוך התקנון למניעת הטרדה מינית ובמתן הנחיות ברורות לעובדים

בפרשת שיבא, העובדת שהוטרדה הועסקה במחלקה הפסיכיאטרית הסגורה בבית החולים "שיבא" אשר בתל השומר. באירועים המדוברים מי שהטריד מינית את העובדת היה **מטופל** במחלקה פסיכיאטרית – גורם זר ליחסי העבודה – מה שהוביל את המדינה לטעון כי אין להטיל עליה אחריות מכוח החוק, שכן ראינו כי החוק מטיל חובות על המעסיק רק מקום בו ההטרדה בוצעה על ידי עובד או ממונה שאינו עובד. האם חולה מטופל הוא ממונה?

הקונסטרוקציה המשפטית: חובת תום הלב המוגברת

בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב קבע כי אמנם לא ניתן להחיל את החוק למניעת הטרדה מינית במישורין על מטופל (שאינו "ממונה" או "עובד"), אך לגישתו אין בכך כדי לפטור את המעסיק.

במקרה הנוכחי, שבו ההטרדה בוצעה על ידי חולה מטופל קבע בית הדין כי לא ניתן היה להרחיב את ההגדרה של ממונה מטעם המעסיק דבר שלמעשה הוציא את המקרה מתחולתו של החוק למניעת הטרדה מינית. השופטת מירב קליימן הסבירה כי במקום שבו קיים "חסר" בחוק, יש להשלים אותו באמצעות דיני עבודה הכלליים ובראשם חובת תום הלב המוגברת וחובת הנאמנות של המעסיק כלפי עובדיו. בית הדין

³ סע"ש (עבודה ת"א) 69438-06-21 פלונית – מדינת ישראל בית חולים שיבא תל השומר (נבו 12.4.26).
⁴ סע" 24 לפסק הדין.
⁵ סע" 25 לפסק הדין.

קבע כי כל חוזה עבודה כולל תנאי מכללא, לפיו המעסיק מחויב לספק לעובד סביבת עבודה בטוחה, מוגנת ומכבדת.

בית הדין האזורי קבע: **"לא ניתן להשלים עם מצב בו עובד יהיה חשוף להטרדות מיניות מצד גורם זר [...] בעוד מעסיקו יהיה פטור מבידור או מניעה של מקרים כאלה"**.⁴

ובהמשך: "מכך מתבקשת לטעמנו המסקנה, כי אף אם לא ניתן להחיל את החוק במישורין (בהקשר של אחריות מעסיק) על סטואציה של הטרדה מינית של עובד על ידי צד שלישי – ניתן לשאוב מרוח החוק וממטרותיו בכל הנוגע לסטנדרט ההתנהגות המצופה ממעסיק אשר יודע כי סביבת העבודה חשופה להטרדות מיניות בין היתר מצד גורמים שלישיים או שנודע לו כי עובדו הוטרד בפועל במהלך עבודתו על ידי גורם כזה. חובת המעסיק, בהתאם, היא לנקוט באמצעים סבירים בנסיבות העניין כדי למנוע הטרדה מינית כנגד עובדיו, לטפל ביעילות במקרה כזה ולעשות כל שביכולתו על מנת שמקרה כאמור לא ישנה".⁵

במקרה הנדון, התובעת, שעבדה במחלקה פסיכיאטרית, הוטרדה קשות על ידי מטופל ואף חוותה הפלה טבעית בעקבות הטרדומה. למרות שדיווחה למספר גורמים, בית הדין מצא פער ניכר בין הנהלים לבין הטיפול בפועל:

היעדר בירור ממשי: הממונה על הטרדות מיניות מעולם לא נפגשה עם התובעת.

אוזלת יד מערכתית: הטיפול הסתכם בדוח לקוני ולא בוצעו פעולות להבטיח שהמטופל לא יפגע בה שנית.

חוסר רגישות: המעסיק תלה את היעדר הטיפול במשבר הקורונה ובתקלות תקשורת, טענות שבית הדין דחה מכל וכל.

בסופו של יום, פסק בית הדין לטובת התובעת פיצוי בגין הטרדה מינית (מכוח הפרת חובת תום הלב) בסך 75,000 ₪, בתוספת הוצאות משפט.

פסק הדין מבהיר למעסיקים כי זכויות עובדים להגנה על כבודם אינן תלויות בזוהר המטריד. על המעסיק לנקוט באמצעים סבירים למניעה ולטפל ביעילות בכל תלונה, גם אם המטריד הוא צד שלישי. עובדת או עובד שחוו פגיעה כזו זכאים לדרוש מהמעסיק בירור מעמיק וסביבה מוגנת, ובמקרים של רשלנות בטיפול עלול המעסיק למצוא עצמו חב בין אם לפי החוק ובין אם מכוח עיקרון תום הלב.

חשוב להדגיש כי מדובר בפסק דין של בית הדין האזורי אשר כפוף לזכות ערעור לבית הדין הארצי לעבודה. ■

הבינה המלאכותית – חלק מהמשפחה?

כלי בינה מלאכותית חדרו גם לתחום הרגיש של דיני המשפחה, שם הם משנים בהדרגה את הדרך שבה עורכי דין מנתחים מידע, מנהלים תקשורת ומלווים סכסוכים רגישים. לצד ההזדמנויות שהיא מציעה, השימוש בה מעורר שאלות חדשות הנוגעות לסודיות, לאמינות, להטיה אלגוריתמית ולגבול שבין כלי טכנולוגי מסייע לבין שיקול הדעת האנושי

מאת: עו"ד פאתן גזמאוי¹

בכלים טכנולוגיים מתקדמים, לנוכח הפער התחרותי שנוצר בין משרדים המאמצים את הטכנולוגיה לבין אלו הנמנעים מכך?

יתרה מכך, שימוש בכלים אלו עשוי להיות חיוני לשמירה על רמה נאותה של ייצוג מקצועי ועל אמון הציבור במערכת המשפט. מאמר משפטי שפורסם ב-9.1.26 בכתב העת עיוני משפט של אוניברסיטת תל אביב, תחת הכותרת האם חובת הנאמנות המוטלת על עורך הדין מחייבת שימוש בבינה מלאכותית?² התייחס לשאלה מהותית – לא האם מותר לעשות שימוש בבינה מלאכותית, אלא האם במקרים מסוימים קיימת חובה מקצועית לעשות כן.

עומס תפעולי בטיפול בתחום דיני המשפחה

משרדים העוסקים בדיני משפחה נדרשים להתמודד עם עומס עבודה גבוה, דרישות אינטנסיביות ותשומת לב מתמדת מצד לקוחות המצויים לרוב במצוקה רגשית. עומס זה מוביל לשחיקה מקצועית ניכרת בקרב עורכי הדין. בהקשר זה, בינה מלאכותית וכלים טכנולוגיים משלימים אינם מסייעים רק בניהול תקשורת יעילה בין עורכי הדין ללקוחותיהם, אלא עשויים לשמש גם כמרכיב תפעולי חיוני בניהול האינטראקציות בין הצדדים עצמם.

כך, במחוזות שונים בארצות הברית מחייבות רשויות המשפט את ההורים להשתמש באפליקציה ייעודית לניהול תקשורת בין הורים גרושים, "Our Family Wizard", המשמשת לתיאום ולתזמון שיחות וידאו יומיות בין הילד לבין ההורה שאינו משמורן.³ דוגמה נוספת מופיעה בעניין Picotte v. Hull⁴ שבו הורה בית המשפט לשני ההורים להשתמש ב־OurFamilyWizard לצורך תקשורת, ניהול לוחות זמנים וקיום שיחת וידאו יומית בין הילד לבין ההורה שאינו שווה עמו.

כאשר מעלים במחשבה את נושא הבינה המלאכותית, מתגבשת לרוב תמונה של מערכות אלגוריתמיות, קוד ושורות נתונים הפועלות במהירות וביעילות, המשקפות עולם טכנולוגי רציונלי וחסכוני במשאבים. מנגד, דיני המשפחה נתפסים כתחום משפטי רווי מורכבות אנושית, העוסק ברגשות, אמון, ילדים ומערכות יחסים.

תפיסה זו יוצרת לעיתים את הרושם כי קיים פער מהותי, ואף מתח מובנה, בין שני העולמות, וכי לבינה המלאכותית אין תרומה ממשית לשדה משפטי רגיש זה. ואולם, אף שהשיח הציבורי והמקצועי סביב בינה מלאכותית מתמקד לרוב בתחומי משפט "יוקרתיים" יותר – ליטיגציה מסחרית, קניין רוחני ותחומים טכנולוגיים מתקדמים – הספרות המקצועית מצביעה על כך שגם דיני המשפחה עשויים להפיק תועלת משמעותית מהטמעת כלים מבוססי בינה מלאכותית.

להלן כמה סיבות מרכזיות.

מורכבות הנתונים בדיני המשפחה

מורכבותם של הנתונים בדיני המשפחה מציבה את התחום בצומת ייחודי שבין משפט, פיננסים ורגש אנושי. תיק יחיד עשוי לכלול אלפי עמודים של מסמכים פיננסיים–דוחות מס, דפי חשבון בנק, נתוני פנסיה ואינטרסים עסקיים–המשתלבים עם שנים של תכתובות, הודעות טקסט, תמונות ותיעוד מילולי של מערכת היחסים, הסכסוכים או דינמיקת ההורות.

היקף המידע, ריבוי המקורות והאופי ההטרוגני של הנתונים יוצרים עומס משמעותי על יכולת העיבוד האנושית. בהקשר זה, בינה מלאכותית מספקת מענה יעיל ומדויק למורכבות זו, עד כי השאלה המרכזית איננה עוד שאלת היעילות, אלא שאלת ההכרח: האם ניתן להמשיך ולייצג נאמנה ללא שימוש

³ Lilythe Eighmy, Comment, The Role of AI in Custody and Parenting Time Decisions, 38 J. Am. Acad. Matrim. Law. 239 (2025).

⁴ Picotte v. Hull, 257 N.C. App. 540 (2018)

¹ המחברת היא עורכת דין בעלת משרד המתמחה בתחומי הניזקין והמעמד האישי.
² רשא זועבי ומוראד ח'ליליה "האם חובת הנאמנות המוטלת על עורך הדין מחייבת שימוש בבינה מלאכותית?" פורום עיוני משפט: תגובות משפט 1 (2026)

בעניין In re Marriage of Handy⁵ נדונה אי עמידה בהסדרי הורות שכללו שימוש ב-OurFamilyWizard.

דוגמה זו ממחישה כיצד פתרונות טכנולוגיים יכולים להפחית מתחים, לייצר מסגרת תקשורת מובנית ולסייע בניהול מערכות יחסים רגישות – ובכך להקל הן על הצדדים והן על עורכי הדין המלווים אותם. בישראל, אף שאין כיום חובה משפטית לעשות שימוש בכלים דיגיטליים מסוג זה, קיימות אפליקציות ייעודיות כגון "הורות משותפת" ו"שני בתים", המאפשרות להורים לנהל תקשורת מובנית, לתעד אינטראקציות ולנהל לוחות זמנים והוצאות באופן שקוף ומאובטח.

במחוזות שונים בארצות הברית מחייבות רשויות המשפט את ההורים להשתמש באפליקציה ייעודית לניהול תקשורת בין הורים גרושים, "Our Family Wizard", המשמשת לתיאום ולתזמון שיחות וידאו יומיות בין הילד לבין ההורה שאינו משמורן

אתגרי השימוש בבינה מלאכותית בדיני משפחה

סיוע משפטי עצמי - לקוחות רבים עושים כיום שימוש בכלי בינה מלאכותית, כגון ChatGPT, Copilot, וכלים דומים, לצורך בחינה עצמית של תיקם המשפטי. אף שהדבר מעניק להם ידע כללי רחב יותר על תהליך ההתדיינות ועל המסגרת הנורמטיבית הרלוונטית, במקרים רבים נוצרת בעקבות כך ציפייה בלתי ריאלית באשר לחוזקו של התיק ולתוצאה המשפטית הצפויה. תופעה זו מחייבת את עורכי הדין להשקיע מאמצים משמעותיים בהכוונת לקוחותיהם ובהשבתם לקרקע המציאות, תוך הבהרת הפער בין הערכות כלליות שמפיקים כלים טכנולוגיים לבין הערכה משפטית מקצועית המבוססת על בחינה מעמיקה של נסיבות המקרה, הדין והראיות.

תופעת ה-Deepfake מעוררת חשש מיוחד בהליכי דיני משפחה, שכן ראיות מזויפות המופקות באמצעים טכנולוגיים מתקדמים עלולות להיות מניפולטיביות מבחינה רגשית ומטעות במכוון. כך, למשל, סרטון מבויס המציג לכאורה התנהגות מאיימת כלפי בן או בת זוג לשעבר עשוי להשפיע באופן ממשי על התרשמותו של בית המשפט ועל הערכת הסיכון במסגרת הליכי משמורת או הגנה. על אף הסיכונים

המובנים, הצעת החוק לאיסור זיוף עמוק התשפ"ד 2023 לא התקבלה, ובממשלה אושרה החלטה מס' 4255 – האצת בינה מלאכותית בישראל וביסוס מובילות עולמית: עקרונות אסטרטגיים וכיווני פעולה.⁶ החלטה זו משקפת גישה רגולטורית המעדיפה פיתוח וקידום טכנולוגיות בינה מלאכותית, אך מותירה את מערכת המשפט להתמודד עם האתגרים הראייתיים והאתיים שמציבים זיופים עמוקים בהליכים רגילים כדוגמת דיני משפחה.

הפרת חובת הסודיות – היא אחד הסיכונים המרכזיים בשימוש בבינה מלאכותית בהליכי דיני משפחה. הזנת מידע אישי של לקוחות למערכות מבוססות בינה מלאכותית עלולה לחשוף נתונים רגשים במיוחד, לרבות מידע הנוגע לקטינים או פרטים אישיים ואינטימיים. דליפת מידע מסוג זה אינה רק פגיעה חמורה בפרטיות, אלא עלולה להסב נזק משמעותי ואף בלתי הפיך לצדדים המעורבים. לפיכך, חלה על עורכי הדין חובה מוגברת לבחון את אופן השימוש בכלים טכנולוגיים, את רמת האבטחה שלהם ואת הסיכונים הנלווים להעברת מידע חסוי.

הטיה אלגוריתמית - מערכות בינה מלאכותית, בדומה לכלים אנליטיים אחרים, עשויות להיות מושפעות מהטיות הנובעות ממערכי הנתונים שעליהם אומנו. הטיות אלו עלולות לפגוע בקבוצות פגיעות, להנציח דפוסי אפליה קיימים או ליצור עיוותים בהערכת מצבים רגשים. מכאן נגזרת חובה מקצועית לבחון את מקורות הנתונים, את איכותם ואת מידת הייצוגיות שלהם, ולוודא כי השימוש בכלי בינה מלאכותית אינו פוגע בעקרונות יסוד של שוויון, הגינות והגנה על אוכלוסיות מוחלשות.

ההשפעה על הליכי גישור

בישראל מתפתחת בשנים האחרונות מגמה של שילוב כלים מבוססי בינה מלאכותית בתהליכי גישור ויישוב סכסוכים, כחלק מהרחבת השימוש במערכות ODR (Online Dispute Resolution).

לצד פלטפורמות גישור מקוונות של מרכזי גישור פרטיים, המשלבות יכולות לניתוח טקסט, זיהוי נקודות מחלוקת, סיווג רגשות והפקת תקצירים המסייעים למגשר להבין את הדינמיקה בין הצדדים, נעשה שימוש גובר גם במערכות ניתוח מסמכים מבוססות AI, המאפשרות לעורכי דין ולמגשרים להפיק תקצירים מתכתובות ארוכות, לזהות דפוסי מחלוקת חוזרים, לנתח את הטון הרגשי של הודעות ולגבש הצעות לפתרון באופן מהיר ומובנה יותר.

שילובם של כלים אלו מצביע על מעבר הדרגתי של תחום הגישור בישראל לעבר מודלים טכנולוגיים מתקדמים, המייעלים את עבודת המגשר ומאפשרים התמודדות מדויקת יותר עם סכסוכים מורכבים, לרבות בתחום דיני המשפחה.

עם זאת, לצד יתרונותיה של הבינה המלאכותית, הספרות המקצועית מדגישה כי ישנם תרחישים שבהם גישור מסורתי פנים-אל-פנים, בהנחיית צד שלישי ניטרלי, מציע יתרונות מהותיים העולים על אלו של גישור מקוון. האינטראקציה האישית הטבועה במפגשים קונבנציונליים מטפחת אמפתיה,

⁶ החלטה 4255 של הממשלה ה-37 "האצת בינה מלאכותית בישראל וביסוס מובילות עולמית – עקרונות אסטרטגיים וכיווני פעולה ותיקון החלטת ממשלה" (16.6.26).

⁵ In re Marriage of Handy, 2024 MT 171N, 418 Mont. 547, 553 P.3d 438 (2024).

יוצרת קשיים לוגיסטיים כגון תיאום מועדים או נסיעות. האווירה הפורמלית של מפגשי גישור עשויה להרתיע משתתפים מסוימים ולפגוע בפתיחות התקשורת. נוסף על כך, אינטראקציות פנים-אל-פנים עלולות להעצים חוסר איזון בכוחות בין צדדים אסרטיביים לבין צדדים מוחלשים, ואף להוביל לפרשנות שגויה של רמזים לא-מילוליים. לבסוף, שיטות מסורתיות מתקשות לעיתים להתמודד עם קצב ההתפתחות הטכנולוגית המהירה, במיוחד בסכסוכים הכוללים סוגיות חדשניות כגון נכסים דיגיטליים.

מכלול השיקולים מלמד כי שילוב בין כלים טכנולוגיים מתקדמים לבין גישור מסורתי עשוי להציע את המענה האפקטיבי ביותר: ניצול יכולות הבינה המלאכותית ליעול תהליכים ולניתוח מידע, לצד שמירה על הממד האנושי החיוני לפתרון סכסוכים רגישים ומורכבים.

בינה מלאכותית מציעה כלים משמעותיים שיכולים לסייע לעוסקים בדיני משפחה ולמשפחות הפונות למערכת, אך השימוש בה חייב להישען על עקרונות אתיים, משפטיים וממוקדי-אדם. הטכנולוגיה נועדה **להעצים** את שיקול הדעת המשפטי, את האינטליגנציה הרגשית ואת הכרעותיו של בית המשפט – ולא להחליף אותם.

כאשר היא מוטמעת בזירות, בשקיפות ובאמצעי הגנה חזקים, הבינה המלאכותית יכולה להשלים את הממד האנושי של דיני המשפחה ולתרום למערכת משפטית יעילה ושוויונית יותר. אולם יישום בלתי מבוקר שלה עלול לפגוע בערכים הבסיסיים שהמערכת המשפטית מחויבת להגן עליהם. ■

מאפשרת קריאה של תקשורת לא-מילולית ומבססת אמון בין הצדדים–מרכיבים קריטיים במיוחד בסכסוכים טעונים רגשית. כך, בתיקי דיני משפחה כגון סכסוכי משמורת או הליכי גירושין, מפגש ישיר מאפשר למגשר לפרש שפת גוף, טון דיבור ורמזים עדינים המגלים חששות ורגשות עמוקים, ובכך תורם להגעה לפתרונות יציבים ומוסכמים.

במקרים רבים נוצרת בעקבות כך ציפייה בלתי ריאלית באשר לחוזקו של התיק ולתוצאה המשפטית הצפויה. תופעה זו מחייבת את עורכי הדין להשקיע מאמצים משמעותיים בהכוונת לקוחותיהם ובהשבתם לקרקע המציאות

עם זאת, גישור מסורתי אינו חף ממגבלות.⁷ הדרישה לנוכחות פיזית כרוכה בהשקעת זמן ומשאבים כספיים, ולעיתים

⁷ Ammar Zafar, Balancing the Scale: Navigating Ethical and Practical Challenges of Artificial Intelligence (AI) Integration in Legal Practices, 4 Discover Artificial Intelligence 27 (2024).

קורס החייאה במצבי חירום נשימתיים

הקורס בהנחיית
מדריך מד"א מוסמך

בית הפרקליט
שד' בן גוריון 6, חיפה

בין השעות
20:00 - 16:00

יום רביעי
23.09.2026

הקורס ללא עלות!

מספר המקומות מוגבל
הקדימו להירשם

נלמד בקורס:

- ✓ החייאה בסיסית במבוגר, ילד ותינוק
- ✓ שימוש בדפיברילטור אוטומטי (AED)
- ✓ טיפול בהשתנקות (חנק מגוף זר)
- ✓ שרשרת השרדות בדום לב
- ✓ זיהוי וטיפול במצבי חירום שכיחים
- ✓ תרגולים על בובות סימולציה

הקליקו להרשמה

המעוניינים יירשמו בלינק, פרטים נוספים בטל' 04-8537078/9

المحامي شادي سروجي
رئيس لجنة لواء حيفا وأعضاء اللجنة

עו"ד שאדי סרוגי
יו"ר ועד מחוז חיפה וחברי הוועד

של מי הנזק הזה? בראי חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי

תאונה, פציעה או אירוע נזיקי מזכים אדם בפיצוי שמטרתו השבת המצב לקדמותו. מה קורה כשהמשפט הנזיקי הסתיים בהצלחה, אבל הזכאי בחדלות פירעון? מי יקבל את הפיצוי - האם הניזוק חדל הפירעון, או נושיו שיתכן שמימנו בינתיים את מחייתו?

מאת: עו"ד פראס עזאם¹

מאמר זה נועד לבחון את נקודת המתח המתעוררת בעניין זכותו של חייב הזכאי לפיצוי בגין נזקי גוף ומצוי בהליך חדלות פירעון, לבין זכות הנושים של החייב להשאית שיעור פירעון החוב שצבר. כאן עולה השאלה: מה דין כספי הפיצוי להם זכאי החייב הניזוק שנועדו להשיב את מצבו לקדמותו, והיכן ניצבת זכותם של הנושים לפירעון חובותיהם בדרך הקניית הפיצוי לקופת הנשייה? יש לבחון שאלה זו לאור השינויים הדרסטיים שנכנסו עם חקיקת חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018 וכניסתו לתוקף בשנת 2019.

רקע – התפתחות פסיקתית

במשך חמישה עשורים שלטה הלכת **ידידה**,² הנסמכת על סעיף 21 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש], הקובע כי "הזכות לתבוע על עוולה שגרמה נזק ממון לנכסי פושט רגל תעבור לידי הנאמן או תמומש על ידו", מכך הסיק בית המשפט העליון בשנות השישים, כי הזכות לתבוע והפיצוי המגיע בגין עוולה שגרמה נזק לא ממוני, לרבות נזקי גוף, לא מוקנית לקופת

הכינוס והינה בבחינת זכות אישית של החייב המוקנית רק לו. במרוצת השנים, חל שינוי מהותי בהתייחסות הפסיקה להגדרת המונח "כושר ההשתכרות" של האדם. הפסיקה החלה לראות ב"כושר ההשתכרות" כנכס לכל דבר ועניין.³ שינוי זה גרם למתח עולה וגובר בין יישום הלכת ידידה אשר קבעה, כי הפיצוי יועבר במלואו לחייב, לעומת הגשמת אינטרס הנושים להיפרע מנכסי החייב ומהפיצוי המתקבל בידיו.

קודם יש לציין, כי שלוש תכליות הליך חדלות הפירעון שהוגדרו בחוק הן: שיקומו הכלכלי של החייב, עידוד שילובו מחדש במרקם הכלכלי, והשאית שיעור החוב שייפרע לנושיו. בית המשפט של חדלות הפירעון בבואו לבחון גיבוש צו לשיקום כלכלי (תוכנית פירעון) נשען על שני אדנים מצטברים: האחד, מימוש נכסיו של החייב לטובת פירעון חובותיו. והשני, קביעת תשלום חודשי, אשר יושת על חייב כנגזרת מ"כושר ההשתכרות" בקיזוז דמי מחייתו בכבוד, אגב הותרת מחצית הכנסתו הפנויה בידיו. ברירת המחדל של תקופת התשלומים הקבועה בחוק הינה שלוש שנים, אך בפועל הנסיון מלמד שתקופות התשלומים הנקבעות, הן ארוכות יותר ומגיעות לעיתים עד חמש שנים. עם סיום תקופת התשלומים ומימוש נכסי החייב, יינתן לחייב הפטר מכלל חובותיו ברי התביעה בהתעלם מהיקפם.

המתח המובנה בין רצון החייב להשאיר את מלוא הפיצוי בידו לעומת רצון הנושים להיפרע מנכסי החייב, הביא את בית המשפט העליון בפרשת **קוגן-גינר**⁴ לשנות את הלכת **ידידה**, ולקבוע מתווה עדכני ברוח הזמנים המשתנים, זאת על פני "אלתורים" אד הוק, שנאלצו ליצור קודם לכן, על מנת לייצר איזון ראוי בכל מקרה ומקרה.

המתווה שנקבע בהלכת **קוגן** מבוסס על הנחת המוצא, כי התכלית העיקרית של דיני הנזיקין הינה השבת המצב לקדמותו, וככל שלא יחול שינוי בהתייחסות בית המשפט של חדלות הפירעון לרכיב "כושר ההשתכרות" והקניית חלק ממנו לקופת הנשייה, עלול להיווצר אי שוויון בין חייב ניזוק לעומת

¹ הכותב הוא יו"ר (משותף) של ועדת חדלות פירעון במחוז חיפה, משמש כנאמן בהליכי חדלות פירעון בתל אביב ומייצג חייבים.

² ע"א 38/68 הנאמן בפשיטת רגל של ידידה נ' ידידה, פ"ד כב(2) 141 (1968) (להלן: הלכת ידידה).

³ ע"א 140/00 עזבון אטינגר נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ, פ"ד נח(4) 486 (2004); בע"מ 4623/04 פלוני נ' פלונית, פ"ד טב(3) 66 (2007).

⁴ ע"א 10217/16 בת.ב. – בניני תעשייה באר-שבע בע"מ נ' גינר (נבו) 17.1.2019 (להלן: הלכת קוגן).

חייב בריא, כאשר מזה האחרון ייפרע סכום גבוה יותר לקופת הנשייה, ואילו הניזוק יישאר עם מלוא הפיצוי בידיו. מכוח עיקרון זה כאמור, יצר בית המשפט בהלכת **קוגן** נוסחה לפיה חלק יחסי מרכיב כושר ההשתכרות של הניזוק, יוקנה לקופת הנשייה והיתרה על כלל רכיביה תועבר לניזוק.

בית המשפט קבע נוסחה שלפיה מספר החודשים מתחילת הליך חדלות הפירעון ועד למועד עריכת החישוב יוכפל בשיעור אובדן השכר החודשי (מכפלת השכר והנכות התפקודית) ולסכום זה יתווספו ריבית והצמדה מאמצע התקופה. בנוסף, מספר החודשים מיום עריכת החישוב ועד לסיום תקופת התשלומים של תוכנית התשלומים של צו השיקום יוכפל באובדן השכר החודשי ובהיוון ליום עריכת החישוב. שני סכומים אלו יועברו לקופת הנשייה, והיתרה תועבר לחייב ולא תהיה חלק ממצבת נכסי החייב ודינה כדין זכות אישית של החייב. בכך נוצר איזון ושוויון רעיוני בין "כושר ההשתכרות" של חייב בריא לעומת חייב ניזוק, בראי בית המשפט של חדלות הפירעון.

הלכת קוגן מייצרת כלי כמעט "מדעי" לחישוב החלק היחסי שיש להעביר לקופת הנשייה, אך אינה מתיישבת עם המציאות המעשית כאשר מתקבל פסק דין על דרך הפשרה ללא נימוק או פירוט אבות הנזק

קשיים יישומיים של חלוקת הפיצוי

הלכת קוגן יוצרת בהירות משפטית, ומייצרת כלי כמעט "מדעי" לחישוב החלק היחסי שיש להעביר לקופת הנשייה. יחד עם זאת, נוסחה זו, ברורה ונהירה ככל שתהיה, אינה מתיישבת לעתים עם המציאות המעשית בה מתנהלים הליכי הנזיקין, כאשר לעתים רבות מתקבל פס"ד על דרך הפשרה ללא נימוק ו/או פירוט אבות הנזק או מתגבש הסכם בדבר פיצוי גלובלי. מצב זה, עלול לעכב את "שחרור" הכספים לחייב ולעורר הדין המייצג בהליך הנזיקי ולכן מומלץ לערוך פנייה מסודרת לנאמן ולשקף את הנתונים לרבות את פרטי הצעת בית המשפט בפשרה, תחשיבי הצדדים, הצגת חוות דעת רפואיות ו/או פרוטוקולים של המל"ל, הכל בדגש על שיקוף רכיב פיצוי של הפסדי השכר, שביסוד החישוב. נתונים אלו, יאפשרו לבית המשפט ולנאמן תוך זמן קצר יחסית, לערוך אומדן מושכל בהתאם להלכת קוגן, ליתן את אישורו לסכום הפיצוי הנזיקי, וליתן הוראות מתאימות להעברות כספים לקופת הנשייה

ולחייב בהתאמה.

סוגיה חשובה היא הפן הפרוצדוראלי, אשר מניסיוני כנאמן ליישום הליכי חדלות פירעון, מחייבת התייחסות. לרוב החייב בחדלות פירעון מיוצג על ידי עו"ד שזה תחום עיסוקו, ואילו התביעה הנזיקית מנוהלת ע"י עו"ד אחר. בהתאם לסעיף 131 לחוק חדלות הפירעון, **מקנה החוק את סמכויות החייב לפעול בנכסי קופת הנשייה לנאמן לרבות הסמכות לתבוע ולהיתבע.** במצב עניינים זה, **חובה** על החייב לפעול להגשת בקשה לבית המשפט של חדלות הפירעון ל"אישור ניהול ההליך הנזיקי". ככלל, בית המשפט והנאמן לא יתנגדו לבקשה שכזו, אך ייקבע מנגנון פיקוח ובקרה, לרבות זאת שהחייב לא יהא רשאי לגבש הסכם פשרה, בטרם יתקבל אישור בית המשפט והנאמן לכך. עוד מומלץ במסגרת הבקשה להציג בפני בית המשפט של חדלות פירעון את הסכם שכר הטרחה ולבקש את אישור ההסכם לרבות אישור התניית הקיזוז ביחס לשכר טרחתו במישרין מכספי הפיצוי. אי הגשת בקשה כאמור, עלולה לגרום לאי-אישור הסכם שכר הטרחה למפרע, ולפגיעה כספית בעו"ד המייצג.

פיצוי לפי חוזה ביטוח

בשונה מהבהירות המשפטית של פיצוי מבוסס חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975, או פקודת הנזיקין שסקרנו לעיל, קיימת מחלוקת בפסיקה לגבי סיווג פיצוי המגיע לניזוק בהתאם לחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981. סעיף 217 לחוק חדלות פירעון מגדיר את הנכסים שלא ייכללו בקופת הנשייה והם: נכסים המנויים בתוספת השנייה לחוק, וזכויות לגמלה שחלות עליהן הוראות סעיפים 303 או 311 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, או הוראה בחיקוק אחר המחילה סעיפים אלה או הקובעת הסדר סטטוטורי דומה. התוספת השנייה לחוק חדלות הפירעון, אינה מחריגה את הפיצויים מכוח חוק חוזה הביטוח, ואילו חוק חוזה הביטוח אינו מחריג מגדר תחולתו את קופת הנשייה ואת הנכסים המוקנים לקופה. מאידך, סעיף 86 לפקודת הנזיקין מחריג פיצויים המשולמים בהתאם לחוק חוזה הביטוח מהפיצויים המגיעים בגין עוולה נזיקית. המסקנה המתבקשת היא שהלכת **קוגן**, אינה חלה לגבי פיצויים מכוח חוק חוזה הביטוח. ודוק, הפיצוי המגיע לניזוק/מבוטח בהתאם לחוק חוזה הביטוח – כגון פיצוי בגין מחלה קשה, כיסוי נכות ו/או תאונות אישיות ו/או אובדן כושר השתכרות – נקבע בהתאם לתנאי הפוליסה שרכש המבוטח, כאשר המקור לפיצוי וגובהו הינו חוזה, כפי הוראות הפוליסה.

קיימות גישות שונות בבתי המשפט המחוזיים בסוגיה זו. בפרשת **פלונית**⁵ נקבע כי פיצוי בגין גילוי מחלה קשה מהווה פיצוי אישי השקול לכאב וסבל ואין להקנותו לקופת הנשייה. בפרשת **עסאלה**⁶ נקבע פיצוי בגין שבר, שהתקבל מתוקף פוליסת ביטוח תאונות אישיות כפיצוי אישי שאינו מוקנה לקופת הנשייה. מאידך, בפרשת **קצין**⁷ נקבע כי פיצוי בגין נזקי גוף הם תגמולים בהתאם לחוזה הביטוח ומשכך הם מוקנים לקופת הנשייה כאשר הבחינה העיקרית היא המקור המשפטי של הזכות המקנה את הפיצוי והיות מקורו בדיני החוזים. סוגיה זו טרם הוכרעה על ידי בית המשפט העליון, ונדמה כי הדרך המיטבית להתמודד עם סיטואציות מעורבות אלו, היא גיבוש הסדרים פרטניים בהתאם לעיקרון של כל מקרה לגופו. ■

⁵ פש"ר (מחוזי חי') 32135-09-17 **פלונית נ' הכנסת הרשמי מחוז חיפה** (נבו) (4.12.2022).
⁶ רחדל"פ (מחוזי נצ') 29980-09-23 **עסאלה נ' ארד גלית** (נבו) (12.3.2024).
⁷ פש"ר (מחוזי ב"ש) 31928-12-14 **קצין נ' הכנסת הרשמי** (נבו) (5.7.2018).

"מהפכה" בתמורות לבעלי דירות בהתחדשות עירונית - האמנם?

האם בעלי דירות שונות זכאים לתמורה שונה בפרויקטים של התחדשות עירונית? פסיקה חדשה של בתי המשפט המחוזיים מאתגרת את מודל התוספת האחידה ומאפשרת סטייה ממנו במקרים של דירות מיוחדות, אך אינה משנה את נקודת המוצא - תוספת שטח אחידה לכלל בעלי הדירות

מאת: עו"ד רון ברנט¹

בשטח של כ-104.5 מ"ר, טענה כי תוספת אחידה של 12 מ"ר פוגעת בה יחסית לבעלי הדירות הקטנות.

בית המשפט לא קבע כי יש להעדיף באופן גורף תמורה באחוזים. הוא הדגיש כי אין מבחן אחד המתאים לכל פרויקט, וכי בחינת השוויון תלויה בנסיבות: סוג הפרויקט, מבנה קבוצת הדירות, מאפייני המתחם והאיזון הכלכלי הכולל. בנסיבות אותו מקרה בלבד, ובשל השונות החריגה, אושר הפרויקט אך נפסקו לנתבעת דמי איזון בסך 141,360 ש"ח (נמוך משמעותית מדרישות התביעה). מנגד, טענות של בעלת דירה אחרת, ששטחה כ-61 מ"ר, נדחו.

משמעות פסק הדין: מודל התמורה האחידה נותר תקף, אך במתחם בעל שונות קיצונית במיוחד עשויה להידרש התאמה נקודתית.

יש לציין כי על פסק הדין הוגש ערעור.

לוי עזרא נ' שטיין: הפיצוי לא נפסק בשל העדפת מודל אחוזי

גם פסק הדין בעניין לוי עזרא ואח' נ' שטיין² בפני המפקחת הבכירה על רישום מקרקעין בתל אביב, אינו מבסס שינוי שיטה. אותו הליך עסק בפרויקט תמ"א 38/2, ובו נטען לפגיעה בשוויון התמורות. הערעור על פסק הדין³ נמשך ביום 17.5.2026 בעקבות המלצת בית המשפט המחוזי.

המפקחת חזרה על העיקרון שלפיו השאלה המרכזית אינה זהות כלכלית מוחלטת, אלא דמיון כמותי ומהותי בתמורות לבעלי דירות המשתייכים לאותה קבוצת שווים. ההכרעה

³ עש"א (מחוזי ת"א) 16112-10-25 לוי נ' שטיין (נבו 17.5.2026).

בשבועות האחרונים התעורר דיון ער בשאלה אם פסקי דין חדשים שנתקבלו לאחרונה משנים מן היסוד את אופן קביעת התמורות לבעלי דירות בפרויקטים של התחדשות עירונית. עלתה אף טענה כי המודל המקובל, המבוסס ככלל על תוספת שטח אחידה ונומינלית לכל דירה, לצד מרפסת, חניה ומחסן, עומד להידחק מפני מודל של תמורה יחסית באחוזים או מנגנוני איזון פרטניים.

לטעמנו, מסקנה זו מרחיקת לכת. עיון מדויק בפסקי הדין, לצד תקן שמאי 21.1 ועמדת הרשות הממשלתית להתחדשות עירונית, מלמד כי מודל התמורה האחידה לא בוטל ולא נסדק כנקודת מוצא. ההלכה המתפתחת מחייבת בעיקר דיוק: תמורה אחידה לדירות אופייניות, והתאמות נקודתיות כאשר קיימת שונות מהותית וחריגה המצדיקה זאת.

פסק הדין בעניין קרן אור נ' באבו

פסק הדין שעורר את עיקר ההד התקשורתי הוא ת"א-42823-03-24 קרן אור שרותי כח אדם בע"מ ואח' נ' באבו וחייק, שניתן ביום 11.5.2026 בבית המשפט המחוזי בתל אביב (כב' השופט הס). מדובר בפרויקט פינוי ובינוי ברמת גן, שבו נקבע כי בעלי הדירות יקבלו דירה בשטח דירתם הקיימת, בתוספת אחידה של 12 מ"ר, מרפסת, חניה ומחסן. לדירות קטנות במיוחד ניתנה תוספת מסוימת נוספת, כדי להגיע לשטח מינימלי ראוי.

ייחודו של המתחם היה בפערים חריגים בין הדירות: דירות קטנות של כ-35 מ"ר, רוב הדירות בשטחים של כ-45 עד 100 מ"ר, וכן דירות ששטחן עלה על 100 מ"ר. אחת הנתבעות, בעלת דירה

¹ הכותב הוא מייסד ושותף-מנהל במשרד רון ברנט ושות'.
² תיק מפקח על רישום מקרקעין (ת"א) 5/1507/2021 לוי נ' שטיין (נבו 25.8.2025).

לא נסבה על עצם הלגיטימיות של תוספת אחידה, אלא על פער חריג שנוצר לטובת דירת גן מסוימת, אשר קיבלה תמורה עודפת משמעותית בשטח ובחצר (כ-91 מ"ר חצר).

בשל אותה חריגה נקודתית נפסק פיצוי כספי בסך 645,300 ש"ח, אשר הוטל על בעלי דירת הגן בלבד, ולא על כלל הבעלים. הפרויקט עצמו אושר והנתבע חויב להתקשר בהסכם.

מכאן, גם פסק דין זה אינו מלמד כי יש להמיר את שיטת התמורות למודל אחוזי, אלא כי תמורה ייחודית, חריגה ובלתי מאוזנת, עשויה להצדיק סעד נקודתי.

תמורה אחידה היא עדיין המודל המרכזי לדירות אופייניות; התאמה או איזון נדרשים רק כאשר קיימת שונות חריגה ומהותית המצדיקה זאת. הפיכת החריג לכלל, באמצעות מעבר גורף למנגנון תמורות אחוזי, עלולה לסרב פרויקטים ולהגביר מחלוקות בין בעלי דירות

הפסיקה הקודמת והמסגרת המקצועית

בעניין עש"א 50506-09-19 יעל נ' באומלשפינר⁴, הדגישה כב' השופטת לימור ביבי כי אין לבחון את התמורה במנותק ממאפייני הפרויקט, מהאילווצים התכנוניים ומהאיזון הכלכלי שלו. עוד הודגש כי העובדה שבעל דירה קטנה נהנה מתוספת גבוהה יותר באחוזים לעומת בעל דירה גדולה אינה מלמדת, כשלעצמה, על אפליה.

תפיסה זו עולה בקנה אחד עם הלכת בית המשפט העליון בע"א 3511/13 שורצברגר נ' מרין⁵ (גילוי נאות: הח"מ ייצג את הבעלים בהליך זה נגד הבעלים הסרבנית), שלפיה כדאיות העסקה נבחנת מנקודת מבט אובייקטיבית של הפרויקט כמכלול, ולא מנקודת מבט סובייקטיבית של כל בעל דירה בנפרד. בעלי הדירות זכאים לתמורה סבירה והוגנת, אך לא בהכרח לחלוקה שווה של רווחי הפרויקט.

גם תקן שמאי 21.1 תומך בגישה זו. התקן מבוסס, ככלל, על דירת תמורה בשטח הדירה הקיימת בצירוף תוספת נומינלית, מרפסת, חניה ומחסן. הוא מבחין בין דירה אופיינית לבין דירות בעלות מאפיינים מיוחדים, ומכיר בצורך לבחון חריגות רק כאשר קיימים חריגים המצדיקים תמורה עודפת. כלומר, נקודת המוצא היא מפתח תמורה אחיד, והסטייה ממנו היא החריג.

כך גם עמדת הרשות הממשלתית להתחדשות עירונית מיום 3.2.2020, שלפיה "תמורה ראויה היא תוספת של 12 מ"ר ומרפסת". הרשות אף הכירה בחריג של דירות קטנות במיוחד, שלגביהן עשויה להידרש תוספת מוגדלת, כדי להבטיח דירת תמורה ראויה. גם כאן ניכר כי הכלל הוא תמורה אחידה, לא

תוספת יחסית באחוזים.

הטעות בטענה כי דירות גדולות "תורמות יותר"

אחת הטענות שהועלו בעקבות פסק דין קרן אור היא כי דירה גדולה "מכניסה" יותר לפרויקט ולכן בעליה זכאים תמיד לתוספת גדולה יותר. טענה זו אינה מדויקת. בעל דירה גדולה מקבל ממילא דירת תמורה גדולה יותר, משום ששטח דירת המוצא הוא הבסיס שעליו מתווספת תוספת השטח. כך, בעל דירה של 100 מ"ר המקבל תוספת של 12 מ"ר יקבל דירה בת 112 מ"ר, בעוד בעל דירה של 50 מ"ר יקבל דירה בת 62 מ"ר.

יתרה מכך, במישור הכלכלי של הפרויקט, דווקא דירות קטנות תורמות יותר ליעילות המיזם, מאחר שהן צורכות פחות שטחי תמורה לבעלים ומאפשרות מכפיל שטח גבוה יותר, המאפשר כדאיות כלכלית גבוהה יותר לפרויקט. לכן, אין בסיס לקביעה גורפת כי דירות גדולות זכאיות בהכרח לתוספת גדולה יותר.

גם מבחינת השבחה כספית אבסולוטית, תמורה אחידה אינה מקפחת בהכרח את בעלי הדירות הגדולות. בעל דירה גדולה יהנה מהשבחה כספית גבוהה יותר (בשיעור נומינלי), גם אם שיעור ההשבחה באחוזים נמוך יותר.

העתיד - לאן?

מבט להמשך מחייב זהירות כפולה. מן הצד האחד, נכון שהרשות הממשלתית והגורמים המקצועיים יגבשו אמות מידה בהירות יותר לטיפול בדירות חריגות, בדירות גן, בהצמדות מיוחדות ובפערים קיצוניים בשטחי הדירות. מן הצד האחר, אין מקום לייצר נוסחה קשיחה שתייתר את שיקול הדעת החוזי, השמאי והתכנוני בכל מתחם ומתחם. פרויקט התחדשות עירונית הוא עסקה מורכבת, שבה יש לבחון לא רק את שיעור התוספת לכל דירה, אלא גם את סך הזכויות, עלויות המימוש, היתכנות הליווי, משך הדרך התכנונית ורמת הסיכון שהיזם נוטל על עצמו.

סיכום

פסקי הדין האחרונים אינם מחוללים מהפכה במנגנוני התמורה בהתחדשות עירונית. הם מחזקים עיקרון מאוזן: תמורה אחידה היא עדיין המודל המרכזי לדירות אופייניות; התאמה או איזון נדרשים רק כאשר קיימת שונות חריגה ומהותית המצדיקה זאת. הפיכת החריג לכלל, באמצעות מעבר גורף למנגנון תמורות אחוזי, עלולה לסרב פרויקטים, להגביר מחלוקות בין בעלי דירות ולפגוע בוודאות החזית והמסחרית. האיזון הראוי הוא שמירה על מנגנון בסיסי, ברור ואחיד, בצד אפשרות להתאמות ממוקדות לדירות חריגות באמת, ולפי העניין גם מנגנוני שיתוף ברווחיות עודפת. ■

⁴ עש"א (מוחזי ת"א) 50506-09-19 יעל נ' באומלשפינר (נבו 15.1.2020).
⁵ ע"א 3511/13 שורצברגר נ' מרין (נבו 24.7.2014).

אתגרי האתיקה המשפטית בעידן הבינה המלאכותית

האם עורך הדין חייב להודיע ללקוח על השימוש בכלי בינה מלאכותית? מי אחראי לטעות שביצע ה-AI? השימוש ההולך וגובר בכלי בינה מלאכותית במערכת המשפטית מציב אתגרים חדשים אשר אינם מוסדרים באופן מלא במסגרת הכללים האתיים הקיימים

מאת: עו"ד השאם דאוד¹

עם זאת, מערכות בינה מלאכותית אינן חפות מטעויות. לעיתים הן יוצרות מידע שאינו מבוסס או מפיקות תשובות שגויות, תופעה המוכרת בשם "הזיות". בעידן הטכנולוגי, המונח "הזיה" (Hallucination או Confabulation) מתייחס לתגובה של מערכות בינה מלאכותית (AI) שממציאות עובדות שגויות, חסרות בסיס או חסרות היגיון, אך מציגות אותן בצורה משכנעת וסמכותית כאילו היו אמת לאמיתה.

הסתמכות בלתי ביקורתית על מידע כזה עלולה לגרום להגשת כתבי טענות שגויים או להצגת טיעונים משפטיים חסרי בסיס. בית המשפט העליון התייחס למקרים הללו והדגיש את החובה של עורך הדין לבדוק היטב את תוצרי הבינה המלאכותית.²

לכן, השימוש בבינה מלאכותית אינו מחליף את שיקול הדעת של עורך הדין אלא מחייב אותו להפעיל בקרה מוגברת. האחריות לאימות המידע ולבדיקת נכונותו נותרת בידי עורך הדין.³ ולכן ניתן לומר כי סטנדרט הזהירות המקצועית אף מחמיר בעידן הטכנולוגי.

אחריות משפטית לשימוש בבינה מלאכותית

אחת השאלות המרכזיות היא מי נושא באחריות כאשר נגרם נזק כתוצאה משימוש בבינה מלאכותית. למרות מעורבותה

ההתפתחות המהירה של טכנולוגיות הבינה המלאכותית משנה באופן משמעותי את עולם המשפט ואת אופן עבודתם של עורכי הדין. כיום ניתן להיעזר במערכות בינה מלאכותית לצורך מחקר משפטי, ניתוח פסיקה, איתור מידע וניסוח מסמכים משפטיים בתוך זמן קצר וביעילות גבוהה. לצד היתרונות הרבים, השימוש בטכנולוגיות האלו מעלה שאלות אתיות ומשפטיות מורכבות הנוגעות לאחריות המקצועית של עורכי הדין, לחובת הסודיות, לשקיפות מול הלקוח ולשמירה על עקרונות הצדק וההוגנות. מאמר זה בוחן את האתגרים המרכזיים שמציבה הבינה המלאכותית בפני כללי האתיקה המקצועית ומציג את הצורך בהתאמתם לעידן הדיגיטלי.

חובת המקצועיות והזהירות

חובת המקצועיות והזהירות היא אחת מאבני היסוד של מקצוע עריכת הדין. על עורך הדין מוטלת החובה להפעיל שיקול דעת עצמאי, להכיר את הדין ולוודא כי השירות המשפטי הניתן ללקוח עומד בסטנדרטים מקצועיים גבוהים. הבינה המלאכותית יכולה לסייע במילוי חובה זו באמצעות עיבוד מהיר של כמויות גדולות של מידע משפטי, איתור מקורות רלוונטיים וחיסכון משמעותי בזמן העבודה.

¹ הכותב הוא יושב ראש ועדת האתיקה בלשכת עורכי הדין - מחוז חיפה.

² בג"ץ 38379-12-24 פלונית נ' בית הדין השרעי לערעורים ירושלים (נבו 23.2.2025), בג"ץ 23602-01-25 העמותה לקידום זכויות הכלבים נ' שר החקלאות (נבו 28.2.2025).

³ עע"ם 63194-08-25 נבו בן כהן נ' עיריית רמת גן ומדינת ישראל – משרד החינוך (נבו 22.3.2026).

הוא קיומן של הטיות אלגוריתמיות (Algorithmic Bias). מערכות AI לומדות ממאגרי מידע קיימים, אשר לעיתים משקפים הטיות חברתיות ומשפטיות שהתקבעו לאורך השנים. כתוצאה מכך, המערכת עלולה לשחזר ואף להעצים הטיות קיימות ולהשפיע על הערכת סיכויי הצלחה, המלצות משפטיות או ניתוח נתונים. בהקשר זה, לעורך הדין תפקיד מרכזי כמבקר של הטכנולוגיה. עליו לבחון את תוצרי המערכת בעין ביקורתית, לזהות כשלים אפשריים ולהימנע מהסתמכות עיוורת על המלצות אלגוריתמיות. רק כך ניתן להבטיח כי השימוש בטכנולוגיה לא יבוא על חשבון עקרונות השוויון, ההוגנות והצדק המהותי.

הצורך בעדכון רגולטורי

כללי האתיקה המקצועית עוצבו בתקופה שבה הבינה המלאכותית לא הייתה חלק בלתי נפרד מעבודת עורכי הדין. כיום, לנוכח השינויים הטכנולוגיים המהירים, מתחדד הצורך בעדכון הכללים ובהסדרת השימוש במערכות AI במסגרת המקצוע המשפטי. ועדת האתיקה הארצית של לשכת עורכי הדין הוציאה גילוי דעת ראשוני⁴ המייצר מסגרת כללית המסדירה את אחריותו של עורך הדין לתוצרים המסופקים על ידו, אך הוא חסר מלהיות ממצה, וסביר כי החסר יושלם עם הזמן בהתאם להתפתחויות השונות.

רגולציה מתאימה יכולה לקבוע חובות מפורשות של פיקוח ואימות תוצרים אלגוריתמיים, להגדיר כללים להגנה על מידע חסוי ולהבהיר את היקף חובת הגילוי כלפי הלקוח. מטרת ההסדרה אינה למנוע שימוש בטכנולוגיה, אלא לאפשר את ניצול יתרונותיה תוך שמירה על ערכי היסוד של המקצוע המשפטי.

סיכום

הבינה המלאכותית יוצרת הזדמנויות משמעותיות לשיפור ולייעול העבודה המשפטית, אך במקביל מציבה אתגרים אתיים ומשפטיים חדשים. האחריות המקצועית, חובת הסודיות, השקיפות כלפי הלקוח והמחויבות לצדק ולהוגנות אינן נחלשות בעידן הדיגיטלי, אלא מקבלות משנה חשיבות. לפיכך, השימוש בבינה מלאכותית חייב להיעשות בהירות, תחת פיקוח אנושי ובכפוף לכללים אתיים ברורים. רק שילוב מאוזן בין חדשנות טכנולוגית לבין ערכי היסוד של מקצוע עריכת הדין יאפשר למערכת המשפט ליהנות מיתרונות הקידמה מבלי לפגוע באמון הציבור ובאיכות השירות המשפטי. ■

של הטכנולוגיה בתהליך קבלת ההחלטות, הדין והאתיקה המקצועית ממשיכים לראות בעורך הדין את הגורם האחראי הסופי לפעולותיו המקצועיות, ולעניין זה ראו סעיף 54 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 הקובע כי עורך הדין יפעל לטובת שולחו בנאמנות ובמסירות, וכלל 2 לכללי לשכות עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986 המטיל על עורך הדין חובה לייצג את לקוחו בנאמנות, במסירות, בהגינות ותוך שמירה על כבוד המקצוע. מכאן, שהעובדה שמידע מסוים הופק על ידי מערכת ממוחשבת אינה פוטרת את עורך הדין מחובת הבדיקה והפיקוח.

מורכבות מיוחדת נוצרת כאשר מערכות בינה מלאכותית אינן מסתפקות באיתור מידע אלא מספקות המלצות, תחזיות וניתוחים משפטיים. במקרים אלו קיים חשש כי עורך הדין יסתמך יתר על המידה על תוצרי המערכת ויוותר על בחינה עצמאית של הנתונים. משום כך, האחריות המקצועית אינה מצטמצמת אלא מתרחבת, ודורשת מעורך הדין רמת פיקוח גבוהה יותר על הכלים שבהם הוא משתמש.

חובת הסודיות והגנת המידע

חובת הסודיות היא תנאי בסיסי לקיומם של יחסי אמון בין עורך הדין ללקוח, והיא מתחייבת אף על פי כלל 19 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986 המדגיש את חובתו של עורך הדין לשמור בסוד מידע שהובא לידיעתו בידי הלקוח או מטעמו. בעידן הבינה המלאכותית מתעוררים אתגרים חדשים בתחום זה, בעיקר בשל השימוש במערכות מבוססות ענן המעבדות מידע באמצעות שרתים חיצוניים. כאשר מידע משפטי רגיש מוזן למערכות אלו, עלולים להתעורר חששות בנוגע לאבטחת המידע, לחשיפתו לגורמים בלתי מורשים, לפגיעה בפרטיות הלקוחות ואף לשימוש עתידי בנתונים לצורך אימון ושיפור המערכת.

מצב זה מחייב את עורכי הדין לנקוט משנה זהירות בבחירת הכלים הטכנולוגיים שבהם הם עושים שימוש. עליהם לוודא כי המידע מוגן באמצעים מתאימים וכי אין פגיעה בחיסיון עורך דין-לקוח. במקרים מסוימים אף עשויה להתעורר חובה ליידע את הלקוח על השימוש בטכנולוגיות אלו ולקבל את הסכמתו.

חובת גילוי ללקוח

השימוש בבינה מלאכותית מעלה גם שאלות הנוגעות לחובת השקיפות כלפי הלקוח. כאשר מדובר בכלי עזר טכני בלבד, ניתן לטעון שאין צורך בגילוי מיוחד. אולם כאשר המערכת משפיעה באופן מהותי על הייעוץ המשפטי, על גיבוש האסטרטגיה או על קבלת החלטות מקצועיות, גוברת החשיבות של גילוי ללקוח בדבר השימוש בטכנולוגיה.

שקיפות זו מאפשרת ללקוח להבין כיצד מטופל עניינו, מהם הסיכונים הכרוכים בשימוש בכלים טכנולוגיים ומהו חלקו של שיקול הדעת האנושי בתהליך. בכך נשמרים יחסי האמון שבין עורך הדין ללקוח ומתחזקת תחושת ההוגנות והאמינות של ההליך המשפטי.

הטיות אלגוריתמיות ופגיעה אפשרית בצדק

אחד האתגרים המשמעותיים ביותר של הבינה המלאכותית

⁴ ועדת האתיקה הארצית של לשכת עורכי הדין, החלטה את/60/24, "גילוי דעת מקדים בעניין שימוש בבינה מלאכותית (AI) בעבודת עורכי הדין" (7.5.24).

מקסימום חירות, במגבלות האפשר

המשפט מחפש פתרונות להגנה על החירות האישית גם כאשר קיים חולי נפשי או מסוכנות. המורכבות של המציאות לעיתים מביאה את השופטים לסלול מסלולים עצמאיים במקרים שבהם למערכת אין פתרון קיים

מאת: עו"ד יעל פנקסי

השופטת אלון החליטה לחפש (ואף מצאה) פתרון שיסייע לקשישה גם לשמור על החירות האישית ללא חסמים משפטיים, על האוטונומיה שלה ועל היכולת לקבל החלטות אך גם להסתייע במערכת שתגן עליה, אך לא כזו שתשלוש את חירותה בדרך של מינוי אפוטרופוס. עמדתה הייתה שבמקום לשלול מאדם את כשירותו המשפטית ולמנות לו אפוטרופוס שיחליט במקומו ויאייץ את זכותו של האדם לקבל החלטות, יש למצוא פתרון ביניים, כזה שלא ישלול זכויות ולא יפגע בחירות האישית, אבל ילווה את האדם ויסייע לו לקבל החלטות. בית המשפט הסכים עם התפיסה העקרונית שלאדם הזכות להתנהלות עצמאית ולחברה החובה להעניק לו סיוע, ליווי ותמיכה בחיים עצמאיים אך במקביל, יש לעשות את המירב לשמר את יכולתו לקבל את החלטותיו בעצמו.³

שם הועבר המיקוד, מהחובה להגן על אדם במחיר של שלילת החירות האישית שלו ומגיעת סמכות אישית להחליט החלטות לגבי עצמו, למתן דגש על כבוד האדם, שמירה על האוטונומיה האישית והגנה על זכות הבחירה של הפרט. המנגנון שהוצע היה למעשה יצירת קבוצת תמיכה שתלווה את הקשישה. השופטת ביססה את עמדתה על עקרונות אמנת האו"ם בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות, אמנה שאומצה בעצרת הכללית של האומות המאוחדות ב-13.12.2006 ואושרה על ידי מדינת ישראל בשנת 2012,⁴ שם הוסט המיקוד והועבר מנטרול רצונו של האדם, לחובה ולצורך להגן על כבודו, שמירת האוטונומיה האישית שלו ועל זכות הבחירה של הפרט.

ה"יצור" המשפטי של כבוד השופטת אלון, הוא למעשה "תומך החלטות" שהוכנס ככלי משפטי חוקי בתיקון מס' 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, הועבר בשנת 2016 ונכנס לתוקף בסוף אותה שנה.⁵ תיקון זה מיסד את מוסד "קבלת החלטות נתמכת" ואת הכלי המשפטי "ייפוי הכוח המתמשך"

מתי ראוי וניתן לסטות מהוראת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, שעניינה הגנה על החירות? או במילים אחרות – מתי ניתן להרחיב או לצמצם את האוטונומיה של האדם?

חוק היסוד עצמו מעגן את זכותו של כל אחד ואחת להגנה על החיים, הכבוד, הקניין, הגוף, הפרטיות, צנעת הפרט ועוד. אני מבקשת להתרכז במאמר זה בהוראת סעיף 5 לחוק היסוד, שעניינה הזכות לחירות אישית. וכך קובע הסעיף: **"אין נוטלים ואין מגבילים את חירותו של אדם במאסר, במעצר, בהסגרה או בכל דרך אחרת."**

אתמקד בדרך האחרת, ובמיוחד באותם אנשים שלקו בבריאותם הנפשית, כאשר הם מוגבלים במידה זו או אחרת, עד כדי כך שאין הם עוד מסוגלים לטפל בעצמם, ולעיתים אף עלולים לסכן את עצמם ואת האחרים.

אוכלוסייה מוחלשת או חלשה זו, של מי שלוקים בנפשם או לוקים בבריאותם הפיזית, עד כדי סיכון עצמי או סיכון האחר, היא דווקא אותה אוכלוסייה, שהחוק מתיר לפגוע בזכויות היסוד המוקנות לה, כמו לכל אחד מאיתנו, עד כדי מתן היתר בחוק להגבלת חירות אישית, לעיתים אפילו הרשאה לאשפוז כפוי.

חלופות להגבלת חירות בדרך של מינוי אפוטרופוס

אתחיל בהוראות חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות תשכ"ב-1962 (להלן – "חוק הכשרות") ובתיקון 18 לחוק, אשר הוסיף אלמנט חברתי חדש שלא היה מעוגן בחוק עד אז, במדינת ישראל. בעניין זה אני חוזרת לכבוד השופטת אספרנצה אלון² שעשתה שימוש מקורי ומעניין בהוראת סעיף 68(א) לחוק הכשרות, שענינו "נקיטת אמצעי שמירה".

בפניה הובא עניינה של קשישה, שביקשו למנות לה אפוטרופוס מחמת תפקוד לקוי. האישה התנגדה נחרצות להגבלת חירותה, אך הסכימה לסיוע מחברתה הטובה שמלווה אותה שנים.

³ תיק א"פ (משפחה חי) 43640-01-15 א"ב נ' היועץ המשפטי לממשלה (פסקדין 8.4.2015) מפי כבוד השופטת אספרנצה אלון פורסם ביום 26.4.15 באתר פסקדין. ראו גם חוברת מקיפה: משרד המשפטים – אגף האפוטרופוס הכללי, גיוס ישראל מעבר למוגבלויות, עמותת מוזאיקה ועמותת מר"ה קבלת החלטות נתמכת: תיאור תפקיד התומכת והתומך בקבלת החלטות ומתן כלים מעשיים לתהליך (2022).

¹ הכותבת היא יושבת ראש ועדת יפוי כח מתמשך במחוז חיפה, ויושבת ראש (משותפת) של ועדת ירושות במחוז חיפה, עורכת דין ונטרינרית, טל. 050-525254, yaelpa@netvision.net.il.
² אז שופטת בית המשפט לענייני משפחה בחיפה.

שנכנסו לתוקף מלא כשנה לאחר קבלת התיקון.

במקביל ובמסגרת אותה מגמה הוטלו בחוק הגבלות שונות על מינוי אפוטרופוס ועל סמכויותיו, בדרך המאפשרת יותר ביטוי לשמיעת רצון האדם עם המוגבלות וכיבוד רצונותיו. שינוי נוסף נעשה (בשם ההגדרה - לא בתוכנה) בכינוי. עד לתיקון, אדם אשר מונה לו אפוטרופוס נקרא "חסוי", לעמדת המחוקק ביטוי זה 'מוחק' את משמעותו כאדם. כעת המונח החוקי הרשמי הוא "אדם אשר מונה לו אפוטרופוס". לעמדת, בהערת אגב, המונח החדש מצביע על ניכור וריחוק. אני לא מתייחסת כאן לאדם מסוים בעל אישיות מסוימת אני מתייחסת לאדם (ללא שם) שמונה לו אפוטרופוס. ההגדרה היא המינוי, ההגבלה המשפטית, ולא המצב הנפשי.

הגבלת חירות כהגנה

החלטת כבוד השופטת אלון התייחסה לאדם במצב של מוגבלות תפקודית מסוימת. ברם המצב מחמיר כאשר המוגבלות מחמירה ואינה עוד מאפשרת לעיתים, התנהלות עצמאית, סבירה והגיונית. אז המערכת נזקקת להחמיר בהגבלת החירות ושמירה על מרחב האוטונומיה האישית.

חוק ההגנה על חוסים תשכ"ו-1966 כמו גם חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות תשכ"ב-1962 בגלגולו טרם תיקון מס' 18, כמגמה, ראו את הגבלת החירות לסוג זה של אנשים – כהגנה וייחסו ערך פחות לרצון האיש. יתכן שבנסיבות מסוימות וזריגות שחוק ההגנה על חוסים מתייחס אליהן, אי אפשר תמיד להתייחס לרצון האיש. בפרשנות מרחיבה מדובר לא רק בהגנה על האדם הלוקה בליקוי הפוגע ביכולתו באופן סביר להתנהל עצמאית ולטפל בעצמו, אלא גם בצורך בהגנה על הציבור מפני אותו אדם. ברור שבכל מקרה יש בכך פגיעה או שלילת הזכות לחירות.

סעיף 5 לחוק ההגנה על חוסים נותן לבית המשפט סמכות רבה לפעול לצורכי הגנה על חוסה כאשר - "רשאי הוא ליתן כל הוראה הנראית לו דרושה לשמירת שלומו הגופני והנפשי של החוסה". הסמכות רחבה עד כדי הסמכה לאשפוז בניגוד לרצון האדם, בבית חולים, לרבות בית חולים לחולי נפש עד ששה חודשים.

השופטת החליטה לחפש פתרון שיסייע לקשישה לשמור על האוטונומיה שלה ועל היכולת לקבל החלטות, אך גם להסתייע במערכת שתגן עליה, אך לא כזו שתשלול את חירותה בדרך של מינוי אפוטרופוס

חוסה על פי הגדרת חוק זה הוא – "קטין שלא מלאו לו 14 שנה או מי שמפאת נכות, ליקוי בשכלו או זקנה אינו מסוגל לדאוג לצרכי חייו"; יחד עם זה ראו את מגמת שינוי שם ההגדרה, בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות.

הגבלת חירות להגנה על הציבור

אסיים מאמר קצר זה בפס"ד שניתן לאחרונה בבית משפט קרית ת"פ 72944-08-25 **מדינת ישראל נגד פרץ**, שם דובר על הפסקת הליכים פליליים נגד נאשם לאחר שהוסכם שהוא אינו כשיר לעמוד לדין, לצד השתת צו אשפוז בהתאם להמלצת הפסיכיאטר המחוזי. הנאשם הואשם בביצוע עבירות פליליות חמורות.

כאן דובר בשלילת חירות אישית בנסיבות פליליות, זאת אומרת ההתנהלות גלשה לכיוון פלילי כאשר הפתרון בסופו של יום היה פתרון משפטי וסוציאלי והערך המוגן שהיה – שלום הציבור, גבר על הערך האישי של חירות. נקבע בפסק הדין - "**הדין מסדיר מסלול אחד בעניינם של חולי נפש, שבמסגרתו ניתן להורות על אשפוז או טיפול מרפאתי; ומסלול אחר בעניינם של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, שבמסגרתו ניתן להורות על טיפול**

או השמה במעון. [...] באשר לאדם שהוא "תשוש נפש" בשל דמנציה ושעניינו מצריך מסגרת גריאטרית-סיעודית מוגנת, אין מנגנון פלילי ייעודי ומפורש המאפשר כפיית השמה במסגרת זו. אלא מה? השמתו של אדם הסובל מדמנציה ותשישות נפש בבית חולים פסיכיאטרי סגור התבררה כאינה הולמת את צרכיו הרפואיים והטיפוליים. בדומה, גם מסגרת המיועדת לאנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית אינה מותאמת, לכאורה, למאפייני מצבו. מכאן, שהחלת אחד המסלולים הקיימים אך ורק בשל היעדרו של מסלול ייעודי, מעוררת קושי של ממש מן ההיבט המשפטי, מבחינת זכויות נאשם ואף מן ההיבט הערכי-חברתי. בעניין הקושי האחרון, יש לזכור כי ההיבט הערכי חברתי הוא הכוונה העומדת מאחורי כל הוראת חוק".

הפתרון - לנוכח מצבו של הנאשם, בהסכמת הצדדים, ניתן צו אשפוז כנגד הנאשם, בהתאם להוראת סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, ובהתאם להוראת סעיף 15(ד1)(1) לחוק טיפול בחולי נפש. בהיעדר נימוק משכנע לקבוע אחרת, בהסכמת הצדדים, נקבע כי תקופת האשפוז המרבית תעמוד על 7 שנים וכי האשפוז יהיה במוסד המתאים לתשושי נפש.

בית המשפט איזן איפוא בהחלטתו בין טובת הפרט, מצבו והעבירות שעבר, לבין חובת ההגנה על הציבור. איזון לא פשוט אך נראה נכון בנסיבות המקרה.

ואם לחזור להוראת חוק יסוד כבוד האדם וחירותו – ההגנה על ערך החירות חשובה מאין כמוה, ברם לעיתים, לאחר בחינה, שיקול דעת ואבחונים, כנראה שאין מנוס מפגיעה בחירות. ■

⁵ חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות (תיקון מס' 18), התשע"ו-2016 התקבל במליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית ביום 29 במרס 2016. לאחר דיונים ממושכים בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת בראשותו של ח"כ יוסן סלומינסקי, בהשתתפות נציגי שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות וארגוני אנשים עם מוגבלות. החוק פורסם ברשומות ביום 11 באפריל 2016, ונכנס לתוקף ביום 11 באוקטובר 2016, בכפוף לאמור בסעיף התחילה. ⁶ ת"פ (שלום קר) 72944-08-25 **מדינת ישראל נ' פרץ** (נב 10.6.2026) מזכיר את גישת השופטת אלון. מציאת פתרון לסיטואציה שהחוק לא בדיק קבע בעניינה פתרון.

⁴ אתר משרד המשפטים נציבות שיווין זכויות לאנשים עם מוגבלויות: "מטרת האמנה הנוכחית היא לקדם את ההנאה המלאה והשווה של כל האנשים עם מוגבלויות מזכויות האדם וחירויות היסוד, להגן עליה ולהבטיחה, ולקדם כבוד לכבודם הטבו. אנשים עם מוגבלויות כוללים אנשים עם לקויות גופניות, נפשיות, שכליות או חושיות, ארוכות טווח, אשר כתוצאה מיחסי גומלין עם מחסומים שונים, עלולה להימנע השתלבותם המלאה ובת התועלת בחברה, בשוויון עם אחרים".

תושב הרשות הפלסטינית עבד בישראל ונפגע? כנראה שיפוצה בחסר

בתי המשפט מעריכים בחסר את גובה הנזק הנגרם לעובד פלסטיני, ופוסקים פיצוי נמוך. הסיבה לכך היא תפיסות שגויות, למשל לגבי תוחלת החיים ברשות, וכן הנחה בדבר ההשפעה של אירועי 7 באוקטובר על כושר ההשתכרות של עובדים פלסטיניים

מאת: עו"ד מוחמד לוטפי¹

שאירעה להם בישראל, כאל עובדים ישראלים לעניין **קביעת שיעור ההיוון, קרי, 3% בלבד**. אלא שבשנים האחרונות, החלו חלק מהשופטים לקבוע בפסיקותיהם, שיעור היוון של 5%, בין היתר בהסתמך על אמרות אגב בפסיקות בית המשפט העליון (ע"א 4258/20 וע"א 3012/23)², **מבלי שנעשה ניתוח מקצועי אמיתי, של מצב הריבית האמיתי בשוק הפיננסי הפלסטיני, המבוסס על חוות דעת של מומחים לדבר**.

בפועל, המציאות הכלכלית באזור הרשות שונה בתכלית מהנחת היסוד שבקביעת שיעור היוון לפי 5%. כך למשל, הבנקים הפלסטיניים אינם מקבלים פיקדונות לתקופה העולה על שנה, ורוב הפיקדונות הם לתקופות של שלושה חודשים, שישה חודשים או שנה לכל היותר. הדבר נובע מהמצב הכלכלי הקשה של הרשות הפלסטינית, ומהגבלות על עבודת הבנקים הפלסטיניים מול מערכת הבנקאות הישראלית. לבנקים הפלסטיניים אין יחסי בנקאות ישירים עם הבנקים הישראליים, אלא חשבון תפעולי בלבד, ולכן הם מוצאים עצמם עם עודפי מזומן בשקלים שאינם יכולים להעביר. מצב זה גורם לבנקים הפלסטיניים לסרב לקבל פיקדונות שקליים, או לשלם עליהם ריבית המתקרבת לאפס.

על רקע האמור ובהתחשב בעקרון השבת המצב לקדמותו, **שיעור היוון של 5% אינו מתיישב עם המציאות הכלכלית הפלסטינית**. עם או בלי קשר לאמור, **פסיקה רבה בישראל ממשיכה להחיל שיעור היוון של 3% גם בעניינים של תובעים**

שתי מגמות אופייניות חוזרות על עצמן בכתבי הגנה בתביעות לתשלום פיצויים לעובדים תושבי הרשות הפלסטינית שנפגעו בישראל, ויש לבחון כל אחת מהן לגופה.

המגמה הראשונה נוגעת לשאלות קביעת גיל הפרישה לצורך חישוב הפיצויים, ו**שיעור ההיוון** שיש להחיל וכן **בסיס השכר ותוחלת החיים**. בסוגיות אלו מנסים הנתבעים לכרסם בפיצוי, בין היתר בטענות שגיל הפרישה בשטחי הרש"פ הוא 60 שנים ושיעור ריבית ההיוון שם הוא 5%. כפי שניווכח, טענות אלו אינן מבוססות על הדין הפלסטיני ואינן עולות בקנה אחד עם המציאות הכלכלית בפועל.

המגמה השנייה נוגעת לטענה כי מאז אירועי 7 באוקטובר 2023, עובדים תושבי הרשות הפלסטינית ממילא אינם יכולים לשוב ולעבוד בישראל, ולפיכך יש להפחית את הפיצוי בראש הנזק של הפסדי ההשתכרות, לעבר ולעתיד. לא אחת, טענה זו מוצאת אוזן קשבת אצל שופטים, אף שהיא מבוססת על הנחה הנוגעת לשאלת אופיו הזמני של המצב הביטחוני השורר מאז אותם אירועים.

במאמר זה אדון בכל אחת מהסוגיות הנפרד, ואבהיר את המצב העובדתי והמשפטי הנכון לגבי כל אחת מהן.

שיעור היוון של 5% אינו ריאלי

לאורך עשורים רבים, הפסיקה הישראלית התייחסה לעובדים מאזור הרשות הפלסטינית, בעת חישוב הפיצויים בגין תאונה

¹ הכותב הינו עורך דין המתמחה בדיני הניקין, מייצג ניזוקים ותובעים, גם משטחי הרשות הפלסטינית, כן מייצג את המוסד לביטוח לאומי בתביעות שיבוב.
² ע"א 4258/20 פלוני נ' פלוני, פס" 6-5 (נבו 25.10.2020); ע"א 3012/23 פלוני נ' פלוני, פס" 5 (נבו 1.4.2024).

להרכב המשרות. 2. הפקידים המתמנים עפ"י חוקים או החלטות מיוחדות במקום בו אין נוסח הוראת חוק מפורשת.

ברי כי עובד פלסטיני המועסק בישראל בענף הבניין או החקלאות אינו נמנה על קטגוריות אלו. מה גם, **עובד המגזר הפרטי ברשות הפלסטינית אינו זכאי לצאת לפנסיה בגיל 60**, והמעסיק אינו רשאי להוציאו לפרישה בגיל זה. על כן, יחסי העבודה במגזר הפרטי אינם פוקעים בגיל 60, ואין בדין הפלסטיני כל הוראה המגבילה את גיל הפרישה של עובד המגזר הפרטי לגיל זה. הפסיקה הפלסטינית קבעה כי גיל הפרישה לצורך חישוב הפיצויים לעובדי המגזר הפרטי אינו מוגדר, ונע בין 65 ל-70 שנים, בהתאם לנסיבות המקרה. בפועל, **עובדים פלסטינים המועסקים בישראל ממשיכים לעבוד עד גיל 67**, ומגיל זה הם זכאים לתנאים סוציאליים ולפנסיה.

ההיגיון העומד מאחורי כך ברור: בהעדר פנסיה וביטחון סוציאלי מוסדר למגזר הפרטי ברשות הפלסטינית, העובד נאלץ להמשיך ולעבוד לפרנסתו ולפרנסת בני משפחתו עד גיל מאוחר. אין כל הגיון בכך שעובד ישראלי, הנהנה מפנסיה ומרשת ביטחון סוציאלית, יעבוד עד גיל 67, ואילו עובד פלסטיני הנעדר כל ביטחון סוציאלי ירשה לעצמו לפרוש שבע שנים קודם לכן. תימוכין לכך ניתן למצוא בעובדה שעובדים מהרשות הפלסטינית זכאים לכל התנאים הסוציאליים שהופרשו להם בישראל רק החל מגיל 67. **מכאן, פסיקת בתי המשפט הקובעת גיל פרישה 60, לעובדים פלסטיניים אינה עולה בקנה אחד עם המציאות התעסוקתית בשטחי הרשות ועם המסגרת הסוציאלית הכרוכה בזכויותיהם של עובדים אלה, והיא אף מנוגדת לפסק דינו של בית המשפט העליון בעניין הכשרת היישוב המוזכר לעיל, שבמסגרתו אושרה פסיקת בית המשפט המחוזי שהתבססה על חישובים עד גיל פרישה 67, בראש הנזק הרלוונטיים.**

תושבי הרשות הפלסטינית. כך, למשל, בפסק דין שניתן על ידי בית המשפט המחוזי בנצרת,³ התייחס כב' השופט ערפאת טאהא לסוגיה זו בהרחבה (סעיפים 21-23 לפסק הדין). השופט טאהא **דחה את דרישת הנתבעים להיוון לפי 5%** וקבע כי מאחר שהנפגע נפגע בתחומי מדינת ישראל, הדין החל הוא הדין הישראלי, שלפיו שיעור ההיוון עומד על 3%. השופט הדגיש כי אילו סברו הנתבעים שיש להחיל שיעור היוון שונה, **היה עליהם לצרף חוות דעת של מומחה** הקובעת את שיעור התשוואה שניתן לקבל בתחומי הרשות, ומשלא עשו כן, דין טענתם להידחות.

יתרה מזאת, השופט טאהא הבהיר כי הסתמכות הנתבעים על פסיקת בית המשפט העליון בעניין **פלונית** (ע"א 4258/20) שגויה, **שכן שם דובר בנפגעת שנפגעה בתחומי הרשות הפלסטינית** ולכן חל הדין הפלסטיני. כמו כן, נקבע כי פסק הדין בעניין **פלוני** (ע"א 3012/23) אינו יוצר הלכה לשיעור היוון של 5%, שכן שם הוזכר שיעור זה רק כהסבר לאי התערבות בסכום הפיצוי **ללא התבססות על חוות דעת מקצועיות.**

הפסקת אישורי הכניסה לישראל עבור עובדים תושבי הרשות הפלסטינית היא מגבלה ביטחונית זמנית, שאין לגזור ממנה מסקנות קבועות לעניין כושר ההשתכרות של הנפגע לעתיד

דברים אלו מצטרפים לפסק דינו של בית המשפט העליון מיום 4.11.2024, במסגרת ע"א 8997/22, **הכשרה חברה לביטוח בע"מ נ' עזבון המנוח פלוני ז"ל** (לא פורסם - להלן: "**עניין הכשרה**"), שבמסגרתו אושרה קביעת בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט א.בולוס, בתא. 29886-03-18)⁴ שם נפסקו פיצויים לעזבון המנוח - תושב הרשות הפלסטינית שנפטר בתאונת עבודה בישראל - על בסיס שיעור היוון של 3%.

גיל פרישה 60 - ההבחנה ההכרחית בין המגזר הציבורי למגזר הפרטי

קביעת גיל פרישה של 60 שנים לעובדי הרשות הפלסטינית מבוססת לרוב על חוק הפרישה הציבורית הפלסטיני מספר 7 משנת 2005. אולם הסתמכות זו שגויה ביסודה, שכן היא מתעלמת מהבחנה מהותית הקיימת בדין הפלסטיני בין שני מגזרי תעסוקה שונים לחלוטין.

חוק הפרישה הציבורית הפלסטיני **חל על המגזר הציבורי בלבד**. סעיף 2 לחוק קובע זאת במפורש, בלשון: "הוראות חוק זה חלים על: 1. הפקידים העובדים במשרדים הממשלתיים ואשר מקבלים משכורתם מקופת הרשות הפלסטינית בהתאם

³ ת"א (מחוזי נצ') 51281-11-22 **עזבון המנוח א.מ. ז"ל נ' ש.ד.** (נבו 24.6.25).
⁴ ת"א (מחוזי חי') 29886-03-18 **עזבון ס"ע נ' הזדמנות - השכרת ציוד לאירועים** (1994) בע"מ (נבו 30.10.22).

בחישוב ראש הנזק של אובדן כושר השתכרות לעתיד, חובה להתחשב בכושר ההשתכרות האמיתי של הנפגע ובעברו התעסוקתי בישראל, ולא בנתונים כלליים שאין להם זיקה לנסיבות (ראו פסק דינו של כב' הנשיא עמית בע"א 3901/15 **נחום בסה נ' בשאראת**).⁵

על בסיס נתוני השכר והתעסוקה באזור הרשות הפלסטינית, בתי המשפט באזור הרשות מחשבים את הפיצוי לפי השכר הממוצע בענף הכלכלי שאליו משתייך הנפגע, בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה הפלסטינית. על פי נתוני הלשכה מחודש נובמבר 2025, **ממוצע השכר לסקטור העובדים מהרשות הפלסטינית המועסקים בישראל עומד על 6,727 ש"ח**. כל קביעה המתעלמת מהסקטור הספציפי שאליו השתייך הנפגע ערב התאונה - עובד המועסק בישראל - ומסתמכת על השכר הממוצע הכללי ברשות הפלסטינית (כ-3,515 ₪) או על שכר המינימום, הינה קביעה שגויה החותרת תחת יסודות המשטר המשפטי-הנזיקי המושרש.

כאמור, בעניין **הכשרה הנ"ל**, ביהמ"ש העליון דחה את ערעורה של הכשרת היישוב בנושא בסיס השכר ואישר את קביעת ביהמ"ש המחוזי שהתבססה על העובדה שהמנוחים עבדו שנים בהיתר בישראל ולא הוכחה אפשרות שלילת היתר העבודה מהם. ביטוי מובהק נוסף ליישום נכון וראוי לעיקרון **"החזרת המצב לקדמותו"**.

תוחלת חיים ולוחות תמותה

שיגאה נוספת החוזרת בטיעוני הנתבעים היא הטענה כי

היעדר חוות דעת מומחים בסוגיות שבמומחיות - כשל יסודי

קביעת שיעור היוון של 5% בשטחי הרשות הפלסטינית, וכן קביעת גיל פרישה של 60 שנים לעובדי המגזר הפרטי, **לא התבססו בפסיקה שאימצה אותן על חוות דעת של מומחים** לשני אלמנטים חשובים אלה, לא בתחום הכלכלי-פיננסי ולא בתחום הדין הפלסטיני. מדובר בשאלות מקצועיות מובהקות הדורשות הוכחה: שיעור ההיוון הוא עניין כלכלי-אקטוארי, וגיל הפרישה הוא עניין משפטי הנגזר מהוראות הדין הפלסטיני. **אף אחד מאלו אינו נמצא במתחם הידיעה השיפוטית, ועל כן לא ניתן לקבוע אותם ללא תשתית ראייתית מתאימה.**

למרבה הצער, לא מעט שופטים הלכו שבי אחר טענות לא מבוססות שהעלו הנתבעים, מבלי לדרוש כי יגובו בחוות דעת מומחה. חלק מהשופטים אף הסתפקו בהפניה לפסיקה של שופטים אחרים שנקטו באותן קביעות, ובכך נוצר מעגל של הסתמכות הדדית שאינה נשענת על תשתית ראייתית עצמאית. אימוץ קביעה שיפוטית של שופט אחר אינו תחליף לבחינה עצמאית של השאלה העובדתית-מקצועית העומדת על המדוכה ואינו מרפא את הפגם היסודי שבהיעדר חוות דעת מומחים.

בסיס השכר וכושר ההשתכרות

גם הדין הפלסטיני, בדומה לדין הישראלי, מושתת על עקרון השבת המצב לקדמותו, מכוח פקודת הנזיקין המנדטורית.

⁶ ת"א (שלום כ"ס) 6642-05-21 פלוני נ' א.ב. עינב בע"מ, פס' 65-68 (נבו 30.3.2026).

⁵ ע"א 3901/15 נחום בסה אביב תעשיות מתכת נ' בשאראת (נבו 1.2.2016).

תוחלת החיים לגברים ברשות הפלסטינית עומדת כיום על 73.2 שנים בלבד. ואולם, בפועל קביעה זו מתייחסת לתוחלת חיים בלידה, כלומר לתינוק הנולד היום. בחישוב פיצויים, על בית המשפט לבחון את לוחות התמותה ולקבוע את תוחלת החיים הנותנת לנפגע הספציפי בגילו. כך למשל, אדם שהגיע היום לגיל 50 עבר כבר את שיעורי התמותה הגבוהים של שנות הילדות והבגרות, ולפיכך תוחלת חייו הנותנת גבוהה בהרבה מ-73 שנים. להמחשת האמור, בהתאם ללוחות התמותה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה הישראלית, תוחלת חייו של אדם שכיום הוא בן 50 שנים, מגיעה לפחות עד גיל 81. על כן, אין כל בסיס לקביעת תוחלת חיים בהתבסס על נתון כללי שאינו לוקח בחשבון את גילו כיום של הניזוק או התובע הספציפי.

טענת אי-יכולת הכניסה לישראל בעקבות אירועי 7 באוקטובר

בהתאם לנתונים מטעם רשויות המדינה, עד למתקפת 7 באוקטובר 2023 הועסקו בתוך הקו הירוק כ-120,000 פועלים פלסטינים מדי שנה בהיתר מאושר, רובם הגדול בענפי הבניין והחקלאות. בנוסף, עבדו עשרות אלפי עובדים ללא היתר, חלקם בשל גילם שמעל 50 שנים שאפשר כניסה לישראל ללא היתר בהתאם לנהלים. במקביל, עבדו בהתנחלויות כ-40,000 עובדים פלסטינים. נתונים אלה מבוססים על מסמך סטטוס ההרשאות שפרסם מתאם פעולות הממשלה בשטחים מיום 29 במרץ 2023.

כיום, בעקבות אירועי 7 באוקטובר, עובדים בתוך הקו הירוק על פי נתוני המנהל האזרחי הרשמיים כ-8,000 עובדים פלסטינים בלבד, בנוסף לכ-35,000 עובדים בהתנחלויות. מספרים אלה אינם כוללים עשרות אלפי פועלים נוספים שעובדים בישראל, ללא היתר כניסה (שב"חים).

פסיקת בתי המשפט הקובעת גיל פרישה 60, לעובדים פלסטיניים אינה עולה בקנה אחד עם המציאות התעסוקתית בשטחי הרשות ועם המסגרת הסוציאלית הכרוכה בזכויותיהם של עובדים אלה

אין להוציא מכלל אפשרות, בראיה תהליכית היסטורית, שהמגבלה על כניסת עובדי הרשות לעבוד בישראל היא מגבלה זמנית, שאין לגזור ממנה מסקנות קבועות לעניין כושר ההשתכרות של הנפגע לעתיד ובמיוחד בעניינם של נפגעים צעירים. עקרון השבת המצב לקדמותו מחייב לבחון את

כושר ההשתכרות של הנפגע כפי שהיה ערב התאונה. מגבלה שרלוונטית לזמן הזה, אינה יכולה לשמש עילה לקיצוץ בפיצוי המגיע לנפגע בשל תאונה שאירעה לו, לפי דין מקום התאונה. גישה זו באה לידי ביטוי גם בפסק דינו הנ"ל של בית המשפט העליון בעניין הכשרת היישוב, אשר ניתן כאמור לאחר 7 באוקטובר.

גם בפסק דינו של כב' השופט וסים ג'בארה מבית משפט השלום בכפר סבא (ת"א (שלום כ"ס) 6642-05-21 פלוני נ' א.ב. עינב בע"מ ואח'), סעיפים 65-68⁹ נקבע כי הגם שבעקבות אירועי 7 באוקטובר הוחמרו הדרישות וצומצמו ההיתרים להעסקת עובדים תושבי הרשות, אין בכך כדי להעיד כי בעתיד יימנע מהתובע לשוב ולעבוד בתחומי מדינת ישראל. הנתבעת, שם, לא הציגה כל ראיה המלמדת על איסור קבוע ובלתי הפיך על העסקת עובדים תושבי הרשות ובית המשפט הבהיר כי ניסיון העבר מלמד שמדיניות הכניסה וההעסקה של עובדים תושבי הרשות בישראל היא דינמית ומשתנה בהתאם למצב הביטחוני, המדיני והכלכלי. קבלת טענת הנתבעת משמעה סטייה לא מוצדקת מעקרון השבת המצב לקדמותו.

יתרה מזו, השופט ג'בארה קבע כי משהוכיח התובע היסטוריה תעסוקתית יציבה וממושכת בתחומי מדינת ישראל עובר לתאונה, עבר הנטל אל הנתבעת להפריך את "חזקת המשכיות" ולהוכיח, באמצעות ראיות של ממש, כי האפשרות של התובע לשוב ולעבוד בישראל נגזרה לחלוטין. משלא עמדה הנתבעת בנטל זה, נדחתה עמדתה לקבוע את בסיס שכרו של התובע לעתיד לפי השכר הממוצע בשטחי הרשות (תוך שבית המשפט מצא לנכון להפחית 20% ממוצע שכרו בשל המציאות בשנתיים וחצי האחרונות). פסיקה זו ממחישה כי אין לקבל טענות גורפות בדבר סגירה מוחלטת של שערי העבודה בישראל ללא ביסוס ראיתי הולם.

סיכום

שתי המגמות שתוארו במאמר זה - טענות בדבר גיל פרישה 60 ושיעור היוון 5% מחד, וטענת אי יכולת החזרה של עובדים תושבי הרשות הפלסטינית לעבודה בישראל מאידך - הן סוגיות נפרדות לחלוטין, **ויש לדחות כל אחת מהן מטעמיה שלה.**

שאלות גיל הפרישה ושיעור ההיוון נקבעות על פי הדין החל והמציאות הכלכלית, והן מחייבות הוכחה באמצעות חוות דעת מומחים. **הפרמטרים הנכונים הם: שיעור היוון של 3% המשקף את המציאות הכלכלית הנהוגה במקום אירוע התאונה, גיל פרישה של 67 שנים בהתאם לדין החל על עובדי המגזר הפרטי, ושכר ממוצע לפי הסקטור הרלוונטי של עובדי הרשות המועסקים בישראל.** על בתי המשפט להיצמד לעקרונות אלו, כפי שאושרו גם על ידי בית המשפט העליון (ע"א 8997/22, מיום 4 בנובמבר 2024).

טענת אי-יכולת הכניסה לישראל בשל אירועי 7 באוקטובר אינה יכולה לשמש עילה לכרסום בפיצויים המגיעים לניזוקים שנפגעו בישראל, שכן מדובר במגבלה שאין לה כל קשר לתאונה שאירעה לנפגע, ועקרון השבת המצב לקדמותו מחייב לבחון את כושר ההשתכרות של אותו ניזוק כפי שהיה **ערב הפגיעה.** ■

מה קרה לבית המשפט? עשור ל"חוק קמיניץ" - תיקון 116 לחוק התכנון והבנייה

התיקון לחוק התכנון והבנייה צמצם כבר לפני עשור את שיקול הדעת שבית המשפט מוסמך להפעיל, וכך גם את היכולת של האזרח הקטן להשמיע קולו אל מול עוצמתה של הרשות

מאת: עו"ד ד"ר קייס נאסר¹

המשפט נגד צו ההריסה, הם שמונעים את הטיפול הנדרש בעבירות תכנון ובנייה; שלישית, הענישה שהייתה ערב התיקון בלתי מרתיעה ו"קלה".

בהתבסס על מצגים אלה, נקבעו מטרות החוק: הענקת כלים מינהליים מהירים וקשים לרשות האכיפה במקרקעין, הוצאת בתי המשפט ממעגל ההתערבות בענייני עבירות תכנון ובנייה וקביעת ענישה כלכלית מחמירה שתהפוך את עבירת התכנון והבנייה לעבירה "לא כלכלית" מבחינת החשוד.

כיצד מומשו מטרות החוק?

כדי להגשים את מטרותיו, יצר החוק מערכת חדשה לטיפול בעבירות בנייה, המבוססת על שלושה אדנים. ראש לכל, הפיכת האכיפה למינהלית. הטיפול בעבירות בנייה נעשה באמצעות צווים מינהליים מהירים, צווי הריסה, צווי הפסקת עבודה, צווי סגירה, תפיסת כלי רכב ועוד ללא צורך באישור מוקדם של בית משפט; שנית, נטרול הביקורת השיפוטית. החוק ביטל את סמכות בתי המשפט לעכב או לבטל צווי הריסה, כמעט בצורה טוטלית, כשהוא הטיל תנאים נוקשים ביותר על עצם זכות האזרח לפנות לבית המשפט בבקשה לבטל או לעכב צו מינהלי; שלישית, עיצוב ענישה כלכלית מחמירה. החוק קבע קנסות ותשלומים עצומים שבית המשפט יידרש להטיל על הנאשם המורשע בעת גזירת דינו, ואלה עלולים להגיע למאות אלפי עד מיליוני שקלים במקרים מסוימים. בנוסף, בשנת 2018, ועל בסיס חוק קמיניץ, פרסמה שרת המשפטים דאז איילת שקד תקנות לקנסות מינהליים, המאפשרות למפקח מיוחד של רשות האכיפה במקרקעין לקנס בעל מבנה או שימוש ללא היתר בקנס מינהלי קצוב. לפי התקנות, על מבנה או שימוש

בשנת 2017 חוקקה הכנסת את תיקון 116 לחוק התכנון והבנייה בישראל, התיקון הידוע בשם "חוק קמיניץ". החוק שינה מן היסוד את מערכת ההתמודדות עם עבירות תכנון ובנייה, והעניק לרשות האכיפה במקרקעין את הכלים המהירים, הרחבים והקשים ביותר להריסה, פינוי ומעקב אחר בעלי מבנים ועסקים ללא היתר. במאמר זה אבקש לתאר בתמצית כיצד ביטל החוק כמעט כליל את תפקידו ואת כוחו של בית המשפט לבצע ביקורת שיפוטית על החלטות ומהלכי רשות האכיפה במקרקעין בתחום עבירות הבנייה. אני טוען כי חוסר יכולתו של בית המשפט לסייע לאזרח הנפגע מאכיפה מינהלית דורסנית ובלתי מידתית, ולמעשה הפיכת בית המשפט רק לכלי שמבטיח את מימוש אכיפה זו, ללא ביקורת שיפוטית אמיתית, פוגעים בערכים הבסיסיים של חברה דמוקרטית ובעיקרון הפרדת הרשויות בלעדיו אין לדמוקרטיה חיים וקיום.

טיעוני הלגיטימציה שהודבקו לחוק

חוק קמיניץ נבנה על סדרת מצגים שנועדו להעניק לו לגיטימציה, ובעיקר לגיטימציה למתן כוח מינהלי עצום לרשות האכיפה במקרקעין.

הטיעון הראשון היה שעבירות התכנון והבנייה, בעיקר בחברה הערבית, בשיעור גבוה למדי. המצב תואר כ"מכת מדינה", כאילו מדובר במגפה המתפשטת בארץ והמדינה חייבת למגר מיד; המצג השני היה שמערכת האכיפה הקיימת בחוק התכנון והבנייה, בנוסחו ערב התיקון, אינה יעילה. יוזמי החוק טענו כי המכשול האמיתי בפני אכיפת עבירות התכנון והבנייה הוא לא אחר מאשר בית המשפט! לשיטתם, בתי המשפט, המבטלים או מעכבים צווי הריסה, ועצם זכותו של האזרח לפנות לבית

¹ הכותב הוא שותף במשרד פירון, מרצה למשפטים באוניברסיטת תל אביב ובאוניברסיטת חיפה.

חסרי תקדים. בתוך כך, מאז חקיקת החוק הוציאה הרשות אלפי צווים מינהליים, של הריסה, הפסקת עבודות, סגירה, תפיסת כלים ורכבים, ובעיקר ביישובים הערביים. בנוסף, מאז תחילת העבודה בתקנות הקנסות המינהליים בתכנון ובנייה בשנת 2018 ועד אמצע 2024 הוטלו קנסות מינהליים בסך כ-420 מיליון ש"ח, כ-300 מיליון מקנסות אלה הוטלו בגין שימושים ביישובים הערביים. בנגב במיוחד שימש החוק להריסת ופינוי אלפי מבנים בכפרים הבדואיים בנגב תוך הותרת אלפי משפחות ללא קורת גג וללא פתרונות הסדרה מוסכמים.

בתוך כל אלה, בתי המשפט כמעט שלא היו קיימים, שהרי בעקבות הפיכת האכיפה למינהלית ובעקבות צמצום סמכויות בית המשפט לבטל או לעכב צווי הריסה, בתי המשפט ברוב המוחץ של המקרים לא הצליחו לתת סעד לאזרח הנפגע, ולמעט מקרים בודדים ונדירים למדי, בתי המשפט לא הצליחו לעצור את "מבצעי" ההריסה והפינוי של רשות האכיפה במקרקעין גם במקרים שבהם המבנים היו בהליכי הסדרה והיה להם אופק תכנוני ממשי.

הנה כי כן, חוק קמיניץ הצליח לנטרל את בתי המשפט בתחום עבירות התכנון והבנייה. בפועל, הוא לא רק נטרל את בית המשפט אלא הוא הפך את בית המשפט "ללשכת הוצאה לפועל" של רשות האכיפה במקרקעין, כשבית המשפט אינו מוסמך, לפי החוק, להפעיל שיקול דעת וגם לא לממש את סמכותו הטבעית בכל חברה דמוקרטית: ביקורת שיפוטית על החלטות הרשות המבצעת ומתן סעד לאזרח הנפגע. ■

בשטח של 100 מ"ר לפחות, הקנס הוא 300,000 ש"ח, ואם החשוד בעבירה הוא תאגיד הקנס יהיה כפול, 600,000 ש"ח. התקנות מאפשרות בעבירות מסוימות להטיל גם קנס יומי בגין השימוש הלא מורשה.

חוק קמיניץ הצליח 'לנטרל' את בתי המשפט בתחום עבירות התכנון והבנייה. לאחר התיקון בית המשפט אינו מוסמך להפעיל שיקול דעת ולבצע ביקורת שיפוטית על החלטות הרשות המבצעת

התוצאות בשטח ותפקודו של בית המשפט

רשות האכיפה במקרקעין רואה בחוק קמיניץ "הצלחה" גדולה! דוחות רשות האכיפה מצביעים על אכיפה מינהלית בשיעורים

האם הלכת "רמי מור" הפכה את הרשת לעיר מקלט למעוולים אנונימיים?

האם על בית המשפט לאפשר חשיפת פרטיהם של גולשים אשר מבצעים פרסומי לשון הרע כשהם מסתתרים מאחורי האנונימיות של הרשתות? הגיע הזמן להתאים את הדין למציאות הטכנולוגית הדוהרת קדימה מאת: עו"ד בן קרפל ועו"ד אדם קרפלי

הרשתות החברתיות מעניקות כוח אדיר. כל אחד יכול להחריב מוניטין, לרסק עסק או להרוס חיים של אדם פרטי בלחיצת כפתור. בחסות האפשרות לנהל חשבונות פיקטיביים או לפרסם בעילום שם – מה שמכונה "זכות לאנונימיות" – יש החושבים שניתן לעשות כן מבלי לתת את הדין על כך. האם הם צודקים? הרי כאשר הנפגע מלשון הרע פונה אל בית המשפט, הוא נתקל

בפער מקומם בין הדין המהותי לבין הדין הדיוני. בעוד שהחוק מכיר בעוולה ובנזק, הנורמות הדיוניות מותירות (לכאורה) את הנפגע במבוי סתום ללא כלים בסיסיים לחשיפת המעוול האנונימי.

ננתח בקצרה את שורשי הבעיה דרך האבולוציה הפסיקתית; החל מההלכה הפסוקה, דרך פיתוח הדרישות המהותיות לעבודה ברשת, ועד לכאוס השורר בערכאות הדיוניות, המנסות לתמרן ביצירתיות כדי שהצדק יישמר. לבסוף, במבט צופה פני עתיד, נביט אל פתרונות אפשריים.

הלכת רמי מור והמבוי הסתום

נקודת המוצא לדיון בסוגיית המעוולים האנונימיים היא רע"א 4447/07 מור נ' ברק אי.טי.סי.² עניין מור התרחש במציאות אחרת לגמרי; לפני כניסת הרשתות החברתיות למדינת ישראל, וכאשר "רשת חברתית" ו"רשת" תיארו מציאות שונה.

דובר שם במטפל אלטרנטיבי שלדבריו הפך קורבן לפרסומים מכפישים שהופצו באנונימיות באתר פורומים בשם "דוקטורס". מור עתר לקבלת צו שיחייב את ספקית האינטרנט לחשוף את פרטי IP של המגיבים (בש"א 1987/06); ובהיעדר התנגדות ניתן צו כמבוקש. כי אז, פנה בבקשה (ולא הגיש תביעה) כנגד ספקית האינטרנט בדרישה לחשוף את פרטי הגולשים שמאחורי כתובות ה-IP (בש"א 1238/07).

ניתן לכתוב רבות על ההתנהלות הדיונית שבראשית ההליך. ובדיעבד ייתכן גם שפגמים שורשיים בתיאור העובדות (בהחלטות הדיוניות) הובילו לפגמים בניתוח המשפטי. אך זו המציאות בשטח, ואליה יש להתייחס כדי להבין את המצב הנורמטיבי.

בבש"א 1238/07³ כב' השופטת טאובר קבעה כי נתונה לה

² רע"א 4447/07 מור נ' ברק אי.טי.סי. [1995] החברה לשירותי בזק בינלאומיים בע"מ (נבו 25.3.10).

¹ הכותבים הם שותפים במשרד עורכי הדין בן קרפל ושות' אשר עוסק בליטיגציה אזרחית, לשון הרע, פגיעה בפרטיות וניהול משברים.

בזדון או בחוסר תום-לב, הוא נתקל בחומת המידע הבסיסי של המשתמש. אלו הם פרטי ה-BSI שהרשות החברתיות אוגרות על כל אחד מאיתנו. ללא גישה לנתונים, לא ניתן לברר את שרשרת בדיקת העובדות. האיזון החוקתי בין חופש הביטוי לבין הזכות לשם טוב, מופר והמעוול הופך לנהנה העיקרי מהעניין.

בנקודה זו נחשף כשל עמוק, הנעוץ בפער הגדול בין קצב התפתחות הטכנולוגיה לבין קצב התפתחות הרגולציה. הטכנולוגיה טסה, והרגולציה מדדה (בעדינות) אחריה. השיח המשפטי שבין בקונספציות מראשית העשור הקודם, וממוקד בפיתוח מנגנונים לקבלת נתוני תקשורת מסורתיים דוגמת כתובות IP ונתוני BSI. אך בכל יום שעובר, הנתונים הללו הופכים רלוונטיים פחות. קצב התפתחותן של פלטפורמות מבזרות, השימוש הגובר בטכנולוגיות הצפנה מקצה לקצה, רשתות וירטואליות משתנות (VPN) ומזהים דיגיטליים מורכבים מבוססי פרופיל והתנהגות (דוגמת Browser Fingerprinting או Device ID) הופכים את המרדף אחר הנתונים המסורתיים לטקטיקה אנכרוניסטית; ואולי גם למרדף עקר לגמרי.

קיים חשש ממשי כי עד שיתעורר המחוקק וישלים את המלאכה ה"דחופה" בת 15 השנים, המציאות הטכנולוגית תהפוך את פרטי ה-BSI לבלתי רלוונטיים. ולמעשה, כבר כיום נדרשים כלי זיהוי ואמצעי איכון אחרים כדי לחשוף את המעוול האנונימי המתוחכם.

היצירתיות הדיונית והכאוס בערכאות בשטח

הלכת **מור** יצרה מציאות של חוסר אחידות. שופטי הערכאות הדיוניות ניצבים חסרי-אונים אל מול נפגעים ששמן הטוב הפך הפקר. הערכאות הדיוניות לא השלימו עם המבוי הסתום שיצרה ההלכה, וגם לא עם שתיקת המחוקק. במה שלא ניתן אלא לכנות "אקרובטיקה שיפוטית" החלו להתפתח פרקטיקות עוקפות הלכה; על דרך אבחנות משפטיות דקות, ולעיתים דחוקות, בין שלבי ההליך, סוגי הסעדים וזהות מחזיקי המידע. הכול, כדי למנוע מהרשת להפוך לאותה עיר מקלט מפניה הזהיר כב' השופט רובינשטיין בעבר. שלושה נתיבים מרכזיים התפתחו:

סמכות לדון בבקשה, מכוח סעיף 75 לחוק בתי המשפט (סמכות כללית לתת סעד). ולצד זאת דנה בדילמה אם לתת את הסעד המבוקש, בזיקה לאיזון בין חופש הביטוי לזכות לשם טוב, בראי התפתחות רשת האינטרנט. וסביב עניין זה התעורר הדיון ב"חשיבות של האנונימיות ברשת המקדמת את חופש הביטוי, השוויון והדמוקרטיה".

מבלי להאריך, בית המשפט ראה בזכות להתבטא באנונימיות כדבר רצוי; ונקבע כי הציבור אינו מייחס משמעות של ממש לפרסומים אנונימיים. כיום, ברור שמדובר בקביעה שלכל הפחות מעלה קושי.

לבסוף הבקשה נדחתה. על ההחלטה הוגש ערעור (בר"ע 850/06 מור נ' ברק 013 שירותי אינטרנט בע"מ) שנדון לפני כב' השופט י' עמית (אז שופט בית המשפט המחוזי בחיפה, כיום נשיא בית המשפט העליון).

בקצרה, כב' השופט עמית הציע מודל לחשיפת פרטי גולשים אנונימיים, מבלי לבטל את הזכות לאנונימיות כחלק מחופש הביטוי. הכול, תחת ההנחה שקיומה של זכות אינו מקנה רשות לעשות בה שימוש לרעה. הערעור נדחה. ועל החלטה זו הוגש ערעור לבית המשפט העליון.

בפסק דין מכונן, דעת הרוב מפי המשנה לנשיאה א' ריבלין, ביססה קביעה אנליטית יבשה וקשה: **אין מסגרת דיונית המאפשרת לחייב צד שלישי לחשוף זהות של נתבע פוטנציאלי טרם הגשת תביעה.** ריבלין דחה את המודל שהציע עמית, והבהיר כי כתב תביעה כנגד "פלוגי" אינו מגלה עילה ויש לסלקו על הסף.

דעת היחיד של כב' השופט א' רובינשטיין, הניחה הצעה חלופית על-דרך "משפט מקובל תוצרת ישראל". רובינשטיין הבחין (ובצדק לעמדתו) כי בין ספקית האינטרנט לבין הלקוח קיימת חובת סודיות, במובחן מחיסיון. ובתוך כך, בהיתן הליך תקין, החובה להעיד אמת גוברת על הסודיות הנסוגה מפני צו שיפוט. רובינשטיין ראה באנונימיות עובדה טכנולוגית, ולא זכות חוקתית (בוודאי שלא מוחלטת); והזהיר כי המצב הנוכחי יהפוך את הרשת לעיר מקלט לפושעים ומעוולים.

לבסוף, ריבלין גלגל את תפוח האדמה הלוהט אל פתחו של המחוקק וקרא לו להסדיר את הנושא בדחיפות. אך חלפו יותר מ-15 שנים, והמחוקק שותק.

האבולוציה של "האחריות" מול חשיפת פרטי (BSI) Basic Subscriber Information

במקביל לקושי בזיהוי מעוול אנונימי, התפתחו בפסיקה דרישות מחמירות ביחס לסטנדרט הנדרש להתנהלות ברשת. בדנ"א 2121/12⁴ (עניין אילנה דיין) נקבעה הגנת "העיתונאות האחריות"; המטילה על המפרסם חובה לעמוד בסטנדרטים מקצועיים ואובייקטיביים של בדיקת עובדות. ההלכה שוכללה ברע"א 6557/20⁵ (עניין מירי רגב), שם קבע בית המשפט העליון חובות פרוצדורליות ברורות הכוללות חובת פנייה מוקדמת ומתן הזדמנות הוגנת ואמיתית להגיב.

כאן, לעמדתנו, נולד פרדוקס: ככל שבתי המשפט מעלים את רף הדרישות המהותיות ל"פרסום אחראי", כך האינטרנט באמצעות חשבונות פיקטיביים, מקשה על היכולת לבחון את האחריות. כאשר נפגע מבקש להוכיח כי מפרסם אנונימי פעל

⁴ נ"א 2121/12 פלוגי נ' ד"ר אילנה דיין אורבך, סז(1) 667 (2014).
⁵ ע"א 6557/20 ערוץ 10 החדש בע"מ נ' שרת התרבות והספורט – ח"כ מירי רגב (נבו) 13.3.24.

³ בש"א (שלום חי') 1238/07 מור נ' ברק 013 שירותי אינטרנט בע"מ (נבו) 12.2.07.

נתיב ראשון: אבחנת ה"הליך הקיים" וזימון צד ג' להעיד

ישנן קביעות שלפיהן הלכת **מור** חלה רק בשלב הטרם משפטי, עת אין נתבע ידוע. אך אם קיים "חשוד עיקרי" והוגשה כנגדו תביעה, המניעה הדינית מוסרת. כך למשל **בעניין פאי** (תא"מ 14089-08-09) ניתן צו חשיפה בינארי (YES/NO) לצורך הצלבת כתובת דוא"ל. בדומה **בעניין דראל** (ת"א 39265-04-16)⁶ אושר זימון ספקית האינטרנט כעדה במסגרת תובענה; כדי להציג מסמך המפרט למי הוקצתה כתובת IP במועד ספציפי.

נתיב שני: תביעה ישירה נגד הפלטפורמה כמפרסת או מעוללת

דרך נוספת היא בהגשת התביעה ישירות כנגד הגורם המחזיק במידע, בטענה שהוא שותף לעוולה או פעל ברשלנות. בפרשת **בניהו נ' עיתון הארץ** (תא"ח 49493-02-11) עתר המבקש לחשוף את זהות הגורם שמימן מודעות מכפישות דרך משרד הפרסום מקאן-אריקסון. בית המשפט המחוזי דחה את הניסיון להחיל את הלכת **מור**; וקבע כי הואיל ומקאן נתבעת בהליך, מדובר בכלי לגיטימי לגילוי מסמכים בין בעלי דין.

נתיב שלישי: פרקטיקת "אי ההתנגדות" של ענקיות הטכנולוגיה

בשנים האחרונות, התפתחה פרקטיקה המביאה בחשבון את עמדתן הפרוצדורלית של ענקיות הטכנולוגיה המחזיקות ברשתות החברתיות. תביעות רבות המוגשות כנגד הרשתות, וביסודן עתירה למתן צו עשה לחשיפת פרטי BSI, נענות באדישות מצד הרשתות; הן מותירות את העניין לשיקול דעת בית המשפט. כב' השופטת י' שבח (למשל בעניין **סנדה** ת"א 36488-02-21⁸ ובעניין **פריאל** ת"א 64653-08-21⁹) קבעה מנגנון מאזן: ניתנת הוראה ל-META לפנות בדוא"ל למשתמש הפיקטיבי ולהודיע על הגשת הבקשה. ואם לא יתנגד בתוך פרק זמן קצוב, יינתן הצו. הפרקטיקה מאיינת למעשה את הלכת **רמי מור** בנוגע לפלטפורמות שאינן מתנגדות לחשיפה באופן עקרוני.

האבסורד החקיקתי: בין הגנה על השם הטוב להגנה על הקניין

שתיקת המחוקק מקבלת תפנית מקוממת כאשר מביטים במהלכי חקיקה אחרים. בשנת 2019 המחוקק מצא "להרים את הכפפה" ותיקן את חוק זכות יוצרים (תיקון מס' 5)¹⁰ והוסיף פרק שלם ומפורט שעניינו אחד: **מנגנון לחשיפת זהות גולש אנונימי המפר זכויות יוצרים ברשת**. בדיוק כך.

חוסר האיזון זועק. זכויות קניין רוחני חשובות אמנם, אך כזכויות כלכליות באופיין (בעיקר) הייתכן שניתן לראות בהן זכויות חשובות מהזכות לשם טוב - נגזרת ישירה מהזכות העליונה לכבוד האדם? חברה מסחרית שסרטון שערכה הופץ באנונימיות, זוכה ל"מסלול ירוק" ומהיר להסרת מסך העשן הדיגיטלי. אך אדם, בשר ודם, ששמו הטוב וכבודו נרמסו בגסות, שנפגע נפשית וכלכלית מקמפיין הכפשה זדוני, נתקל בדלת נעולה. קשה להשלים עם מציאות שבה זכויות קנייניות חיות בשנת 2026, ואילו הזכות לשם טוב נותרה מאחור בשנת 1965.

סיכום ומבט לעתיד: בשלה העת לכיול מערכת

מפת הפסיקה הנוכחית מציגה תמונה עגומה ולא אחידה. יש ערכאות שבהן נפגעי לשון הרע נהדפים מחמת שמירה בקנאות על הלכת **מור**; ויש ערכאות שבהן ניתנים צווים לחשיפה מלאה של גולשים אנונימיים, לרבות מספרי IMEI של מכשירים וכתובות פיזיות (דוגמת ת"א 68369-02-20)¹¹.

הניסיון להתבסס על הלכת **רמי מור** בשנת 2026 הוא אינו מותאם, והניסיון להרחיב את ההלכה ולהחילה על כל מערכת יחסים בין פרט לבין מחזיק מידע, שגוי לטעמנו. ההלכה נולדה בנסיבות ספציפיות של היעדר הליך עיקרי מול ספקית התקשורת. יישומה בעיוורון בעידן הרשתות החברתיות, אינו אלא פרס למעוולים האנונימיים; ופגיעה קשה בזכות הגישה לערכאות (זכות הנתפסת כזכות חוקתית ראשונה במעלה, שבלעדיה יתר הזכויות חסרות משמעות מעשית).

שופטי הערכאות הדיוניות ניצבים חסרי-אונים אל מול נפגעים ששם הטוב הפך הפקר. החלו להתפתח פרקטיקות עוקפות הלכה; על דרך אבחנות משפטיות דקות, ולעיתים דחוקות, בין שלבי ההליך, סוגי הסעדים וזהות מחזיקי המידע. הכול, כדי למנוע מהרשת להפוך עיר מקלט

עד שהמחוקק יתעורר, על בתי המשפט לאמץ את הגישה הפרגמטית והיצירתית המאפשרת חשיפת נתוני BSI (וגם יותר מכך) בכל מקום שבו ישנו הליך עיקרי תלוי ועומד. ולעמדתנו, יש לדון מחדש במעמדה של ה"זכות לאנונימיות"; וספק אם נכון וראוי בימינו לכנותה "זכות".

מעניין לציין כי הרשתות החברתיות (למשל META בהפעלה את פייסבוק) אינן רואות ב"אנונימיות" זכות. **הפוך**. פייסבוק, למשל, רואה ב**אותנטיות** כאבן הפינה של הקהילה, וכיסוד הכרחי לקיומה של קהילה בטוחה. פייסבוק אוסרת (נורמטיבית) להקים פרופיל פיקטיבי, ומחייבת כל משתמש לנהל רק חשבון אחד ואף ורק בשם בו הוא מזוהה ומשתמש בו ביום-יום. בשטח, המציאות שונה.

לעמדתנו לא מופעלים האמצעים הנכונים לצורך קיום אותן נורמות שהרשתות החברתיות מכתיבות. וייתכן שכאן בדיוק מצוי הפתרון היעיל ביותר. במקום להמתין למחוקק הפועל בעצלתיים, ניתן לפנות לדרך האכיפה הפרטית (שהוכיחה את עצמה כיעילה מאוד בענייני תובענות ייצוגיות למשל), ולדרוש מהפלטפורמות (המרוויחות כסף רב מהשימוש האנונימי) לאכוף את הנורמות שהן בעצמן מכתיבות.

זו גישה שטרם יושמה בצורה מלאה ושלמה בפסיקה. אך מבלי לגרוע מחסיונות החלים על הליכים תלויים ועומדים, ייאמר כי משרדנו פועל להניע קדימה תהליכים לשם כך. ובתקווה בעוד זמן לא רב, נחיה בסביבה בטוחה, מאוזנת והוגנת יותר; גם אם המחוקק יעדיף לא לעסוק בתפוח האדמה הלוהט. ■

⁹ ת"א (מחוזי ת"א) 64653-08-21 **פריאל נ' Facebook, Inc** (נבו 10.12.21).

¹⁰ חוק זכויות יוצרים (תיקון מס' 5), התשע"ט-2019, ס"ח 2777.

¹¹ ת"א (שלום חי) 68369-02-20 **לוי נ' וקנין** (נבו 23.9.20).

⁶ תא"מ (שלום פ"ח) 14089-08-09 **פאי נ' פנחס** (נבו 26.5.11).

⁷ ת"א (כלכלית ת"א) 39265-04-16 **דראל נ' קרימן** (נבו 15.2.18).

⁸ ת"א (מחוזי ת"א) 36488-02-21 **לירום סנדה חברת עו"ד נ' פייסבוק ישראל בע"מ** (נבו 21.7.21).

מדור דעות

בעת מילוי תפקידו

הרצח המזעזע של עו"ד ארבל פלדמן ז"ל מציף שוב את הצורך להסדיר ולהגן על עורכי דין הפועלים בשליחות לקוחותיהם ובשליחות המערכת המשפטית. עורכת הדין הדס ארנון-שרעבי, בתו של עו"ד אפרים ארנון ז"ל אשר נרצח בפתח ביתו על רקע תפקידו ככונס נכסים, קוראת למדינה להתעורר ולשאת באחריות לבטחונם של עורכי הדין, בייחוד אלה שמונו לתפקיד על ידי המערכת המשפטית

מאת: עו"ד הדס ארנון-שרעבי

של מערכת המשפט. ככונס נכסים שמונה בידי בית המשפט, הוא לא פעל רק במסגרת היחסים הרגילים שבין עורך דין ללקוח. הוא נשא תפקיד שנועד לאפשר למערכת המשפט לממש את החלטותיה. אלא שהרצח הנורא הזה חשף כי לצד אותה שליחות, אין הסדר סדור המכיר בסיכון שהיא עשויה ליצור, באחריות להגנתו של מי שנושא בה, ובמענה למשפחתו אם הסיכון מתממש. זוהי **לקונה שהרצח של אבי העמיד במלוא חריפותה.**

נדרש הסדר חקיקתי ומדינתי שיכיר בעורך דין או בבעל תפקיד שמונה בידי בית המשפט כמי שמבצע שליחות ציבורית-שיפוטית. הסדר שיכלול מנגנון דיווח ברור בעת איום, הערכת מסוכנות מהירה ומקצועית, תיאום עם גורמי האכיפה, ואמצעי הגנה

מבחינה מהותית, אבי פעל בשליחות ציבורית-שיפוטית. מבחינה פורמלית, הוא היה עורך דין עצמאי. הפער בין שתי העובדות האלה אינו טכני ואינו סמנטי. הוא הופך קריטי כאשר אותו תפקיד יוצר סיכון. שכן בעוד שמערכת המשפט נעזרת בבעלי תפקידים עצמאיים כדי לבצע את החלטותיה, אין כיום

ב־24 במרץ 2021, סמוך לשעה 6:30 בבוקר, יצא אבי, עו"ד אפרים ארנון ז"ל, מביתו בנשר בדרכו לעבודה. אמי ליוותה אותו אל פתח הבית, כפי שעשתה במשך עשרות שנים. שם, על מפתן דלתם, לעיניה, הוא נרצח באכזריות, ב־37 דקירות סכין. חמש שנים לאחר מכן, ביום 24 במרץ 2026, ניתנה הכרעת הדין בתפ"ח 9375-05-21 **מדינת ישראל נ' אבו עזיז**. בית המשפט המחוזי בחיפה הרשיע את הנאשם ברצח בנסיבות מחמירות. הכרעת הדין קבעה כי הרקע לרצח היה הפעילות המשפטית שנועשתה ביחס למקרקעין שבמחלוקת, לרבות פעילותו של אבי ככונס נכסים שמונה בידי בית המשפט. במסגרת פעילותו זו נדרש אבי לפעול גם לסילוקו של הנאשם מן המקרקעין. על רקע פעילות זו, קבע בית המשפט, התגבשה ההחלטה להמיתו. אלה אינן רק נסיבותיו של רצח נורא. הן מגדירות את משמעותו. אבי לא נרצח במנותק מעבודתו, ולא בשל עימות אישי חסר זיקה לתפקידו. הוא נרצח על רקע פעילות משפטית שבמסגרתה נשא גם מינוי שיפוטי ופעל מכוחו. הוא נדרש להוציא מן הכוח אל הפועל הכרעה שיפוטית שניתנה בעניינם של המקרקעין, בעולם של חזקה, פינוי, התנגדות ועימות. כבת, אני חייה את הרצח הזה בכל יום. אמי ראתה את בן זוגה במשך 48 שנים נרצח על סף ביתם שאמור היה להיות מבצר. משפחתו נותרה עם חלל שאין לו מענה. עבורנו היה זה שבעה באוקטובר פרטי, אכזרי ומתמשך, יום שחילק את החיים ל"לפני ואחרי". הכרעת הדין היא צעד הכרחי של צדק, אך הצדק הפלילי אינו מחזיר את אבי ואינו מתקן את מה שנשבר. לצד הכאב, היה לי ברור מן הרגע הראשון: אבי לא היה רק קורבן של עבירת רצח, ולא רק עורך דין שנרצח במהלך עבודתו. הוא נרצח בשל שליחותו, **ונפל כחלל מערכת המשפט**. הוא נפל משום שמילא שליחות שהוטלה עליו מכוח סמכותה

עו"ד אפרים ארנון ז"ל

הכרה, שיפוי ופיצוי לעובדי מדינה ולעובדים שנפגעו עקב עבודתם. לעומת זאת, עורך דין עצמאי שמונה בידי בית המשפט עשוי להישאר בין העולמות: הוא אינו עובד מדינה, אך גם אינו פועל במרחב הפרטי בלבד. הוא פועל למימוש החלטה שיפוטית, ובכל זאת אין מסלול ייעודי שמבטיח הערכת סיכון, מיגון, ליווי או מענה למשפחתו במקרה של אסון.

ייתכן שמסלולים כלליים של נפגעי עבודה או קצבאות שארים מעניקים, במקרים מסוימים, רשת סוציאלית בסיסית. אך הם אינם מכירים בממד הייחודי של הפגיעה: אדם שנרצח משום שמימש בפועל סמכות שיפוטית. רשת סוציאלית כללית אינה תחליף לאחריות ציבורית ייעודית.

לכן נדרש הסדר חקיקתי ומדינתי שיכיר, אדיהוק ולמשך תקופת המינוי, בעורך דין או בבעל תפקיד שמונה בידי בית המשפט כמי שמבצע שליחות ציבורית שיפוטית. הסדר כזה צריך לכלול מנגנון דיווח ברור בעת איום, הערכת מסוכנות מהירה ומקצועית, תיאום עם גורמי האכיפה, ואמצעי הגנה מדורגים, ממיגון והנחיות ועד ליווי או אבטחה, לפי הצורך.

אם הסיכון מתממש בפגיעה קטלנית, ההסדר חייב להימשך גם מעבר לרגע הפגיעה: הכרה במי שנרצח בשל מינויו כחלל מערכת המשפט; ולמשפחתו, מסלול ייעודי של ליווי, סיוע, תגמולים והנצחה. לא כהענקת חסד, ולא כמחווה סמלית בלבד, אלא כביטוי לאחריותה של המדינה כלפי מי שנפל משום שביצע תפקיד שנדרש למימוש סמכותה.

אבי הוא חלל מערכת המשפט. הוא נפל בעת מילוי מינוי שיפוטי ובשל הפעולות שנדרש לבצע מכוחו. על המדינה לתת למציאות הזאת שם, מעמד ומענה.

תפקידו של בית המשפט הוא להכריע. אך מישהו נדרש להוציא את ההכרעה מן הכתב אל המציאות. מי שנדרש לעשות זאת מכוח מינוי שיפוטי אינו יכול להישלח לבדו אל המערכה, ועל המדינה לשאת באחריות להגנתו בחייו ולמענה למשפחתו אם הסיכון מתממש. חלל מערכת המשפט אינו יכול להישאר שקוף למערכת שבשמה פעל. ■

מדור זה הינו מדור דעות שנועד לתת מקום לדעות שונות ומגוונות. אין לראות באמור בדעות אלה משום המלצה, 'עוץ משפטי' או עמדה רשמית של לשכת עורכי הדין במחוז חיפה.

הסדר ברור, ייעודי ומחייב, המטיל אחריות מוסדית להגנתם כאשר המינוי השיפוטי חושף אותם לאיום או סכנה.

עורך דין שמונה בידי בית המשפט ופועל מכוח מינוי צריך, למצער בתקופת המינוי ולצורכי התפקיד, לזכות במעמד ובהגנות המותאמים למי שמבצע שליחות ציבורית. אין הצדקה לכך שמעמדו החוזי, ולא מהות תפקידו, יהיה הגורם היחיד הקובע אם תהיה לו כתובת בעת איום.

מי שמבקש לסכל ביצועה של החלטה שיפוטית אינו מתעניין בשאלה מי מנפיק את תלוש השכר של האדם שניצב מולו. מבחינתו, כונס הנכסים הוא מי שפועל בשם המערכת: מי

עורך דין שמונה בידי בית המשפט ופועל מכוח מינוי צריך, למצער בתקופת המינוי ולצורכי התפקיד, לזכות במעמד ובהגנות המותאמים למי שמבצע שליחות ציבורית. אין הצדקה לכך שמעמדו החוזי, ולא מהות תפקידו, יהיה הגורם היחיד הקובע אם תהיה לו כתובת בעת איום

שמממש, מפנה, תופס, מנהל או מעביר נכס מכוח החלטה שיפוטית. הסיכון נובע, אפוא, מן השליחות ומן הסמכות המופעלת בפועל, ולא מצורת ההתקשרות של בעל התפקיד.

החשש אינו תיאורטי. לאורך השנים תועדו בישראל איומים מפורשים, ואף תקיפות, נגד עורכי דין שפעלו ככונסי נכסים בהליכי מימוש, פינוי והריסה. במקרים שפורסמו הורשעו אנשים שאיימו ברצח על כונסי נכסים, ובמקרה אחר הורשע אדם בתקיפה ובאיומים כלפי עורך דין שניהן ככונס נכסיו.

אין משמעות הדבר שכל כינוס נכסים מחייב אבטחה או שכל איום מצדיק ליווי משטרה. אך משמעותו היא שהסיכון מוכר, וכאשר הסיכון מוכר, המדינה אינה יכולה להסתפק בתגובה רק לאחר שהוא מתממש.

מערכת המשפט נשענת, כדבר שבשגרה, על כונסי נכסים, נאמנים, מפרקים, מנהלים מיוחדים, אפוסטרופוסים ובעלי תפקידים אחרים. הם אינם יושבים על כס השיפוט, אך הם מאפשרים להכרעות שיפוטיות להתקיים מחוץ לאולם. לעיתים הם נדרשים לפעול בליבם של סכסוכים טעונים, סביב רכוש, חובות, פינוי, חזקה, משפחה וקניין, דווקא במקומות שבהם מתחדד הסיכון לאליומות.

מוגנותם אינה הטבה מקצועית ואינה פריבילגיה של עורכי דין. היא תנאי למימוש סמכותה של מערכת המשפט. תוקפה המעשי של הכרעה שיפוטית אינו מתמצה בעצם נתינתה. הוא תלוי גם ביכולת להוציאה אל הפועל בבטחה, באמצעות מי שהופקדו על ביצועה, מבלי שייוותרו לבדם מול הסיכון שהשליחות עשויה ליצור.

הדין הישראלי מכיר במסלולים שונים של הגנה משפטית,

ננס על גבי ענק: מדוע התיקון המשפטי הכרחי להשבת אמון הציבור

הרפורמה המשפטית היא לא המצאה חדשה שנולדה כעת, היא נשענת על אזהרותיהם של בכירי המשפטים בארץ במשך השנים. למעשה, זהו אוסף תיקונים נחוצים, שאם יבוצע יוכל להשיב את אמון הציבור במערכת המשפטית

מאת: עו"ד איתי יפה¹

הבטחה מפורשת למליאה: "אנחנו לא מעבירים את המשקל לבית המשפט העליון... הכוח נשאר בבית הזה".² הבטחה זו הופרה לחלוטין בפסק דין "בנק המזרחי"³ שבו נטל לעצמו בית המשפט, באופן חד-צדדי ובלא הסמכה מפורשת בחוק, את הסמכות לפסול חוקים של הכנסת. זו הייתה ההפיכה השלטונית האמיתית – יצירת "חוקה באמרי פיו של בית המשפט", כפי שהגדיר זאת נשיא בית המשפט העליון בדימוס, השופט משה לנדוי.

מצעד הענקים: ביקורת שופטי העליון ובכירי האקדמיה

המפקקים בלגיטימיות של תיקוני הרפורמה מזמנים להקשיב לקולותיהם המדהדים של ענקי המשפט הציבורי בישראל, שאיש אינו יכול לחשוך במניעיהם:

הנשיא משה לנדוי, מהאבות המייסדים של השפיטה הישראלית, יצא בחריפות נגד תפיסת "מלוא כל הארץ משפט" של אהרן ברק. בראיון המכונן שנתן לארי שביט בעיתון "הארץ" (2000), הזהיר הנשיא בדימוס כי **בית המשפט שם עצמו מעל למחוקק**, כופה ערכים של מיעוט על הרוב, והופך עצמו ל"מועצת חכמים" דמוית אריסטוקרטיה שיפוטית המכרסמת קשות בלגיטימציה של המערכת ופוגעת באמון הציבור.

המשנה לנשיא, השופט מנחם אלון, בר-הפלוגתא המרכזי של הנשיא ברק, התנגד בתוקף להחלת עילת הסבירות המהותית על החלטות פוליטיות. בפסק דינו המוביל בבג"ץ **ז'רז'בסקי**⁴ (1991), קבע השופט אלון נחרצות כי שופטים אינם אפוטרופוסים על סבירותם של מעשים פוליטיים, וכי

הסערה הציבורית והמשפטית סביב הדיון ברפורמה המשפטית הנוכחית, מתאפיינת, למרבה הצער, ברטוריקה אפוקליפטית המנותקת מן ההיסטוריה המשפטית של מדינת ישראל. רבים מן המבקרים ממהרים להכתיר את הצעות התיקון כ"הפיכה משטרית" או כגחמה פוליטית חסרת תקדים. אולם, מבט מעמיק ואנליטי אל שורשי השיטה חושף אמת אחרת לחלוטין: יוזמי הרפורמה אינם אלא "כננס על גבי ענק". הצעותיהם אינן המצאה חדשה, אלא תרגום סטטוטורי מדויק של אזהרותיהם החריפות, זעקותיהם ומשנתם של גדולי וענקי עולם המשפט הישראלי – נשיאי בית המשפט העליון, פרופסורים בכירים, ושירי משפטים לדורותיהם, אשר התריעו בזמן אמת מפני ההשלכות ההרסניות של האקטיביזם השיפוטי הקיצוני על הדמוקרטיה ועל אמון הציבור במערכת.

המהפכה החוקתית של שנות ה-90: אנטומיה של מחטף

כדי להבין את נחיצות התיקון הנוכחי, יש לבחון באופן אובייקטיבי את האנטומיה של "המהפכה החוקתית" (השם שטבע הנשיא ברק בעצמו). בניגוד לתפיסה הציבורית הרווחת, המהפכה לא החלה בשנת 1992, אלא בשנות ה-80, עם צמצום הדרגתי ושיטתי של דרישות הסף של זכות העמידה ודוקטרינת השפיטות. צעדים אלו פתחו את שערי בית המשפט לעתירות ציבוריות פוליטיות והכפיפו נושאים מובהקים של מדיניות, יחסי חוץ וערכים לביקורת שיפוטית.

אמנם בשנת 1992 נחקק חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ע"י 32 חברי כנסת בלבד (היתר נמנעו או התנגדו) אך באותו מעמד היסטורי, הבטיח יו"ר ועדת החוקה דאז, ח"כ אוריאל לין,

³ ע"א 6821/93 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיתופי, פ"ד מט (4) 221 (1995).
⁴ בג"ץ 1635/90 ז'רז'בסקי נ' ראש הממשלה, פ"ד מה (1) 749, 771, 788 (1991).

¹ הכותב הוא מוסמך במשפטים מאוניברסיטת חיפה, מייסד ושותף במשרד עו"ד ונוטריון א. יפה.
² ד"ר 3788, 3783, 173.1992.

ושלילת זכות הייצוג העצמי של שרים בערכאות פוגעות אנושות במשילות ובעיקרון הבסיסי של הפרדת הרשויות.

הזעקה נגד האקטיביזם בבית המשפט אינה נחלת הימין בלבד, אלא בעיה משילותית ודמוקרטית עמוקה. הצעות החוק של הרפורמה נועדו לתקן עיוותים מבניים קשים שהשתרשו בשיטתנו בעשורים האחרונים

קריאה לשיתוף פעולה משפטי מקצועי

חברי ועמיתי למקצוע – עורכי הדין, השופטים והמשפטים: הרפורמה המשפטית אינה קיצה של הדמוקרטיה הישראלית, אלא החייאתה והחזרת אמון הציבור במערכת חשובה זו. שופט אינו אמור להיות מנהל המדינה או לקבוע את ערכיה המוסריים, אלא פרשן נאמן לחוקיה תוך הבטה בראי זכויות הפרט כפי שנקבעו בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו.

כל אדם יכול לטעות, ואין מערכת שאינה חפה מטעויות. חזרה למשנתם העמוקה והאחראית של הנשיא לנדאו, המשנה לנשיא אלון ופרופ' גביון היא הדרך להפסיק לפחד מתיקון טעויות העבר, ולבנות מחדש את אמון הציבור במערכת המשפט שלנו. עלינו להכיר בצורך בתיקון זה, לנהל עליו דיון ענייני ומעמיק, ולתמוך בהשבת האזיון הראוי לרשויות השלטון במדינת ישראל. ■

מדור זה הינו מדור דעות שנועד לתת מקום לדעות שונות ומגוונות. אין לראות באמור בדעות אלה משום המלצה, 'עוץ משפטי' או עמדה רשמית של לשכת עורכי הדין במחוז חיפה.

החלת אמות מידה משפטיות על הסכמים פוליטיים היא "בלתי סבירה" ומסיגה את גבול הרשויות באופן מסוכן.

פרופ' רות גביון ז"ל, מבכירות המשפטניות בישראל וכלת פרס ישראל למשפט, הבהירה במאמרה⁵ משנת 1997 כי בדמוקרטיה ליברלית, הכרעות ערכיות ואידאולוגיות חייבות להיוותר בידי נבכרי הציבור בכנסת. גביון הדגישה כי לבית המשפט אין סמכות או לגיטימציה דמוקרטית לפסול חוקים בהיעדר חוקה שלמה שהתקבלה בהסכמה לאומית רחבה.

פרופסור דניאל פרידמן – שר המשפטים, בספרו "הארנק והחרב: המהפכה המשפטית ושברה"⁶, מציג שר המשפטים לשעבר, ביקורת מערכתית נוקבת ומנומקת היטב, על האקטיביזם השיפוטי של בית המשפט העליון בישראל, החל משנות השמונים ובדגש על תקופת נשיאותו של אהרן ברק.

חיים רמון – שר המשפטים, שר הפנים ומשנה לראש הממשלה: מטעם מפלגות העבודה וקדימה, בספרו נגד הרוח (2020), מציג כתב אישום נוקב, מתוך ה"ממסד" הפוליטי של מחנה המרכז-שמאל, נגד האופן שבו השתלטה המערכת המשפטית על תהליכי קבלת ההחלטות בישראל.

משילות, הייעוץ המשפטי והוועדה לבחירת שופטים

ברי אם כן כי הזעקה נגד האקטיביזם בבית המשפט אינה נחלת הימין בלבד, אלא בעיה משילותית ודמוקרטית עמוקה. הצעות החוק של הרפורמה נועדו לתקן עיוותים מבניים קשים שהשתרשו בשיטתנו בעשורים האחרונים. ראשית, העיוות המבני בוועדה לבחירת שופטים, המעניק לשופטי העליון זכות וטו מוחלטת המנציחה "שכפול גנטי" ומסכלת מינוי של שופטים בעלי תפיסת עולם שמרנית. דוגמה כואבת לכך היא סיכול מועמדו של פרופ' גביון עצמה לבית המשפט העליון בשנת 2005, אך ורק בשל כך שהחזיקה באג'נדה שמרנית המבקרת את האקטיביזם.

שנית, כוחו המופרז של מוסד הייעוץ המשפטי לממשלה, אשר הפך מדרג מיעוץ לדרג מחליט החוסם את מדיניות הממשלה. כפי שהתריעו שרי ממשלות לדורותיהם – ובהם שר המשפטים לשעבר פרופ' דניאל פרידמן בספרו "הארנק והחרב" והשר לשעבר חיים רמון בספרו "נגד הרוח" – כפיית עמדת היועמ"ש

⁵ רות גביון "המהפכה החוקתית: תיאור המציאות או נבואה המנשימה את עצמה" **משפטים** כח 21 (1997).
⁶ דניאל פרידמן **הארנק והחרב: המהפכה המשפטית ושברה** (2013).

שלטון המשפט

מאת: עו"ד עפר אטיאס

כאדם וכאזרח. הדרישה שמעמיד כל שלטון נבחר לאפשר לו למשול כרצונו כדי לממש את המטרות והיעדים אשר למענם הוא נבחר על ידי רוב העם, נראית לכאורה דרישה לגיטימית, אבל למעשה היא מבטאת דרישה לכוח בלתי מוגבל.

בעוד שאת סמכות החקיקה שיש לרוב מקרי בפרלמנט ניתן להגביל רק בדרך של יצירת חוקה, הדרך היחידה לרסן את כוחו הבלתי מוגבל של השלטון בתחום הביצועי הוא על ידי "שלטון המשפט".

"שלטון המשפט" נועד בראש ובראשונה לשמור על הערכים הבסיסיים של המדינה מפני רוב ארעי שנוצר לתקופה מוגבלת. כדי להשיג את מטרתו של "שלטון המשפט" מתחייב הכרח לשמור על עצמאותה ואי תלותה של הרשות השופטת, הן בכל הקשור לאופן מינוי השופטים והיעצים המשפטיים, והן בחובה השלטונית לאפשר להם להחליט באופן חופשי, ולציית לפסיקתם.

רק קיומה של הרמוניה מלאה בין השלטון לבין מערכת המשפט, תוך כיבוד הדדי של שתי הרשויות הללו, יבטיח את קיומו והתנהלותו של משטר דמוקרטי. אך בעוד שמערכת המשפט חייבת לנהוג מצידה באיפוק ובכבוד מול השלטון, השלטון חייב גם להכיר בעליונות של המשפט, ולציית לו מרצונו, למרות שאין למערכת המשפט כל כוח לכפות את רצונו על השלטון. כשהמנוח יוסף סטלין נקלע בזמנו לסכסוך עם הוותיקן עקב רדיפות שרדף את הכמורה הנוצרית, הוא שאל בלעג את השאלה כמה טנקים יש לאפיפיור. נראה לאחרונה שהמערכה שמנהל השלטון בישראל כנגד מערכת המשפט, מבוססת על הנחה זוה - שלפיה אין לשלטון המשפט כל כוח ממשי, להבדיל מכוחו המוסרי, כדי להגן על מעמדו. ■

מדור זה הינו מדור דעות שנועד לתת מקום לדעות שונות ומגוונות. אין לראות באמור בדעות אלה משום המלצה, 'עוץ משפטי' או עמדה רשמית של לשכת עורכי הדין במחוז חיפה.

אלה הנושאים לשווא את מהות השיטה הדמוקרטית, כשיטת ממשל המקדשת את ריבונות העם, ואת הכרעת הרוב בעם, רואים במערכת המשפט, בין שהיא באה לידי ביטוי בפסיקת בתי המשפט, ובין שהיא באה לידי ביטוי בחוות הדעת של שומרי הסף הידועים בתואר "יועצים משפטיים", כגורם אנטי דמוקרטי שאינו נבחר אלא ממונה, אשר פוגע בסמכותם של נבחרים לממש את המדיניות השלטונית שלהם.

יש להדגיש כי לכל שלטון מכל מין וסוג שהוא יש לכאורה כוח בלתי מוגבל, שכן בידי מרוכזות סמכויות חקיקה, סמכויות ביצוע, וסמכויות כפייה.

ממשלה שיש לה רוב בבית הנבחרים יכולה לחוקק חוקים, שריה יכולים להוציא לפועל את החלטותיהם, והם מחזיקים בכוחות האלימים שהמדינה מעמידה לרשותם כדי לכפות ולאכוף את החלטותיה, כגון משטרה, שירות בתי הסוהר, צבא ושירותי הביטחון למיניהם.

מול כוחו הבלתי מוגבל של השלטון עומד האזרח וזכויותיו, ואיתו הצדק בעמדה של התגוננות מתמדת, ולא פעם ידם על התחתונה.

נוכח פני הדברים הללו הקיימים עוד משחר ההיסטוריה הקימו "חכמי המשפט" לדורותיהם לצורך איזון הכוחות מול שלטון הכוח, שלטון אחר, הוא שלטון המשפט.

"שלטון המשפט" אין פירושו רק שהשלטון במדינה חייב לנהוג על פי חוקיה. גם ממשלות טוטליטריות נוהגות על פי חוקי מדינותיהן, אשר הן בעצמן חוקקו למטרותיהן. ראה השלטון הנאצי בגרמניה או שלטון האייתולות באיראן.

"שלטון המשפט" עומד על שלושה יסודות הכרחיים:

האחד – על כפיפות המדינה למשפט. כלומר המדינה כופפת מרצונה את עצמה לציית לשלטון, שאין לו כוח פיזי להשליט את עצמו על המדינה בעל כורחה.

השני – על אי תלות השופטים וכוח כפייתם. כלומר מסירת "שלטון המשפט" בידי שופטים בלתי תלויים להבדיל משופטים עושי רצונו של שלטון הרוב, מבטיחה את עצמאותם ומכירה בסמכותם לאכוף על רשויות המדינה ועל אזרחיה את החלטותיהם.

השלישי – על קדושת חיי הפרט וחירותו, לרבות זכויותיו

הטבה לעורכי דין ממחוז חיפה

הזדמנות להשתתף בסדרת פודקאסטים משפטיים ייחודית

עלות השתתפות - 800 ₪ + מע"מ

תקבלו 2 סרטונים
קצרים ערוכים לסושיאל

פרק באורך 30 דק'
של שיחה מקצועית

הקלטה באולפן
רדיו מקצועי

הפרק ישודר
ברדיו קול רגע

المحامي شادي سروجي
رئيس لجنة لواء حيفا وأعضاء اللجنة

עו"ד שאדי סרוגי'
יו"ר ועד מחוז חיפה וחברי הוועד

גב' גלית רוטנברג
בית הדין המשמעתי

עו"ד לוטם קצב רכזת
ועדת האתיקה

גב' וופא חורי איוב
מזכירת אתיקה

עו"ד מירה מטאנס
פרקליטת ועדת האתיקה

משולחנה של ועדת האתיקה במחוז חיפה

ועדת האתיקה המחוזית היא מוסד סטטוטורי ממוסדות של לשכת עורכי הדין על פי סעיף 6 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (להלן: "חוק הלשכה"). תפקיד ועדת האתיקה הוא לשמור על טוהר וכבוד מקצוע עריכת הדין.

ועדת האתיקה המחוזית הוקמה מכוח חוק הלשכה זה והיא מוסמכת לדון בתלונות המוגשות נגד עורכי הדין השייכים לאותו מחוז, ולהגיש קובלנות נגד עורכי דין במקרים המתאימים לכך, בהתאם לסעיף 63 לחוק הלשכה; לבקש להשית עונש על עורך דין שהורשע בפלילים בעבירה שיש עמה קלון, בהתאם לסעיף 75 לחוק הלשכה; להגיש בקשה להשעיה זמנית במקרה שבו הוגש נגד עורך דין כתב אישום פלילי בעבירה שיש עימה קלון, בהתאם לסעיף 78 לחוק הלשכה וכן לתת חוות דעת מקדימה לחברי המחוז בהתאם לסעיף 60א לחוק הלשכה.

ריכזה: עו"ד מירה מטאנס פרקליטת ועדת האתיקה.
צוות האתיקה בלשכת עורכי הדין: עו"ד לוטם קצב רכזת ועדת האתיקה, גב' וופא חורי איוב מזכירת אתיקה.
צוות בית הדין: גב' גלית רוטנברג רכזת בית הדין המשמעתי.

שאלות

פרסומת בעניין שיתוף פעולה של משרד עורכי דין עם שמאי

השאלתא:

עורך הדין העוסק בתחום המקרקעין פנה לוועדת האתיקה בשאלה האם רשאי משרדו לפרסם כי במסגרת הטיפול בעסקאות מקרקעין מבוצעות גם בדיקה שמאית, כאשר השמאות מבוצעות בפועל על ידי שמאי חיצוני, ורק במקרים שבהם נערכת בדיקה שמאית בפועל.

החלטה:

פרסום שלפיו משרד עורכי דין מעניק שירות של בדיקה שמאית, אף אם הבדיקה מבוצעת בפועל באמצעות שמאי חיצוני, עלול לעורר קושי בהתאם לכללי הפרסומת החלים על עורכי הדין. פרסום כאמור עלול להטעות את הציבור באשר למהות השירותים הניתנים על ידי משרד עורכי הדין, ובפרט ליצור מצג שלפיו משרד עורכי הדין עצמו מעניק שירות מקצועי שאינו נמנה עם מקצוע עריכת הדין. נוסף על כך, הצגה של השירות באופן היוצר זיקה בין משרד עורכי הדין לבין מתן שירותי שמאות עלולה לעורר קושי גם בהיבט של ייחוד המקצוע, וזאת מקום שבו נוצר מצג כי משרד עורכי הדין מעניק, כחלק משירותיו, שירות מקצועי המצוי בתחום עיסוקו של בעל מקצוע אחר. זאת ועוד, קיומו של שיתוף פעולה בין משרד עורכי דין לבין נותן שירות העוסק בתחום מקצועי אחר עומד בניגוד להוראות סעיף 58 לחוק הלשכה. לפיכך, יש להימנע מפרסום היוצר מצג שלפיו משרד עורכי הדין מעניק שירותי שמאות או בדיקה שמאית כחלק משירותיו המקצועיים, אף אם בפועל הבדיקה מבוצעת על ידי שמאי חיצוני.

ניגוד עניינים- ייצוג צדדים בעלי אינטרסים מנוגדים

השאלתא:

עורך דין פנה לוועדת האתיקה בבקשה להבהרה באשר לאפשרות ייצוג בבית המשפט לענייני משפחה בנסיבות שיפורטו להלן.

משרדו של עורך הדין ייצג ארבעה יורשים להוצאת צו קיום צוואת אמם המנוחה, שלפיו הם יורשים את עיזבון המנוחה בחלקים שווים ביניהם. עיזבון המנוחה כלל, בין היתר, כספים שהופקדו בחשבון בבנק בישראל, אשר חלק מהיורשים ביקשו למשוך. בין היורשים התגלעה מחלוקת בעניין משיכת הכספים, ובעקבות זאת סירב הבנק להיעתר לבקשה. הבנק התנה את ביצוע המשיכה בכך שכלל היורשים יחתמו על הבקשה, או לחלופין בהמצאת צו שיפוטי המורה לבנק לאפשר את משיכת הכספים. בנסיבות אלה, שאל עורך הדין הפונה האם הוא רשאי להגיש, בשם חלק מהיורשים, בקשה למתן צו שיפוטי לבית המשפט לענייני משפחה.

החלטה:

בנסיבות שתוארו בפנייה, מאחר שעורך הדין ייצג את כלל היורשים בהליך הוצאת צו קיום הצוואה, הגשת בקשה למתן צו שיי פוטי על ידו בשם חלק מהיורשים, כנגד היורשים האחרים, יוצרת ניגוד עניינים. במצב דברים זה, עורך הדין נדרש לייצג צדדים אשר האינטרסים שלהם מנוגדים, וזאת בניגוד לכלל 14 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986. לפיכך, בנסיבות המתוארות, אין עורך הדין רשאי לייצג חלק מהיורשים בהליך נגד היורשים האחרים, מקום שבו ייצג בעבר את כלל היורשים באותו עניין או בעניין הקשור אליו.

הגשת תצהיר מטעם עו"ד מייצג וכלל 36(א)

השאלתא:

עורך הדין הפונה מייצג לקוח אשר הלווה כספים לצד שלישי, וזאת כנגד חתימה על שטר חוב וכתב ערבות, כאשר החתימות נעשו על המסמכים בפני עורך הדין המייצג. משלא נפרעה ההלוואה, פתח עורך הדין המייצג, בשם לקוחו, בהליך בהוצאה לפועל לביצוע שטר החוב. שני הערבים הגישו התנגדות לביצוע השטר, מטעמים שונים. בעקבות הגשת התנגדות, הורה בית המשפט השלום על הגשת תגובה, וזו הוגשה על ידי עורך הדין המייצג. עורך הדין הפונה מבקש לדעת האם קיימת מניעה אתית לכך שיגיש תצהיר מטעמו, לתמיכה בבקשה להטלת עיקולים במעמד צד אחד, וזאת נוכח העובדה שהחתימות על שטר החוב וכתב הערבות נחתמו בפניו.

החלטה:

בנסיבות המתוארות בפנייה, הגשת תצהיר מטעם עורך הדין המייצג עלולה לעורר קושי אתי, שכן עשוי להיווצר מצב שבו עורך הדין יידרש להיחקר על האמור בתצהירו, ובכך ישמש הן כבא כוחו של הלקוח והן כעד מטעמו. מצב דברים זה, עלול לפגוע ביכולתו של עורך הדין להמשיך לייצג את הלקוח בהליך, בהתאם להוראות כלל 36(א) לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986.

לפיכך, ככל שהעובדות שעליהן מבוקש להצהיר הן עובדות שבידיעתו האישית של עורך הדין מכוח היותו נוכח במעמד החתימה, ובשים לב לאפשרות שיידרש להיחקר על תצהירו, על עורך הדין להביא בחשבון את המגבלה האתית הכרוכה בכך ואת האפשרות שלא יוכל להמשיך בייצוג הלקוח בהליך.

חיסיון עורך דין- לקוח וסודיות

השאלתא:

עורך הדין הפונה הגיש תביעה עקב פגיעה שאירעה לו כאשר נפל במדרכה בדרכו לפגישת עבודה עם לקוח. במסגרת בירור התביעה על ידי המוסד לביטוח לאומי, ביקשה חוקרת מטעם המוסד לביטוח לאומי את פרטי הלקוח, ובכלל זה את שמו המלא ואת מספר הטלפון שלו. עורך הדין פנה ללקוח וביקש את הסכמתו למסירת הפרטים, אולם הלקוח סירב לכך בתוקף. בנסיבות אלה, פנה עורך הדין לוועדת האתיקה בשאלה האם חיסיון עורך דין- לקוח חל על פרטים אלה, והאם הוא רשאי למסור אותם ללא הסכמת הלקוח.

החלטה:

בהתאם לכלל 19 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986, על עורך דין לשמור בסוד כל דבר שיובא לידיעתו בידי הלקוח או מטעמו, תוך מילוי תפקידיו המקצועיים, אלא אם הסכים הלקוח במפורש אחרת. עוד נקבע בכלל 19 כי הוראת הסודיות אינה חלה על גילוי בהליך משפטי, בחקירה או בחיפוש, מקום שבו הגילוי אינו חסוי מכוח סעיף 90 לחוק הלשכה. סעיף 90 לחוק הלשכה קובע כי דברים ומסמכים שהוחלפו בין לקוח לבין עורך דין ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח, לא יגלה אותם עורך הדין בכל הליך משפטי, בחקירה או בחיפוש, אלא אם ויתר הלקוח על חסינותם. לפיכך, ככלל, חלה על עורך הדין חובת סודיות ביחס למידע שהגיע לידיהו במסגרת הקשר המקצועי, ואין למסור פרטים החוסים תחת החיסיון או חובת הסודיות, ללא הסכמת הלקוח.

עם זאת, יש להבחין בין מידע החוסה תחת חיסיון עורך דין- לקוח לבין פרטים טכניים או מזהים של הלקוח, כגון שמו ופרטי ההתקשרות עמו. ככל שפרטים אלה כבר פורטו בכתבי בית דין או במסמכים שהוגשו במסגרת הליך משפטי, אין מניעה למסור אותם. כמו כן, כאשר פרטי הלקוח נדרשים במסגרת חקירה המתנהלת על ידי גוף מוסמך, אין מניעה למסור את הפרטים המבוקשים, ככל שאינם חוסים תחת סעיף 90 לחוק לשכת עורכי הדין.

חיסיון עו"ד לקוח- מתן הודעה במשטרה

השאלתא:

עורך הדין הפונה ייצג בעבר בעניינים הנוגעים להליכי זמני שהות בעניינים של קטינים. במסגרת חקירה משטרתית המתנהלת בעניין אותם קטינים, זומן עורך הדין למסור הודעה במשטרה. עורך הדין הבהיר לחוקר המשטרה כי אינו יכול למסור עדות על פרטי מידע הנוגע לפרטים שנמסרו לו במסגרת הייצוג ובמסגרת הקשר המקצועי עם לקוחו, וזאת נוכח חיסיון עורך דין- לקוח וחובת הסודיות החלה עליו. זאת, בפרט שעה שמדובר בהליכים רגישים הנוגעים למשמורת ולזמני שהות בעניינים של קטינים, ובשים לב לכך שהמידע שנמסר לעורך הדין במסגרת הייצוג חוסה, לשיטתו, תחת חיסיון עורך הדין- לקוח. לעמדת עורך הדין,

התייצבותו למסירת הודעה עלולה להביא לפגיעה ממשית בחיסיון המקצועי. לפיכך, ביקש עורך הדין הפונה כי ועדת האתיקה תפנה לגורם המוסמך בבקשה לבטל את הזימון למתן עדות, נוכח קיומו של חיסיון עורך דין- לקוח, וכן לקבל התייחסות הוועדה לדרך הפעולה שעליו לנקוט בנסיבות העניין.

החלטה:

ועדת האתיקה אינה מוסמכת לפנות לגורמים הרלוונטיים בבקשה לביטול זימון עורך דין למתן הודעה במשטרה. עורך הדין מחויב כלפי לקוחו בשמירת חיסיון עורך דין-לקוח במסגרת הליכי חקירה ומשפט, וזאת כל עוד לא ויתר הלקוח על החיסיון כדיון. לפיכך, במסגרת מסירת ההודעה במשטרה, על עורך הדין לעמוד על זכויותיו וזכויות לקוחו ולהימנע ממסירת מידע החוסה תחת החיסיון. עורך דין יהיה פטור מחובת השמירה על חיסיון עורך דין- לקוח במקום בו הלקוח ויתר על החיסיון או מקום שבו הוצגה בפניו החלטה שיפוטית המחייבת אותו למסור את המידע חרף החיסיון.

חובת הנאמנות והמסירות ללקוח וחובת ההגנות כלפי בית המשפט

השאלתא:

עורך דין פנה לוועדה בשאלות הנוגעות לחובותיו האתיות במסגרת ניהול הליך בבית הדין האזורי לעבודה, ובפרט ביחס להגשת ראיות שנמסרו לידיו. עורך הדין ציין כי בין הראיות שבידיו מסמכים הכוללים טענות המבוססות, בחלקן, על עדות מפי השמועה וכן על עדויות סברה והשערה. עוד ציין כי הלקוח מסרב לזמן את העדים הרלוונטיים לאותן ראיות למסירת עדות במסגרת ההליך. בנוסף, מסר עורך הדין כי הלקוח מתעקש כי יגיש ראיות המתייחסות למועדים החורגים מהמועדים שנקבעו בהחלטה שיפוטית מפורשת. בנסיבות אלה, ביקש עורך הדין לדעת האם מוטלת עליו חובה מקצועית להגיש מסמך, לבקשת הלקוח, אף אם לשיטתו המסמך מבוסס על עדות שמועה או על עדות סברה והשערה; האם קיימת חובה מקצועית להגיש מסמך חורג מהמועדים שנקבעו בהחלטה השיפוטית, או שמא מוטלת עליו חובה אתית להימנע מהגשתו, בין היתר על מנת שלא להטעות את בית המשפט ולא להכביד עליו בהגשת ראיות שאין להן משקל; וכן מהו האיזון הראוי בין חובת הנאמנות והמסירות ללקוח לבין חובתו של עורך הדין לנהוג בהגנות כלפי בית המשפט.

החלטה:

על עורך הדין מוטלת חובה להפעיל שיקול דעת מקצועי ועצמאי בכל הנוגע לניהול ההליך המשפטי, ובכלל זה בכל הנוגע לאופן הצגת טענות והגשת ראיות במסגרת ההליך. אין חובה על עורך דין לקבל כל הנחיה של לקוחו ביחס לאופן ניהול ההליך או להגיש כל ראיה שהלקוח דורש ממנו להגיש. חובתו של עורך הדין היא להפעיל את שיקול דעתו המקצועי, תוך שמירה על חובת הנאמנות והמסירות ללקוח ובה בעת על חובותיו כלפי בית המשפט וההליך המשפטי. באשר לשאלת קבילותן או משקלן של ראיות המבוססות על עדות מפי השמועה, סברה או השערה, הרי שהסמכות לקבוע אם ראיה מסוימת קבילה ומהו המשקל שיש לייחס לה נתונה לבית המשפט או לבית הדין בהליך. לעניין השאלה בדבר הגשת ראיות החורגות ממועדים שנקבעו בהחלטה שיפוטית, מדובר בפעולה שאינה עולה בקנה אחד עם החלטת בית המשפט או בית הדין. על עורך הדין להסביר ללקוח כי הגשת ראיות בניגוד למועדים שנקבעו בהחלטה השיפוטית עלולה להוות הפרה של אותה החלטה, וכי עליו לפעול לפי החלטות בית המשפט או בית הדין. ככל שהלקוח עומד על הגשת ראיות בניגוד להחלטה שיפוטית, על עורך הדין להבהיר לו את משמעות הדבר ואת הסיכונים הכרוכים בכך, לרבות האפשרות שבית המשפט או בית הדין יורה על הוצאות לחובת הלקוח או ייתן כל החלטה אחרת בעניין. חובת הנאמנות והמסירות ללקוח אינה גורעת מחובתו של עורך הדין לפעול בהתאם להחלטות בית המשפט ולשמור על הגנותיו של ההליך. לפיכך, על עורך הדין להפעיל את שיקול דעתו המקצועי באופן עצמאי, תוך איזון בין טובת הלקוח לבין חובותיו כלפי בית המשפט, ולהימנע מפעולה המנוגדת להחלטה שיפוטית.

פרסום עובדי משרד שאינם עורכי דין באתר האינטרנט של משרד עורכי דין

השאלתא:

עורכת דין פנתה לוועדה בשאלות הנוגעות לחובותיה האתיות במסגרת כללי הפרסומת ושאלה האם ניתן לפרסם באתר האינטרנט של המשרד, במסגרת פרטי הצוות המשרדי, את פרטיהם של עובדים שאינם עורכי דין, כגון עובדי מזכירות, הנהלת חשבונות ועובדים מנהליים?

החלטה:

משרד עורכי דין רשאי לפרסם באתר האינטרנט שלו את פרטיהם של עובדי המשרד שאינם עורכי דין, לרבות עובדי מזכירות, הנהלת חשבונות ועובדים מנהליים, וזאת בכפוף להוראות הדין ולכללי האתיקה המקצועית החלים על פרסום של עורכי דין. בכלל זה, על הפרסום לעמוד בהוראות כללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), תשס"א-2001, ובפרט להבטיח כי אין בפרסום כדי להטעות את הציבור, לפגוע בו או לפגוע בכבוד מקצוע עריכת הדין. כמו כן, פרסום פרטי של עובד המשרד שאינו עורך דין מותנה בקבלת הצהרה והסכמה בכתב מאת העובד, ביחס לפרטי הפרסום, בהתאם להוראות סעיף 3(ה) לכללי הפרסומת. לפיכך, ניתן לכלול באתר המשרד, במסגרת הצגת "צוות המשרד" גם עובדים שאינם עורכי דין, ובלבד שהפרסום נעשה בהתאם לתנאים ולהוראות האמורות.

שיבת ועדת האתיקה במחוז חיפה

פסיקה

שליחת יד בכספים בעסקת מכר

ב"פ 42/24 - בית הדין המשמעתי המחוזי של לשכת עורכי הדין במחוז חיפה גזר את דינה של הנקבלת, לאחר שהורשעה בביצוע עבירות אתיות של שליחת יד בכספי לקוח, אי החזקת כספי פיקדון בחשבון פיקדון, הפרת חובת נאמנות כלפי הלקוח, אי כיבוד פסק דין, התנהגות שאינה הולמת את מקצוע עריכת הדין, ואי שמירה על כבוד מקצוע עריכת הדין. בהתאם לעובדות בהן הורשעה הנקבלת, במסגרת ייצוג בהסכם מכר, היא לא פתחה חשבון נאמנות, לא העבירה את מלוא תמורת המכר ללקוחותיה חרף קיומם של כל התנאים הדרושים לכך, אולם העבירה למוכרים סך של 156,380 ₪ בלבד, והותירה בידיה סך של 813,620 ₪. פניות אליה ע"י המוכרים לא נענו. המוכרים הגישו נגד הנקבלת תביעה אזרחית וקיבלו פסק דין שחייב את הנקבלת לשלם למוכרים סך של 877,939 ₪ ושכר טרחה והוצאות משפט בסך 48,651 ₪. אולם הנקבלת לא כיבדה את פסק הדין ולא שילמה למוכרים את אשר חויבה לשלם לפי אותו פסק דין. גם לאחר שננקטו נגדה הליכי הוצאה לפועל, הנקבלת לא שילמה את חובה. במסגרת הטיעונים לעונש ביקשה הקובלת להשית על הנקבלת עונש של הוצאה לצמיתות מהלשכה בנוסף לרכיב פיצוי לנפגעי העבירה והוצאות ללשכה. הקובלת הדגישה את חומרת המעשים שבוצעו על ידי הנקבלת, חומרת העבירות ונסיבות ביצוען ואת העובדה כי אין מדובר בהרשעה ראשונה של הנקבלת אשר לחובתה עבר משמעתי מכביד. בית הדין קבע כי חומרת העבירות מחייבת הטלת ענישה משמעותית והשית עליה עונש של **הוצאה לצמיתות מלשכת עורכי הדין** בנוסף לכל תנאי בר הפעלה במצטבר, **פיצוי** לכל אחד מהמתלוננים בסך 25,000 ₪ **והוצאות** ללשכת עורכי הדין בסך 10,000 ₪.

עורך דין שהיה גם המתווך

ב"פ 21/24 - הנקבל הורשע, לאחר ניהול הליך הוכחות, בעבירות של הפרת כלל עיסוק אחר, התנהגות שאינה הולמת את מקצוע עריכת הדין ופגיעה בכבוד מקצוע עריכת הדין, לאחר שייצג אישה בהליך מכירת דירתה, לרבות טיפול בהסרת עיקולים שרצו על הדירה ובמקביל טיפל בעניינה כמתווך. בין הנקבל והאישה נחתם הסכם שכר טרחה הן לעניין ייצוג משפטי והן לעניין הטיפול כמתווך. בהכרעת הדין קבע בית הדין המשמעתי כי מדובר בניגוד עניינים מובהק ובכשל בהתנהלות הנקבל כעורך דין, הפוגעת בטוהר הייצוג ובאמון הציבור במקצוע עריכת הדין, גם אם הנקבל עשה את המעשה "בתמימות" כפי

שנטען. הקובלת בטיעונים לעונש ציינה את הפגיעה בכבוד המקצוע ומעמדו וכן בציבור עורכי הדין אולם בשל היותה הרשעה ראשונה של הנקבל, הסתפקה הקובלת בעתירה לעונש של השעייה על תנאי והוצאות לטובת הלשכה. במסגרת גזר הדין קבע בית הדין המשמעתי כי יש ממש בטיעוני הקובלת לפיהם מעשיו של הנקבל הינם פסולים, באופן שהם פוגעים בציבור עורכי הדין, בשים לב שלקוחות עורכי הדין, נותנים בעורכי הדין אמון כי יטפלו בהם מתוך אחריות ושליחות. בית הדין מצא לנכון להתחשב לקולא בנסיבותיו האישיות של הנקבל ולהטיל עליו עונש של השעייה על תנאי למשך 6 חודשים למשך 3 שנים שלא יבצע אחת או יותר מהעבירות בהן הורשע והוצאות לטובת הלשכה בסך 800 ₪.

הגשת מסמך מזויף בלשכת ההוצאה לפועל

ב"פ 30/24 - הנקבל הורשע בעבירות של שימוש במסמכים מזויפים, הפרת חובת נאמנות כלפי לקוח, הטעייה, פגיעה בכבוד מקצוע עריכת הדין, אי מתן תשובה לתלונה. בהתאם לעובדות הקובלנה בה הורשע, הנקבל ייצג לקוח שהיה חייב בהליך הוצאה לפועל. הנקבל הגיש בשם הלקוח בקשה לעיכוב הליכים וצירף לבקשה מסמך מזויף הנחזה להיות אישור לקליטת בקשה לפתיחת הליכי חדלות פירעון, בכותרתו צוין שם שאינו צד להליך ובגוף הבקשה צוין שמו של הלקוח עם פרטי תיק אחר שאינו שייך ללקוח. בהמשך, הגיש הלקוח בהנחיית הנקבל מסמך מזויף הנחזה להיות החלטה של הממונה על הליכי חדלות פירעון ושיקום כלכלי על מתן צו פתיחת הליכים, כאשר בכותרת המסמך הופיע מספר תיק ממונה ומספר תיק בית משפט שאינם שייכים ללקוח. כמו כן, הנקבל לא השיב לפניית ועדת האתיקה ולא מסר את תגובתו לתלונה. במסגרת גזר הדין עמד בית הדין על הערכים עליהם מבוסס מקצוע עריכת הדין אשר הם כיבוד החוק, תום לב, היגיון ויושר וכן על החובה המוטלת על עורך הדין לפעול בנאמנות ומסירות כלפי לקוחו. כמו כן, קבע בית הדין כי עבירות המרמה שביצע הנקבל פגעו בערכים מוגנים שעניינם תקינות מסמכים רשמיים של מדינת ישראל והיכולת לפעול בהתאם למסמכים אלו ומהווים פגיעה בסדר הציבורי מעצם טיבם. לפגיעה זו מתווספת "פגיעה קשה באמון הציבור ובמערכת המשפט" אשר היא בבחינת הנכס היקר ביותר של כל מדינה דמוקרטית מקום בו עורכי הדין הם אחד מיסודותיה של מערכת המשפט, על כן, שימוש במסמכים מזויפים כלפי רשות שיפוטית/ מעין שיפוטית פוגע לא רק בלקוח- מקום בו חלקם של עורכי הדין במערכת המשפט, מבוסס בין היתר, על יושרם ועל יכולתם של גופי המדינה והציבור ליתן בהם אמון". בית הדין בסופו של דבר הטיל על הנקבל עונש של השעייה בפועל למשך 54 חודשים במצטבר לכל עונש השעייה אחר, השעייה על תנאי לתקופה של 24 חודשים למשך 5 שנים, הוצאות לטובת הלשכה בסך 8000 ₪.

הזנת הטיפול בלקוח

ב"פ 23/24 - הנקבל הורשע בעבירות של שליחת יד בכספי הלקוח, התנהגות בלתי הולמת מקצוע עריכת הדין, פגיעה בכבוד מקצוע עריכת הדין, הפרת חובת הנאמנות והמסירות כלפי לקוח והזנת הטיפול בלקוח, הפסקת טיפול בלקוח שלא כדין ואי מתן תשובה לתלונה. הנקבל הורשע על רקע מחדלו בטיפול בעניין הסדרת חובותיו של הלקוח אשר פנה אליו על מנת להושיעו ממספר תיקי הוצאה לפועל שנפתחו נגדו. לצורך הטיפול, העביר הלקוח אל הנקבל ו/או למי מטעמו, לבקשת הנקבל, כספים בסך כולל של 5200 ₪. בפועל, הנקבל לא עשה דבר במסגרת הטיפול בעניינו של הלקוח, וזאת על אף הפניות החוזרות ונשנות של הלקוח אל הנקבל במשך תקופה ממושכת וארוכה. בשל הזנת הטיפול על ידי הנקבל, חובו של הלקוח הלך וגדל ובשלב מסוים הוטל עיקול כספי באחד מהתיקים שנפתחו נגדו. במסגרת הטיעונים לעונש, הדגישה הקובלת את חומרת העבירות ואת נסיבות ביצוען; את עברו המשמעתי המכביד של הנקבל; את היעדר לקיחת האחריות והיעדר הבעת חרטה מצדו; וכן את העובדה כי המחדל כלפי הלקוח לא הוסר. נוכח האמור, ותוך הפניה לפסיקת בית המשפט המחוזי בירושלים, עתרה הקובלת להטלת עונש של הוצאה לצמיתות מן הלשכה, לצד חיוב הנקבל לפיצוי למתלונן ובהוצאות לטובת הלשכה. במסגרת גזר הדין, עמד בית הדין המשמעתי על חומרת העבירות שבהן הורשע הנקבל, וציין כי מדובר בעבירות המכתימות את ציבור עורכי הדין כולו ופוגעות בליבת מקצוע עריכת הדין- האמון הניתן בעורך הדין על מנת שיפעל בנאמנות ובמסירות עבור מי שפונה לקבלת עזרה משפטית. בית הדין נתן משקל גם לעברו המשמעתי המכביד של הנקבל, וכן להיעדר נטילת האחריות והיעדר הבעת חרטה על מעשיו. בסופו של דבר, קבע בית הדין כי הצטברות הרשעותיו הקודמות של הנקבל מגיעה לכדי מסה קריטית אשר מצדיקה את הרחקת הנקבל מן הלשכה לצמיתות. לפיכך, הורה בית הדין על הוצאתו של הנקבל לצמיתות מן הלשכה וכן הטיל עליו פיצוי ללקוח בסך 7500 ₪ והוצאות לטובת הלשכה בסך 5000 ₪.

חדשות הלשכה בחיפה

יוזמות, השתלמויות, פעילויות,
וכל מה שקרה וקורה במחוז

יום עיון

חשבונות ישראל

עקרונות, עדכונים ותקיקה

6.10.2026

בית הפרקליט שד' בן גוריון 6 חיפה

עו"ד מימון טולדנו

משנה ליו"ר ועד מחוז חיפה
יו"ר (משותף) ועדת מיסים

עו"ד נסים זהר

יו"ר (משותף)
ועדת מיסים

דברי ברכה:

עו"ד מימון טולדנו, משנה ליו"ר ועד מחוז חיפה ויו"ר (משותף) ועדת מיסים
עו"ד שאדי סרוג'י, יו"ר מחוז חיפה

יואל חלימי

מנהל אגף בכיר, שומה וביקורת, רשות המיסים

שאלות
ותשובות

שעות ההרצאה:

16:30 - 18:45

לשכת עורכי הדין בישראל-ועד מחוז חיפה

THE ISRAEL BAR - HAIFA DISTRICT COMMITTEE

نقابة المحامين في إسرائيل-لجنة لواء حيفا

עו"ד שאדי סרוג'י

יו"ר ועד מחוז חיפה וחברי הוועד

المحامي شادي سروجي

رئيس لجنة لواء حيفا وأعضاء اللجنة

לשכת קשר חדשה בבית המשפט בעכו!

גם עורכי הדין המופיעים בבית המשפט בעכו, יוכלו בקרוב לעצור למנוחה קלה והתארגנות בלשכת קשר חדשה, שתועמד לרשות עורכי הדין במבנה בית המשפט. מדובר בצורך שעלה מהשטח שוב ושוב במשך שנים רבות, ומגיע כעת לפתרון בעקבות יוזמה של יו"ר המחוז שאדי סרוג'י, ובעזרת השותפים לדרך: מר ישראל חן מנהל מחוז חיפה בהנהלת בתי המשפט, נשיאת בתי משפט השלום השופטת שלי אייזנברג וסגנית הנשיאה בעכו השופטת אביגיל זכריה. לשכת הקשר בעכו תצטרף לארבע לשכות קשר שכבר היום עומדות לרשות עורכי הדין במחוז: בבית המשפט בחיפה, בחדרה, בסכנין ובקריות. הלשכות הנעימות מחכות לארח את עורך הדין שמבקש מקום לשבת ולחזור על החומר, את עורך הדין העייף שסיים כעת דיון הוכחות, ואת מי שיש לו עוד זמן עד הדיון ומבקש מקום נוח להמתין בו.

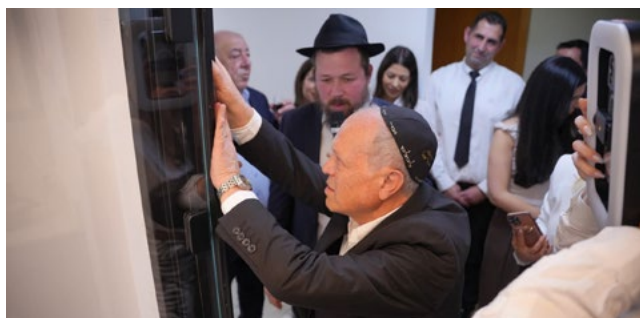
מתחילים בעבודות מיד אחרי החגים!

לשכת הקשר המתוכננת בעכו - הדמיה (סאבא אדריכלים)

כבר בפעילות לשכת קשר חדשה בבית משפט השלום בקריות

בשנה האחרונה גם עורכי הדין שהגיעו לבית המשפט בקריות נהנים משירותי לשכת קשר בבית המשפט. הלשכה נחנכה בכנס השקה במעמד מכובדים רבים. נשאו דברים וברכו עו"ד שאדי סרוג'י, יו"ר ועד מחוז חיפה, עו"ד מימון טולידנו, המשנה ליו"ר המחוז ויו"ר אשכול קריות, עו"ד ערן בקר, מ"מ יו"ר המחוז ועו"ד וואל חלאילה, יו"ר ועדת ההתמחויות הארצית. כב' השופטת, שירי היימן, ס. הנשיאה לענייני משפחה בקריות, נתנה את ברכתה להצלחת השלווה ושיתוף הפעולה המלא. נכחו שופטי בית המשפט קריות, המזכירה הראשית, חברי ועד מחוז חיפה, מנכ"ל וסגנית עופר-הקריון ועורכי דין רבים מהמחוז.

הכל חוזר למקום

בשבועות האחרונים מתקיימת חזרה הדרגתית - איש איש למקומו. זאת לאחר חודשים ארוכים שבהם חלקים ניכרים מהמערכת המשפטית בחיפה היו מפוזרים ב"גלות" - בבניינים אחרים בעיר - בעקבות פגיעת הטיל האיראני בסמוך לקרית הממשלה.

השיפוצים שהתקיימו באינטנסיביות בבניין ה"טיל", בבניין בית המשפט ובבניינים הסמוכים, אפשרו לפעילות לחזור ולהתקיים, ולפרקליטים לשוב למשרדיהם ולמקומם הטבעי. כבר מרגע הפגיעה, לשכת עורכי הדין בחיפה שילבה כוחות עם המשרדים השונים שנפגעו, סייעה באיתור פתרונות ובתיאום, ואף אירחה בבית הלשכה ישיבות עבודה וכינוסים הכרחיים.

ועתה הסתיים השיפוץ בבית המשפט, המסדרונות והחדרים נפתחו לעבודה, חלונות הזכוכית תוקנו, וניתן לנשום לרווחה ולחזור לעבודה. בנין הטיל עדיין בשיפוץ אבל מתאפשרת חזרה ליותר ויותר חלקים ממנו.

בימים האחרונים התקבל בלשכת עורכי הדין מכתב תודה מהמשנה לפרקליט המדינה לעניינים אזרחיים, עו"ד איתן לדרר, אשר הודה על החיבוק החם שקיבלה פרקליטות המדינה מצוות לשכת עורכי הדין בחיפה. זהו המחזז, ואלה הם האנשים בו, כולנו יחד באותה סירה - בחירום ובשגרה.

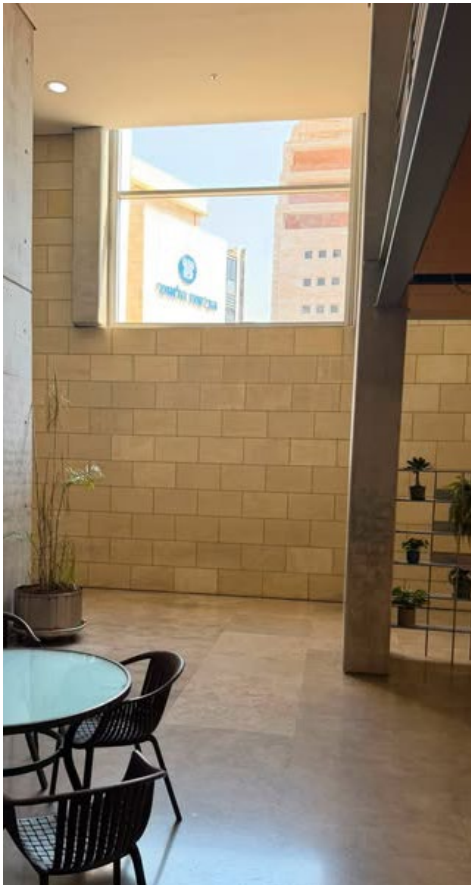
יו"ר מחוז חיפה שאדי סרוגי בביקור בבית המשפט סמוך לפגיעה

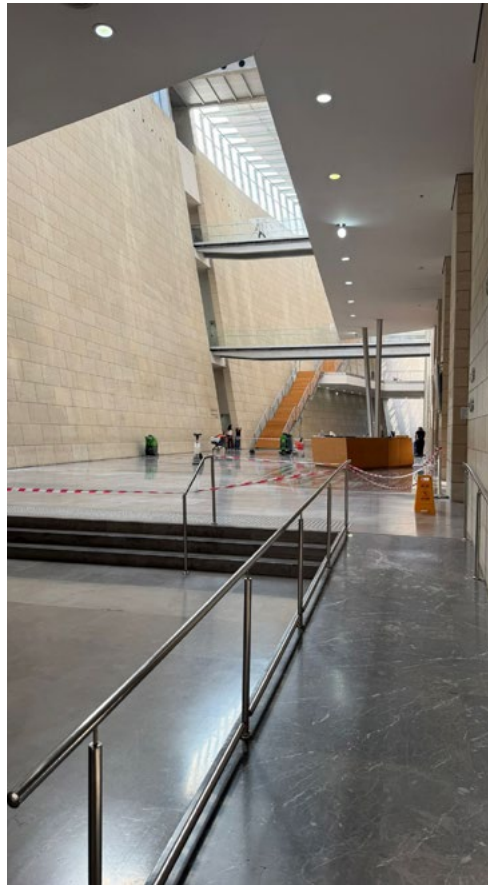
הסגנויה הציבורית מתארכת לישיבת עבודה בבניין הלשכה

השופטת תמר פרי נאות עם חיילי פיקוד העורף זמן קצר אחרי פגיעת הטיל

האור חזר ללשכת הקשר בחיפה, עם תיקון הזגוגית השבורה

בית המשפט לאחר השיפוץ

בנין הטיל עדיין בשיפוצים, אבל כבר חזר לאכלוס חלקי

מדינת ישראל
שר המשפטים
השירות לפרקליט המדינה
(עניינים אזרחיים)

7. בשם כל מנהל היחידות והשכדים אבקש להיבט תודה והערכה לכם ובאמצעותכם לזכות המחוז ולכל צוות העובדים

מכבוד רב ובתודה,
איתן לדרר, עו"ד
מנהל לפרקליט המדינה
(עניינים אזרחיים)

הערת:
עו"ד עמית בבר, ראש לשכת עורכי הדין בישראל
מנהל יחידות משרד המשפטים במחוז חיפה

שר המשפטים | ת.ד. 44000, ירושלים 6104002 | דוא"ל: shm@shem.gov.il

מדינת ישראל
שר המשפטים
השירות לפרקליט המדינה
(עניינים אזרחיים)

כ"ז תמוז תשפ"ד
11 יולי 2024

לכבוד
עו"ד שארית פורז
יו"ר ועד מחוז חיפה
לשכת עורכי הדין

לכבוד
גב' רבקה אלמון
מנהלית מחוז חיפה
לשכת עורכי הדין

שבת סרב,

הדיון: העברת ענייני משפט מחוז חיפה ליחידות משרד המשפטים שפוצו בקריית הממשלה

- ביום א' חודש בתדונה יחידות משרד המשפטים למחוז הקבע בבנין הטיל בקריית הממשלה לאחר למעלה משנה.
- במסגרת תפקידי כמפקח בחירום על שירותי חיפה והפז של משרד המשפטים אני לעיתים וסלוח את יחידות המשרד בתחומות עם המבצב בו מבצב עמק ממו 20-20 ליוני 2023.
- במסגרת זו הוחלט על לחיבור העו"ד של העו"ד חנה בלשכת עורכי הדין לכלל יחידות המשרד. המחוז היה כחן בכות, פניות ורגשות.
- מרגע הראשון פתח המחוז את שירותיו והציע לטווח עובדים לנסיים, ליישוב ולעבודה שוטפת. זה בבית הפרקליט וזה בלשכת הקשר. לכל אורך התהליך הציע המחוז כל עזרה ליחידות המשרד.
- לצד העזרה המעשית היה בכך גם חיבור של משט לטווחים ולעובדים בתקופה קשה זו.
- בהכיר את המחוז הפיתוח הזה ואת העמדים בראשו, כמוכן לא התפעלי, אבל התרשתי.

עו"ד חנה | קריית הממשלה | עו"ד דוד בן גוריון, ירושלים 6104002, דוא"ל: shm@shem.gov.il

מכתב תודה מעו"ד איתן לדרר, המשנה לפרקליט המדינה לעניינים אזרחיים

לא שותקים מול האלימות

עצרת מחאה לאחר שהותקף הפרקליט סאלח נעמה

על רקע האלימות הגוברת נגד עורכי הדין ומערכת המשפט, חברי מחוז חיפה יצאו שוב ושוב להשמיע קול ברור נגד האלימות. מעצרות המחאה בחיפה ועד להפגנה בסכנין, עמד המחוז לצד עורכי הדין שנפגעו, לצד מערכת המשפט ולמען הזכות של כל עורכת ועורך דין למלא את תפקידם ללא פחד וללא מורא. המסר היה חד וברור: פגיעה בעורך דין בשל עבודתו אינה עניין פרטי – היא פגיעה בשלטון החוק ובמערכת המשפט כולה.

עומדים ביחד בחזית בית המשפט בחיפה, לאחר הרצח של עו"ד ארבל פלדמן ז"ל

מפסיקים את הדיונים בחיפה לאחר הפגיעה בביתו של כבוד השופט נעם סולברג

הפגנה בסכנין לאחר מקרי ירי לעבר עורכי דין והצתות בצפון

גישור ובוררות קרוב למשרד

הצטרפו למאגר הבוררים והמגשרים

קורס גישור בלשכת עורכי הדין במחוז חיפה

לשכת עורכי הדין במחוז חיפה מקדמת פתרון סכסוכים בדרכים אלטרנטיבות, מתוך תפיסה כי פתרון הסכסוך מחוץ לבית המשפט טוב לכל הצדדים, מייעל ומקצר את ההליכים, ומפחית מהעומס על מערכת המשפט.

הלשכה מעמידה לרשות עורכי הדין במחוז מנגנון למינוי בוררים ומגשרים, מכשירה מגשרים באמצעות השתלמויות ומאפשרת שכירת חדרים לצורך קיום בורריות וגישורים במחוז.

אנו קוראים לעורכי הדין במחוז להציע מועמדותם למאגר הבוררים והמגשרים של המחוז, באמצעות רישום באתר האינטרנט של לשכת עורכי הדין במחוז חיפה.

תניית בוררות מקומית

למה לנסוע למרכז כדי לקיים בוררות? זה בידיים שלכם - כאשר אתם מכינים הסכם ובו תניית בוררות, תוכלו לקבוע כי הבורר ימונה על ידי ראש מחוז חיפה של לשכת עורכי הדין. בלשכת עורכי הדין במחוז חיפה מטפלים במהירות בבקשות למינוי בוררים ומגשרים, ועושים מאמץ למנות עורכי דין מקומיים, הנמצאים קרוב אליכם.

הבית שלכם בלשכה

צריכים חדרים לישיבות, גישורים, בוררות ופגישות עם לקוחות?

מוזמנים אלינו בין השעות 9:00 - 15:00 | בתיאום מראש עם מזכירות הלשכה
ib@haifabar-law.org.il | 04-8537015/7

בנוסף עומדים לרשותכם:

מכונות צילום, פקסמיליה, תוכנת נבו, עמדת קפה ועוד...

עו"ד שאדי סרוג'י
יו"ר ועד מחוז חיפה וחברי הוועד
المحامي شادي سروجي
رئيس لجنة لواء حيفا وأعضاء اللجنة

לשכת עורכי הדין בישראל - ועד מחוז חיפה
THE ISRAEL BAR - HAIFA DISTRICT COMMITTEE
نقابة المحامين في اسرائيل - لجنة لواء حيفا

השתלמויות מקצועיות קרוב לבית ולמשרד

כנס יפוי כח מתמשך במלון גארדן בחיפה, בהובלת יו"ר ועדת יפוי כח מתמשך במחוז חיפה עו"ד יעל פנקס, ומ"מ יו"ר הועדה עו"ד איריס טנצר, ובהשתתפות עו"ד תמירה אלטר – מנהלת מחוז חיפה והצפון באפוסטרופוס הכללי

כנס דיני המשפחה של מחוז חיפה, בהשתתפות כבוד השופטת יעל וילנר, שופטת בית המשפט העליון. רכזי הכנס: עו"ד טל זלץ, עו"ד סופי ספקטור, עו"ד שירן בכר, עו"ד ענבל הראל, עו"ד הדס פרידמן כהן

סדנת הוצאה לפועל בשלוחות סכנין עם כ-100 משתתפים בריכוז אקדמי של עו"ד לובנה כליבאת

השתלמות בדין השרעי בסניף סכנין

כנס נזיקין וביטוח של מחוז חיפה - כנס מקצועי רחב שעסק ברשלנות רפואית, נזקי גוף, תאונות דרכים, ביטוח ועדכוני פסיקה, בריכוז אקדמי וארגון של עו"ד ערן בקר, יו"ר (משותף) פורום נזיקין וביטוח (ארצי)

כנס חיפה למשפט

יום עיון בנושא תיקון 21 לחוק הכשרות המשפטית

עו"ד איתן לדרר, המשנה לפרקליט המדינה לעניינים אזרחיים מעביר סדנה בנושא חיבור שאלונים בהליכים מקדמיים

כנס המיסים של מחוז חיפה, בהשתתפות ראש רשות המסים עו"ד שי אהרונוביץ', וברכוז של ועדת המסים במחוז חיפה: עו"ד מימון טולדנו, עו"ד אתי לוסקי, עו"ד לירון פריימן, עו"ד נסים זהר, עו"ד תמיר קלדרון ועו"ד נעים מוסא.

השתלמות בנושא התחדשות עירונית בחיפה בריכוז אקדמי של עו"ד אדיר צבי ועו"ד בילי מצגר

"מסירים את הגלימה" – מפגשי שיח בגובה העיניים עם שופטי בית המשפט לענייני משפחה בחיפה, יוזמה משותפת של מחוז חיפה ובית המשפט לענייני משפחה בחיפה, בהובלה האקדמית של סגנית הנשיאה, השופטת ד"ר שירי היימן

כנס דיני העבודה של מחוז חיפה, בריכוזם של כבוד השופט טל גולן, עו"ד נביל עתאמנה, עו"ד ארנית זונברג, עו"ד רועי סבג ועו"ד שרון פוקס

בית הספר לבנייה מלאכותית
לעורכי דין
לשכת עורכי הדין מחוז חיפה

סדנת AI לעורכי דין מהבסיס ועד הבניה

סדנה מעשית בת חמישה מפגשים, לעורכי דין שמתחילים עם AI
עובדים עם הכלים המובילים

Gemini, Claude, ChatGPT, NotebookLM

ויוצאים עם ידע וכלים מעשיים להפעלה במשרד

בהנחיית אופק לוי - מתכנת, מומחה לבנייה מלאכותית ולבניית סוכני
בינה מלאכותית, מנהל סוכנות לשיווק דיגיטלי מנוהלת על ידי AI

05.11

פרונטלי

16:30

12.11

Zoom

16:30

19.11

פרונטלי

16:30

26.11

Zoom

16:30

03.12

Zoom

16:30

01

הבסיס, הכלים
ואומנות הפרומפט

02

ניתוח תיקים ומחקר משפטי
עם NOTEBOOKLM

03

ניסוח מסמכים ובניית
נכסים דיגיטליים למשרד

04

הסוכנים הראשונים
שלכם

05

אוטומציה וסוכנים
אוטונומיים

עלות לעו"ד: 1,000 ש"ח. 50% הנחה למשרתי מילואים.

המעוניינים יירשמו בלינק | פרטים נוספים בטל' 04-8537078/9 | התכנית כפופה לשינויים

المحامي شادي سروجي
رئيس لجنة لواء حيفا وأعضاء اللجنة

עו"ד שאדי סרוגי
יו"ר ועד מחוז חיפה וחברי הוועד

סדנת

אומנות הבינה המלאכותית בעולם המשפט

סטודיו פיקסל

AI

בית הספר לבנינה מלאכותית
לעורכי דין

לשכת עורכי הדין מחוז חיפה

פרופ' אמיר חורי
חוקר ומרצה בתחום הקניין הרוחני וטכנולוגיות
מתקדמות, לרבות בינה מלאכותית במרחב
הפרקטי המשפטי.

17:00-19:30

08.10 | 14.10 | 21.10 | 2026

3 מפגשים

3

אתיקה מקצועית, חיסיון וניהול
סיכונים במשרד עורכי דין

מפגש שלישי - 21.10

תכנים

- גבולות המותר והאסור בשימוש בבינה מלאכותית בארץ ובעולם.
- שמירה על סודיות הלקוח וחסיון עורך דין בעת הזנת מידע למודלים ציבוריים.
- היבטי קניין רוחני (זכויות יוצרים בתוצרי AI) והאחריות המקצועית על תוצרים שנוצרו באמצעות בינה מלאכותית.
- ווקטורים וכיוונים לעניין שימוש בבינה מלאכותית בעבודת עורכי הדין.

2

Prompt Engineering
למשפטיים: ניסוח שאלות,
כתיבה וניתוח מסמכים

מפגש שני - 14.10

תכנים

- כיצד להגדיר תפקיד, הקשר, מטרה ומגבלות לקבלת תוצאות מדויקות.
- סימולציות לאופן בניית וניסוח של: מכתבים הסכמים כתיב טענות ועוד...
- ניתוח מסמכים משפטיים ארוכים.

1

יסודות הבינה המלאכותית
בעולם המשפט ומיפוי
פלטפורמות AI

מפגש ראשון - 08.10

תכנים

- מבוא למודלי שפה כדולים (LLMs) – כיצד המכונה "חושבת", כיצד היא פועלת והיכן היא עלולה לטעות (Hallucinations).
- סקירה והשוואה בין הפלטפורמות המובילות: ChatGPT (OpenAI)- Claude (Anthropic)- Gemini (Google)- LIZZY- ופלטפורמות מתקדמות נוספות.
- פתיחת סביבת עבודה והיכרות ראשונית עם ממשקי המערכות.

עלות לעו"ד: 1,000 ₪. 50% הנחה למשרתי מילואים.

המעוניינים יירשמו בלינק | פרטים נוספים בטל' 04-8537078/9 | התכנית כפופה לשינויים

المحامي شادي سروجي
رئيس لجنة لواء حيفا وأعضاء اللجنة

עו"ד שאדי סרוגי
יו"ר ועד מחוז חיפה וחברי הוועד

כנס השמה - מפגשים בין אנשים

לשכת עורכי הדין במחוז חיפה מחברת בין המעסיקים במחוז לבין העובדים הפוטנציאליים. גם בשנת 2027 נקיים כנס השמה שאליו ניתן יהיה להגיע כדי להכיר, לשמוע, להתרשם - ולמצוא עבודה.

בכנס האחרון שהתקיים בריכוז עורכות הדין ענת שטיינשיד ויפעת שי יוספזון, ניתן היה לעבור בין דוכנים של הפרקליטות, הסניגוריה הציבורית, המשטרה, ומשרדי עורכי הדין בחיפה.

מה קורה במחוז?

ועד המחוז

במחוז חיפה חברים כ-12,000 עורכי דין ובתחומם שטח גיאוגרפי רחב ויישובים רבים. חברי ועד המחוז פועלים בהתנדבות, מתכנסים תדיר ומעלים בעיות ופתרונות הרלוונטיים לעורכי הדין במחוז. ועד מחוז חיפה של לשכת עורכי הדין ימשיך ויפעל לטובת ולרווחת החברים הרבים.

מינוי נציג לשכת עורכי הדין לוועדת הסנגוריה הציבורית

יו"ר ועד המחוז עו"ד שאדי סרוגי מונה לשמש כחבר בוועדת הסנגוריה הציבורית, בראשות שר המשפטים יריב לוין. בישיבה השתתפו כב' השופט בדימוס אליקים רובינשטיין, מנכ"ל משרד המשפטים איתמר דונגפול וחברים נוספים. בישיבת הוועדה הוארכה כהונתה של עו"ד ענת מייסד כנען, הסנגורית הציבורית הראשית, למשך חמש שנים נוספות. עו"ד סרוגי הדגיש בוועדה את הצורך בקיומם של מנגנוני פיקוח ובדיקה ברורים ומקצועיים באשר לזכאות לייצוג על ידי הסנגוריה הציבורית, כדי להבטיח שהייצוג הציבורי ינתן למי שהדין והנסיבות מצדיקים זאת.

מוסמכים חדשים

בטקס ההסמכה של לשכת עורכי הדין בחודש יולי האחרון, הצטרפו למחוז חיפה 193 עורכי דין מוסמכים חדשים, אשר הושבעו בטקס מרגש בבנייני האומה. הרבה הצלחה!

ישיבות הועדות המקצועיות

הועדות המקצועיות במחוז פעילות ותוססות, מתכנסות באופן תקופתי סביב השולחן הארוך בבית הלשכה ובמוקדים השונים, ומקדמות נושאים הרלוונטיים לעבודת עורכי הדין במחוז. בתמונה למעלה: ישיבת ועדת חדלות פיעון בראשות עו"ד ארז רון, עו"ד פיראס עזאם, ועו"ד ענבל בית הלחמי

ועדת תעבורה

ישיבה של ועדת תעבורה בראשות עו"ד אבי חליוא ועו"ד אמיר בר דיין

ועדת לשון הרע

יושבי ראש הוועדה: עו"ד ניב ברוך ועו"ד בן קרפל. בתמונה יחד עם עו"ד רון לוינטל (לוועדה יו"ר משותפת נוספת, עו"ד סופי אביב)

ועדת בתי משפט השלום

בראשות עו"ד משה טברו ועו"ד הישאם דאוד

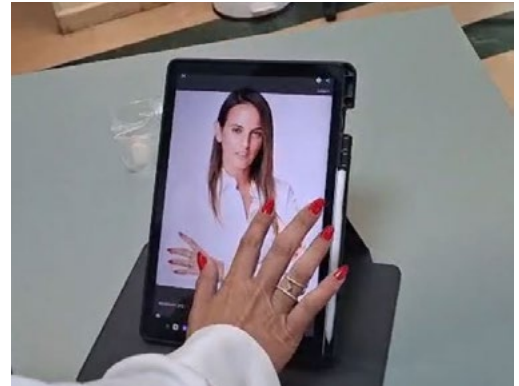
ועדת בתי הדין השרעיים

ועדת בתי הדין השרעיים בראשות עו"ד בנימין חסנין ועו"ד אחסאן כיאל

מערך הנטוורקינג

בשלוש השנים האחרונות מתכנס במחוז באופן קבוע מערך הנטוורקינג בריכוזה של עו"ד יפעת שי-יוספזון. חברי הועדה נפגשים תדיר, מארחים בכל פעם אורחים מהתחומים השונים, ויחד שומרים על קשר.

צילומי תדמית לעורכי הדין

שיא הקיץ וחם, ובכל זאת עשרות עורכי דין בחרו להוציא את הג'קט מהארון ולהגיע איתו לבית לשכת עורכי הדין בחיפה. המאמץ השתלם - שם חיכה להם הצלם רמי זרנגר (שצילם בין היתר את השער של גיליון זה), לסדרת צילומי תדמית לעורכי דין, במחיר שווה ונוח. תודה לויקטוריה מרינו שמובילה את תחום תרבות ופנאי.

מחברים בעכו

לשכת עורכי הדין במחוז חיפה פעלה להתקין רשת Wi-Fi בבית המשפט בעכו, והתקניה ציוד תקשורת לשימושם של עורכי הדין והמתדיינים באי המקום. לאחר שנים שבהן סבל בית המשפט בעכו מבעיות אינטרנט וקליטה חלשה, דאגה לשכת עורכי הדין במחוז חיפה להקים ולהציב לרווחת עורכי הדין ובאי בית המשפט, ציוד תקשורת Wi-Fi בבית המשפט בעכו. תודה לעו"ד חאתם סעב, יו"ר ועדת בית משפט השלום בעכו.

מעלים חיוך

לשכת עורכי הדין במחוז חיפה אימצה את בית האבות הספרדי בעיר. במהלך השנה מקיימים חברי ועדת "עורכי דין למען הקהילה" ומתנדבים נוספים, ביקורים תכופים בבית האבות על מנת לחגוג יחד את החגים ולציין את הימים המיוחדים. תודה לראשות הועדה: עו"ד פולי אברהם ושחק אולמן, ותודה רבה לכל המתנדבים!

בקשה להקצאת תורים ייעודיים לעורכי דין במשרד התחבורה

יו"ר ועד מחוז חיפה בלשכת עורכי הדין עו"ד שאדי סרוג'י, פנה למשרד התחבורה בבקשה לבחון הקצאת מסלול תורים יעודי לעורכי דין במשרד התחבורה, בתקווה לקצר לעורכי הדין המייצגים את זמני ההמתנה הארוכים. מחוז חיפה ימשיך לעקוב ולפעול מול משרד התחבורה לשיפור השירות לעורכי הדין.

סדנת צילום בסמארטפון

אומנות בכף היד - בסדנת צילום בסמארטפון שהתקיימה לחברי מחוז חיפה, יצאו החברים לסיור בעיר ומצאו בה זוויות מיוחדות.

חוריקים את האלנימה, קופצים נמים

מאות חברי מחוז חיפה של לשכת
עורכי הדין עצרו ליום אחד את שגרת
העבודה ובאו לבלות עם המשפחה
באירוע הקיץ של מחוז חיפה

הענקת אות יקיר המחוז

ועד מחוז חיפה יעניק אות הוקרה ל 3 עורכי דין
(ושופטים בדימוס) מבין מועמדים עליהם
תמליץ ועדת האיתור אשר בד בבד לעבודתם
המקצועית, תרמו תרומה נוספת לקהילה

כל חבר לשכה יכול
להמליץ על מועמד/ת

הנכם מוזמנים להגיש המלצות/יכם
המנומקות עד לתאריך 15/11/26

התנאים שעל המועמדים
לעמוד בהם הינם:

חברה או מי שהיה/היתה חברה/ לשכה
במחוז חיפה במשך 15 שנה או יותר

תרומה מיוחדת ומשמעותית
לקהילת עורכי הדין ומערכת המשפט

את ההמלצות יש לשלוח לכתובת דוא"ל

lb@haifabar-law.org.il

المحامي شادي سروجي
رئيس لجنة لواء حيفا وأعضاء اللجنة

עו"ד שאדי סרוגי
יו"ר ועד מחוז חיפה וחברי הוועד